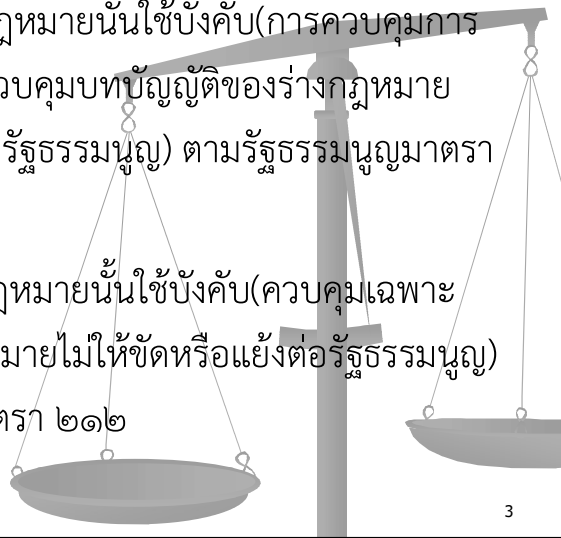

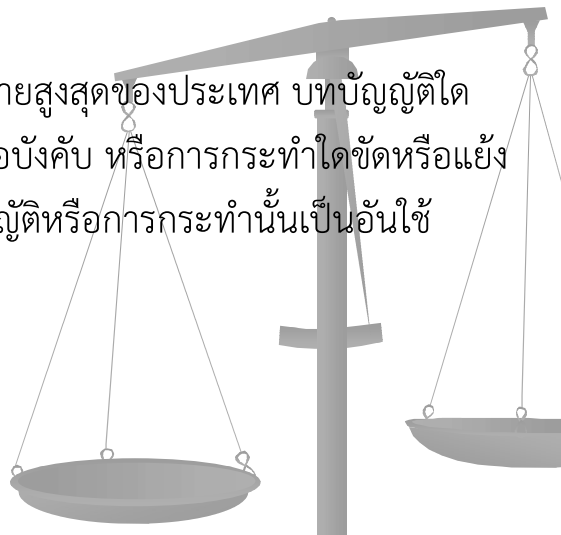
กระบวนการควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

๑. กระบวนการก่อนกฎหมายนั้นใช้บังคับ(การควบคุมการตรากฎหมายและควบคุมบทบัญญัติของร่างกฎหมายไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ) ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๔๘
๒. กระบวนการหลังกฎหมายนั้นใช้บังคับ(ควบคุมเฉพาะบทบัญญัติของกฎหมายไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ) ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๒

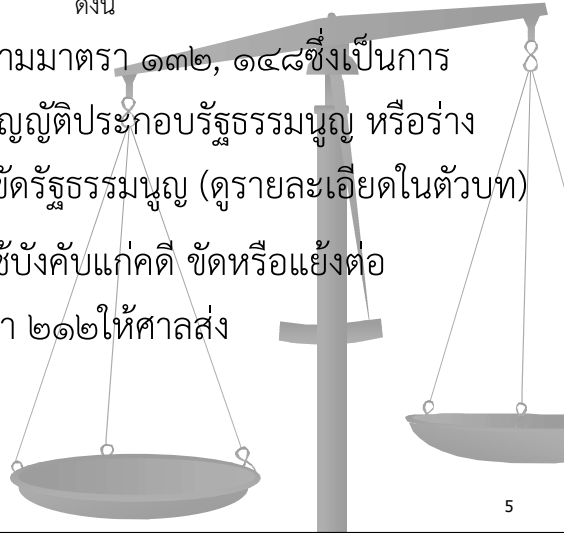
มาตราหลัก:รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕

“ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้ ”

การควบคุมกฎหมายหรือร่างกฎหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ แต่ก่อนเรื่องไปถึงศาลรัฐธรรมนูญ ต้องผ่านองค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ดังนี้

- (๑) กรณีร่างกฎหมาย ตามมาตรา ๑๓๒, ๑๔๘ ซึ่งเป็นการควบคุมร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือร่างพระราชบัญญัติมิให้ขัดรัฐธรรมนูญ (ดูรายละเอียดในตัวบท)
- (๒) กรณีกฎหมายที่จะใช้บังคับแก่คดี ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๑๒ ให้ศาลส่ง

- (๓) กรณีตามมาตรา ๒๓๑(๑) กรณีมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่ง

กระบวนการตรวจสอบก่อนกฎหมายนั้นใช้บังคับ:กรณี พรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๓๒ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้
ดังต่อไปนี้ ให้กระทำเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ

(๒) ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่าง
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปยังศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระ
ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความเห็น ในกรณีศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือ
องค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง ไม่มีข้อทักท้วง ภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่าง
ดังกล่าว ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป

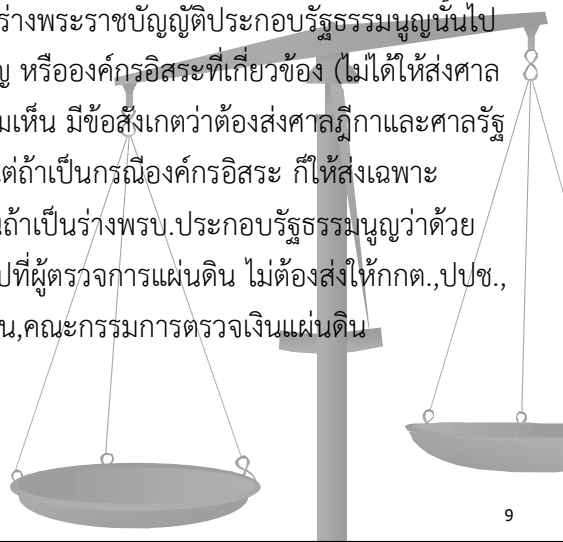
7

๓) ในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง เห็นว่า
ร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบมี
ข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่
ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ ให้เสนอความเห็นไปยังรัฐสภา
และให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวัน
นับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในการนี้ ให้รัฐสภามีอำนาจแก้ไข
เพิ่มเติมตามข้อเสนอของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระ
ตามที่เห็นสมควรได้ และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ให้รัฐสภาดำเนินการ
ต่อไป

8

ข้อสังเกต

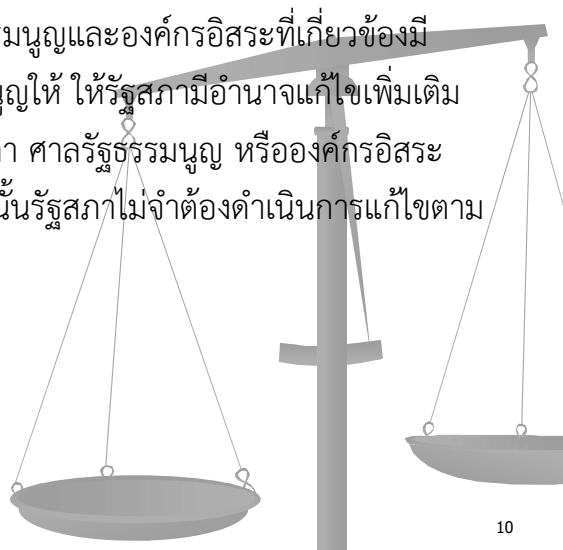
๑. รัฐธรรมนูญให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปยังศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง (ไม่ได้ให้ส่งศาลปกครองสูงสุด) เพื่อให้ความเห็น มีข้อสังเกตว่าต้องส่งศาลฎีกาและศาลรัฐธรรมนูญทุกฉบับหรือไม่ แต่ถ้าเป็นกรณีองค์กรอิสระ ก็ให้ส่งเฉพาะองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องเช่นถ้าเป็นร่างพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินก็คงส่งไปที่ผู้ตรวจการแผ่นดิน ไม่ต้องส่งให้ กกต., ปปช., คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน, คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

9

ข้อสังเกต

๒. เมื่อศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องมีความเห็นแล้ว รัฐธรรมนูญให้ ให้รัฐสภามีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระตามที่เห็นสมควรได้ ดังนั้นรัฐสภาไม่จำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขตามความเห็นนั้นๆ

10

ข้อสังเกต

๓. ความเห็นของศาลฎีกาหรือศาลรัฐธรรมนูญไม่ใช่คำพิพากษาหรือคำวินิจฉัย จึงไม่มีความผูกพันตามกฎหมายที่ต้องทำตาม
๔. ตามมาตรา ๑๓๒ วรรคหนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้ ให้กระทำเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ ดังนั้นแม้จะเคยส่งไปศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๓๒(๒)แล้ว สภาก็ยังคงดำเนินการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๔๘ได้

11

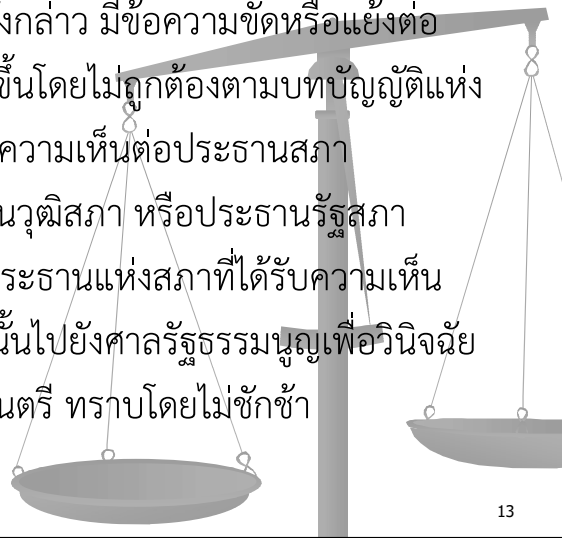
กระบวนการตรวจสอบก่อนกฎหมายนั้นใช้บังคับ

มาตรา ๑๔๘ ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติใดขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๘๑

- ๑) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่า...

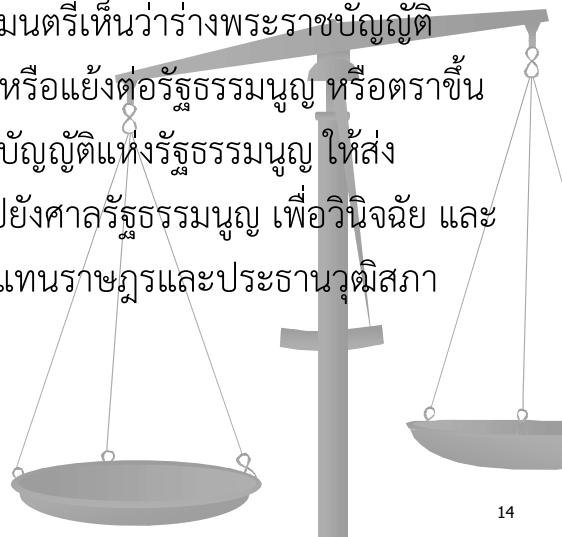
12

....ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว มีข้อความขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่ง
รัฐธรรมนูญ ให้เสนอ ความเห็นต่อประธานสภา
ผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา
แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็น
ดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย
และแจ้งให้นายกรัฐมนตรี ทราบโดยไม่ชักช้า

13

(๒) หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติ
ดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้น
โดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่ง
ความเห็นเช่นว่านั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัย และ
แจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภา
ทราบโดยไม่ชักช้า

14

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๑/๒๕๖๐

- นายปานเทพ พัวพงษ์พันธ์และนางสาวรสนา โตสิตระกูล ผู้ร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพรบ.ปิโตรเลียม (ฉบับที่..) พ.ศ...ที่ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่
- ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า ตามคำร้องเป็นการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย

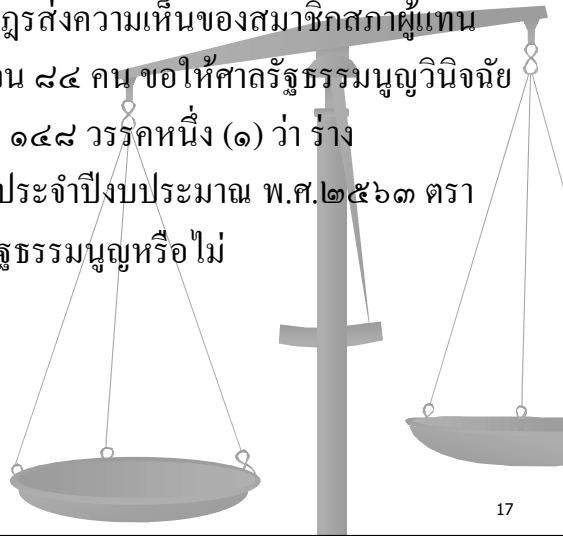
15

- ..ซึ่งรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๑๔๘ ประกอบมาตรา ๒๖๓ บัญญัติ กระบวนการร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะ แล้วโดยกำหนดให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบฯเสนอความเห็นต่อประธานสภาฯเพื่อส่งไปศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องโดยอาศัยช่องทางตามมาตรา ๒๑๓ ได้ จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้อง

16

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒-๓/๒๕๖๓

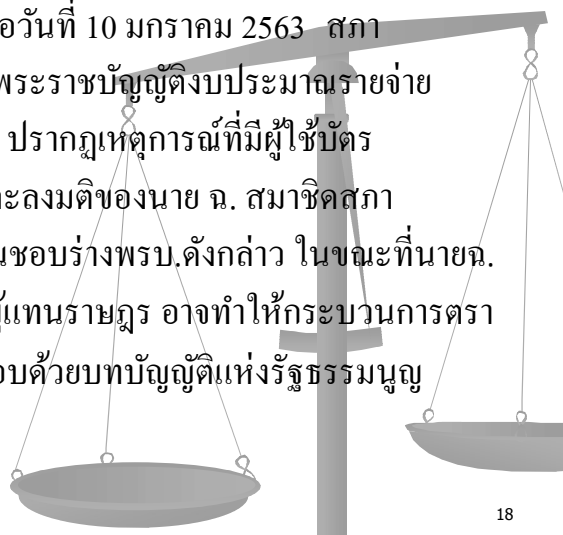
- ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เข้าชื่อกันจำนวน ๘๔ คน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๘ วรรคหนึ่ง (๑) ว่า ร่างพระราชบัญญัติรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๓ คราขึ้น โดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญหรือไม่

17

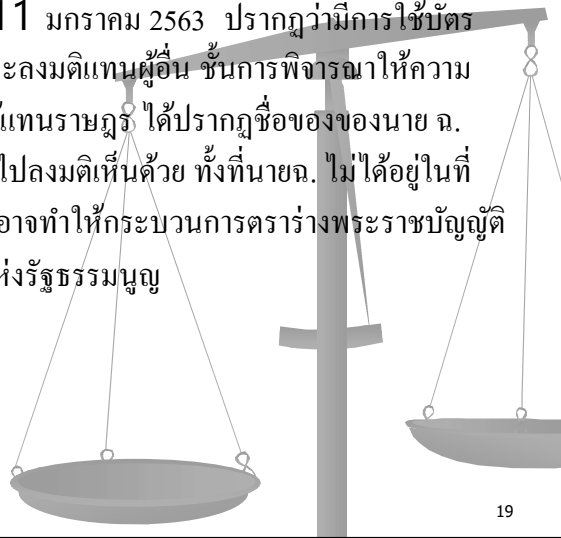
คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒-๓/๒๕๖๓

ข้อเท็จจริง : คำร้องที่๑ เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2563 สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2563 ปรากฏเหตุการณ์ที่มีผู้ใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติของนาย จ. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไปลงมติเห็นชอบร่างพรบ.ดังกล่าว ในขณะที่นายจ. ไม่ได้อยู่ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร อาจทำให้กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

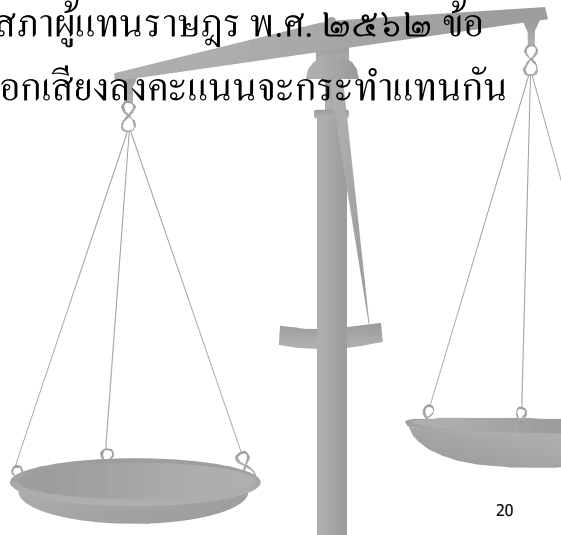
18

- คำร้องที่สอง : เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2563 ปรากฏว่ามีการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติแทนผู้อื่น ชั้นการพิจารณาให้ความเห็นชอบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ปรากฏชื่อของนาย จ. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไปลงมติเห็นด้วย ทั้งที่นายจ. ไม่ได้อยู่ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร อาจทำให้กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

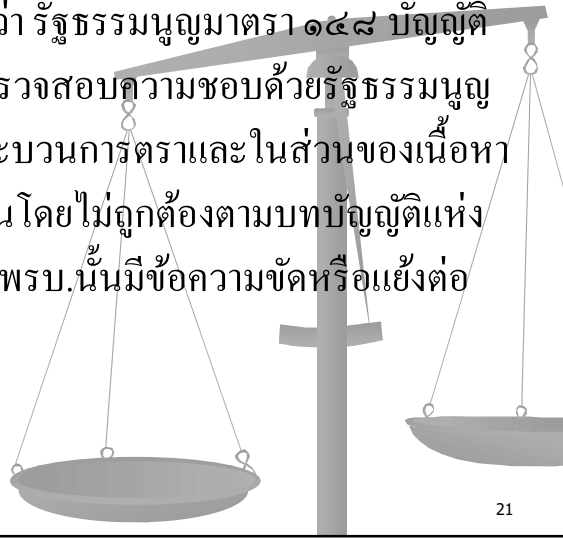
19

- ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๐ วรรคสาม “การออกเสียงลงคะแนนจะกระทำแทนกันมิได้”

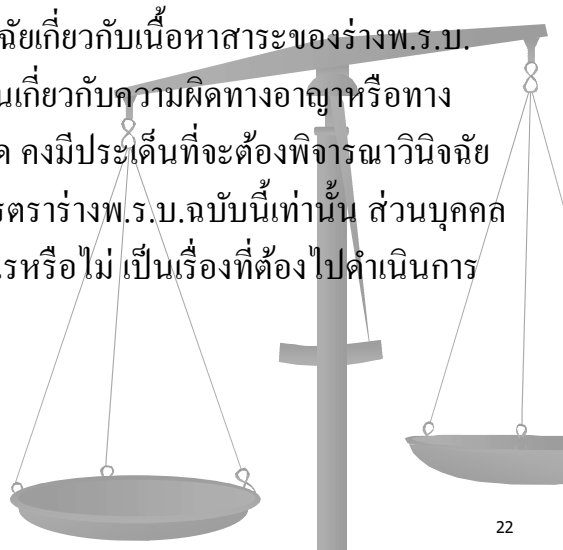
20

- ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕๘ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญได้ทั้งในส่วนของการตราและในส่วนเนื้อหาของร่างพรบ.นั้นตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือร่างพรบ.นั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

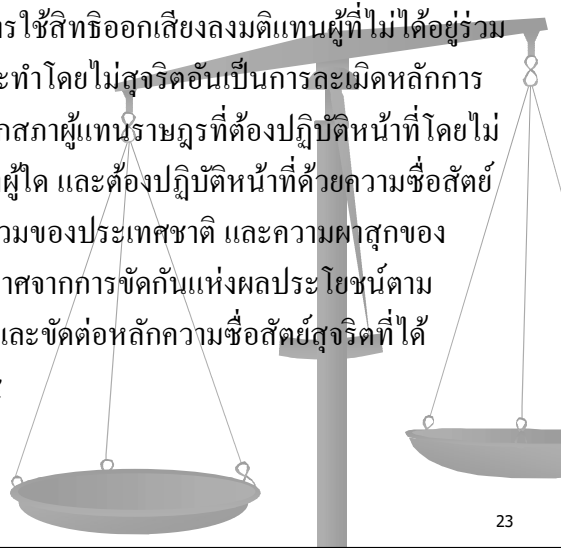
21

- คดีไม่มีประเด็นให้วินิจฉัยเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของร่างพ.ร.บ.ฉบับนี้ และไม่มีประเด็นเกี่ยวกับความผิดทางอาญาหรือทางจริยธรรมของส.ส.คนใด คงมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาวินิจฉัยเฉพาะเรื่องกระบวนการตราร่างพ.ร.บ.ฉบับนี้เท่านั้น ส่วนบุคคลใดจะต้องรับโทษอย่างไรหรือไม่ เป็นเรื่องที่ต้องไปดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

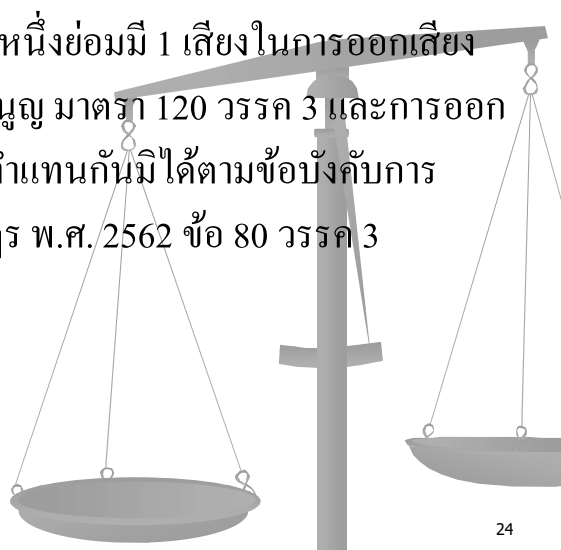
22

- ศาลรัฐธรรมนูญ เห็นว่า การใช้สิทธิออกเสียงลงมติแทนผู้ที่ไม่ได้อยู่ร่วมประชุมด้วยนั้นเป็นการกระทำโดยไม่สุจริตอันเป็นการละเมิดหลักการพื้นฐานของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยไม่อยู่ในอาณัติมอบหมายของผู้ใด และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ และความผาสุกของประชาชนโดยรวม โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๔ และขัดต่อหลักความซื่อสัตย์สุจริตที่ได้ปฏิญาณตนไว้มาตรา ๑๑๕

23

อีกทั้งสมาชิกคนหนึ่งย่อมมี 1 เสียงในการออกเสียงลงคะแนนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 120 วรรค 3 และการออกเสียงลงคะแนนจะกระทำแทนกันได้ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 80 วรรค 3

24

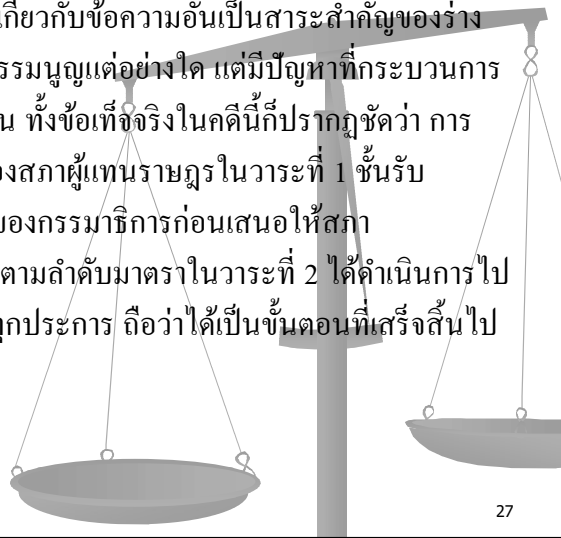
- การที่ส.ส.มิได้อยู่ในห้องประชุม แต่ปรากฏว่ามีการใช้บัตรอิเล็กทรอนิกส์แสดงตนและลงมติแทนย่อมมีผลเป็นการออกเสียงลงคะแนนที่ไม่สุจริต ทำให้ผลการลงมติร่าง พ.ร.บ. งบประมาณฯ ในวันและเวลาดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม และไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เป็นเหตุให้ร่างพ.ร.บ. งบประมาณฯ ทรราชขึ้น โดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

25

- ส่วนปัญหาว่าร่างพ.ร.บ. งบประมาณฯ ตกไปทั้งฉบับตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 15-18/2556 (กรณีแก้ไขรัฐธรรมนูญ เรื่องที่มาส.ว.) และคำวินิจฉัยที่ 3-4/2557 (กรณีร่างพ.ร.บ. กู้เงิน 2.2 ล้านล้านบาท) หรือไม่ เห็นว่าประเด็น ข้อวินิจฉัยพฤติการณ์แห่งคดีและบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวแตกต่างจากประเด็นข้อวินิจฉัยพฤติการณ์แห่งคดี และบทกฎหมายในคดีนี้อย่างมีนัยสำคัญ

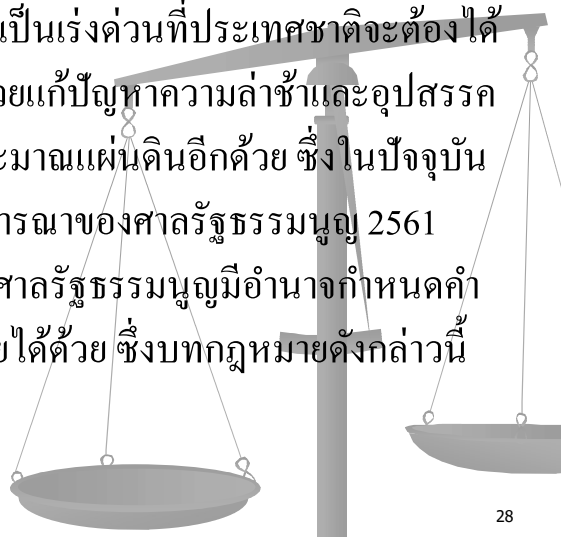
26

- กล่าวคือคดีนี้ไม่มีประเด็นเกี่ยวกับข้อความอันเป็นสาระสำคัญของร่าง พ.ร.บ.จัดหรือ แยังต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด แต่มีปัญหาที่กระบวนการตราร่างพ.ร.บ.ฉบับนี้เท่านั้น ทั้งข้อเท็จจริงในคดีนี้ก็ปรากฏชัดว่า การพิจารณาออกเสียงลงมติของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่ 1 ชั้นรับหลักการและการพิจารณาของกรรมาธิการก่อนเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาเรียงตามลำดับมาตราในวาระที่ 2 ได้ดำเนินการไปโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญทุกประการ ถือว่าได้เป็นขั้นตอนที่เสร็จสิ้นไปโดยสมบูรณ์ก่อนแล้ว

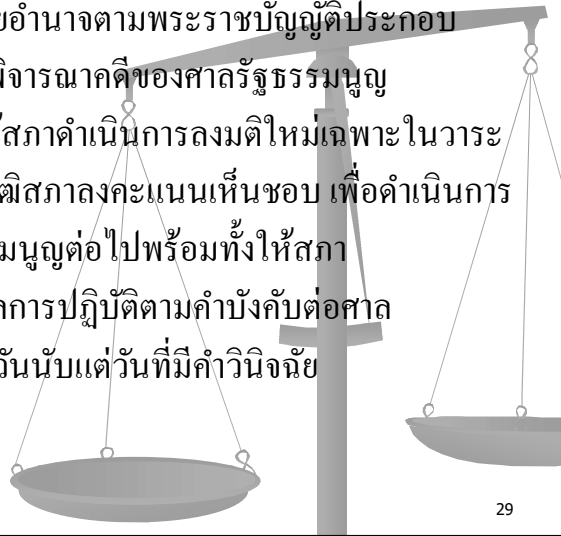
27

- นอกจากนี้ยังมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนที่ประเทศชาติจะต้องได้กฎหมายฉบับนี้ไปช่วยแก้ปัญหาความล่าช้าและอุปสรรคในการเบิกจ่ายงบประมาณแผ่นดินอีกด้วย ซึ่งในปัจจุบันมีพ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ 2561 มาตรา 74 บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจกำหนดค่าบังคับไว้ในคำวินิจฉัยได้ด้วย ซึ่งบทกฎหมายดังกล่าวนี้มีได้มีอยู่ในอดีต

28

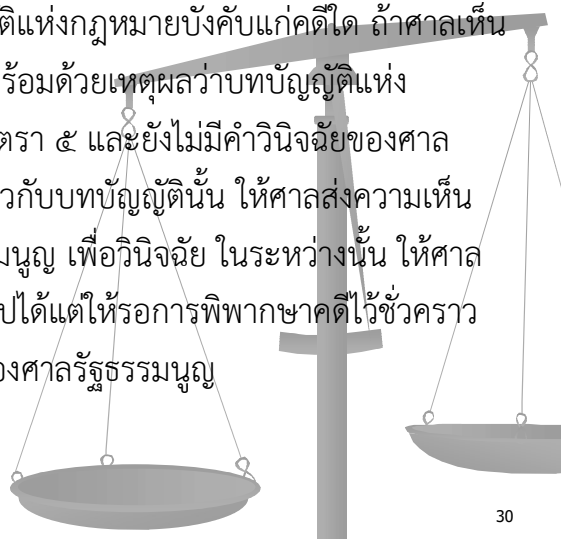
- ศาลรัฐธรรมนูญจึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2561 มาตรา 74 ให้สภาดำเนินการลงมติใหม่เฉพาะในวาระ 2 และ 3 และให้ส่งให้วุฒิสภาลงคะแนนเห็นชอบ เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของรัฐธรรมนูญต่อไป พร้อมทั้งให้สภาผู้แทนราษฎรรายงานผลการปฏิบัติตามคำบังคับต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน 30 วันนับแต่วันที่มามีคำวินิจฉัย

29

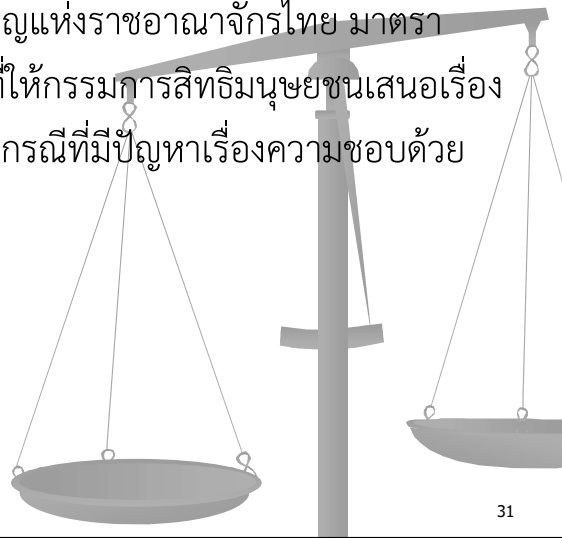
กระบวนการตรวจสอบหลังกฎหมาย ใช้บังคับรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๒

ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเอง หรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา ๕ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็น เช่นว่านั้นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัย ในระหว่างนั้น ให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้แต่ให้รอการพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

30

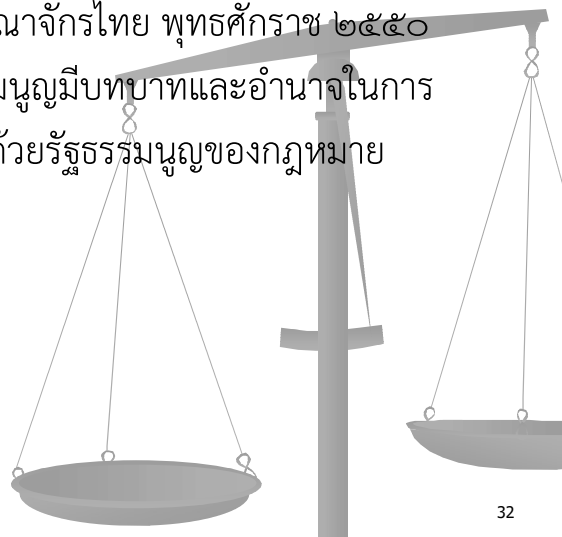
ข้อสังเกต ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา
๒๔๗ ได้ตัดหลักการที่ให้กรรมการสิทธิมนุษยชนเสนอเรื่อง
ต่อศาลรัฐธรรมนูญในกรณีที่มีปัญหาเรื่องความชอบด้วย
รัฐธรรมนูญออกไป

31

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๖/๒๕๕๑

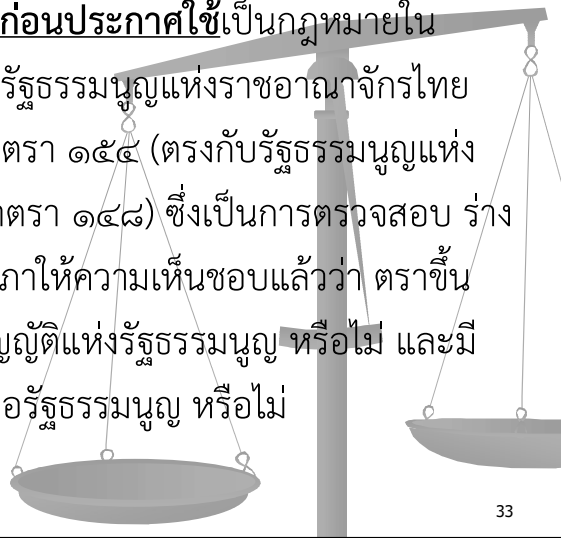
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐
บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีบทบาทและอำนาจในการ
ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

32

ตามหลักการตรวจสอบก่อนประกาศใช้เป็นกฎหมายใน

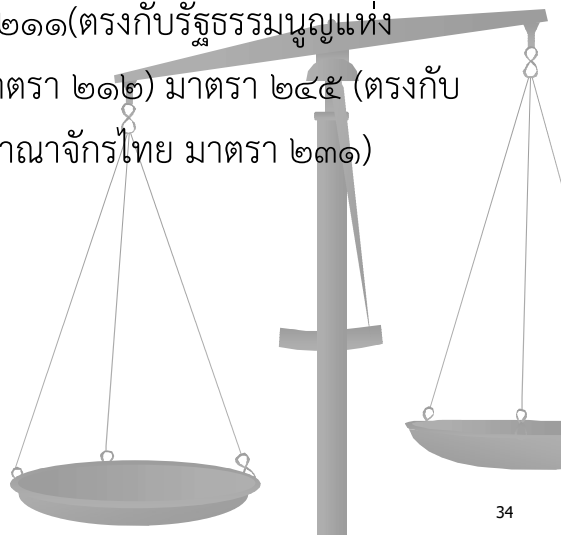
มาตรา ๑๔๑ (ตรงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
มาตรา ๑๓๒) และมาตรา ๑๕๕ (ตรงกับรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๔๘) ซึ่งเป็นการตรวจสอบ ร่าง
พระราชบัญญัติที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วว่า ตราขึ้น
โดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่ และมี
ข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่

33

และตามหลักการตรวจสอบภายหลังประกาศใช้เป็น

กฎหมายตามมาตรา ๒๑๑(ตรงกับรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๑๒) มาตรา ๒๔๕ (ตรงกับ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๓๑)

34

.....ที่บัญญัติให้ศาลที่พิจารณาคดี บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพ ผู้ตรวจการแผ่นดิน เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยไม่อาจหยิบยกประเด็นความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการตรากฎหมายฉบับนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้อีก

35

ดังนั้น ในกรณีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ประกาศใช้แล้วมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ กรณีดังกล่าวไม่อาจหยิบยกประเด็นความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกระบวนการตรากฎหมายฉบับนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้อีก

36

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๖-๓๔/๒๕๕๕

คู่ความขอให้ศาลแพ่งส่งเรื่องไปศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่า พ.ร.ก.การปฏิรูประบบสถาบันการเงิน พ.ศ.๒๕๕๐ เป็น บทบัญญัติจำกัดสิทธิในทรัพย์สิน การบัญญัติกฎหมายจึงต้องอ้างรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจ เป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับ กระบวนการตรากฎหมายว่าไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่โต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ ผู้ร้องไม่มีสิทธิร้องขอ

37

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๕๑

การขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ส.ส. ส.ว. ว่าชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้นผู้ร้องไม่มีสิทธิขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้

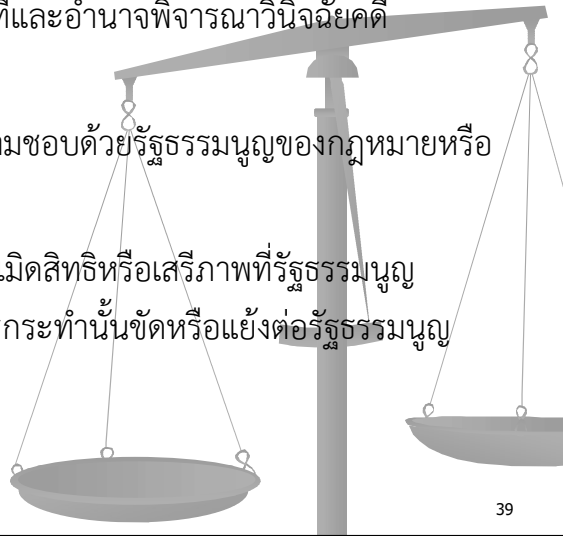
38

พรบ.ประกอบขวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

- มาตรา ๗ ให้ศาลมีหน้าที่และอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคดีดังต่อไปนี้

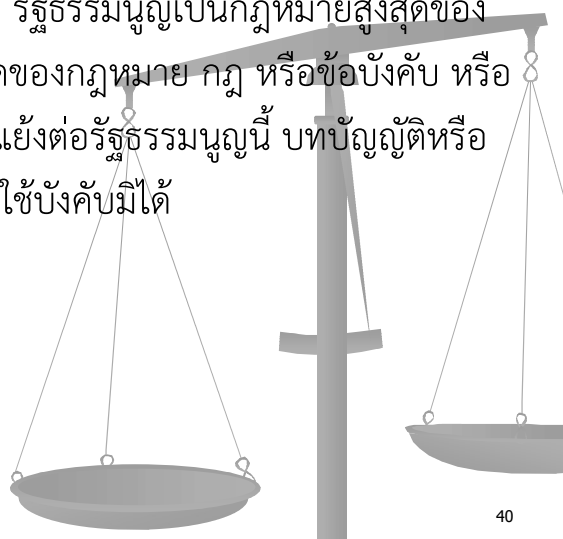
(๑) คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

(๑๑) คดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

39

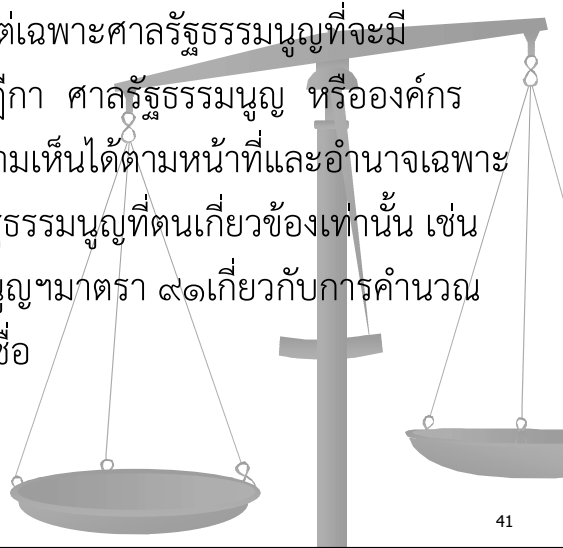
ตามมาตรา ๕ บัญญัติว่า รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

40

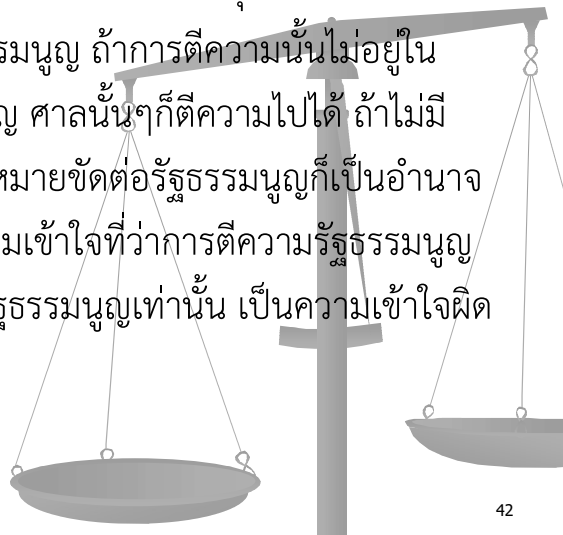
ข้อสังเกต

- ตามรธน. มิได้จำกัดแต่เฉพาะศาลรัฐธรรมนูญที่จะมีความเห็น แต่ให้ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องมีความเห็นได้ตามหน้าที่และอำนาจเฉพาะกรณีพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญที่ตนเกี่ยวข้องเท่านั้น เช่น กกต.ตีความรัฐธรรมนูญมาตรา ๙๑เกี่ยวกับการคำนวณสัดส่วนส.ส.บัญชีรายชื่อ

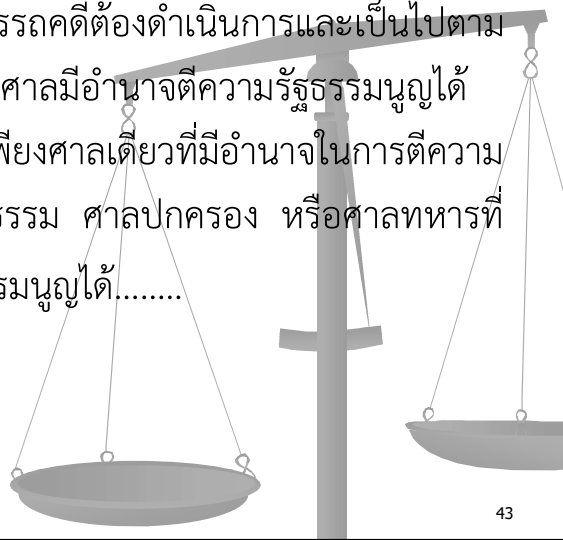
41

ศ.บวรศักดิ์ คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญหน้า ๒๖๔
การที่ศาล ไม่ว่าจะเป็ศาลปกครอง ศาลยุติธรรมหรือศาลทหารจะตีความรัฐธรรมนูญ ถ้าการตีความนั้นไม่อยู่ในอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ ศาลอื่นๆก็ตีความไปได้ ถ้าไม่มีประเด็นปัญหาว่ากฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญก็เป็นอำนาจของศาลยุติธรรม ความเข้าใจที่ว่าการตีความรัฐธรรมนูญเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้น เป็นความเข้าใจผิดอย่างมหาศาล

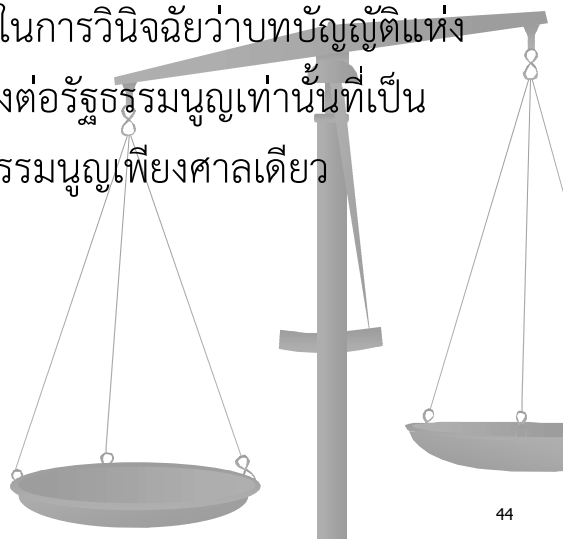
42

การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีต้องดำเนินการและเป็นไปตาม
รัฐธรรมนูญ ศาลทุกศาลมีอำนาจตีความรัฐธรรมนูญได้
ศาลรัฐธรรมนูญมิใช่เพียงศาลเดียวที่มีอำนาจในการตีความ
รัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหารที่
มีอำนาจตีความรัฐธรรมนูญได้.....

43

...เฉพาะแต่อำนาจในการวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่ง
กฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเท่านั้นที่เป็น
อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเพียงศาลเดียว

44

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด อ.๑๔๒/๒๕๔๗

การที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีมติไม่รับสมัครผู้ฟ้องคดี โดยมิได้พิจารณาถึงความสามารถที่แท้จริงในการปฏิบัติงานของผู้ฟ้องคดี จึงไม่มีเหตุผลที่หนักแน่นควรค่าแก่การรับฟังว่า การที่ผู้ฟ้องคดีมีกายพิการดังกล่าวจะทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของข้าราชการอัยการได้อย่างไร มติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ไม่รับสมัครผู้ฟ้องคดีในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วยประจำปี พ.ศ. ๒๕๔๔....

45

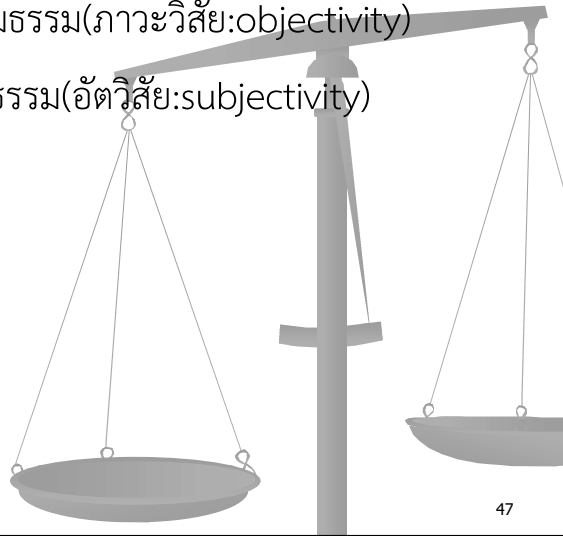
คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด อ.๑๔๒/๒๕๔๗

...จึงเป็นการใช้ดุลพินิจวินิจฉัยโดยไม่ชอบด้วย มาตรา ๓๓ (๑๑) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๒๑ และเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ฟ้องคดีตามมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พิพากษากลับคำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นเป็นให้เพิกถอนมติของผู้ถูกฟ้องคดีในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๔๔ ในส่วนที่มีมติไม่รับสมัครผู้ฟ้องคดีในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการในตำแหน่งอัยการผู้ช่วย พ.ศ. ๒๕๔๔

46

การควบคุมกฎหมายไม่ให้ขัดรัฐธรรมนูญโดยกระบวนการหลัง
กฎหมายนั้นใช้บังคับ

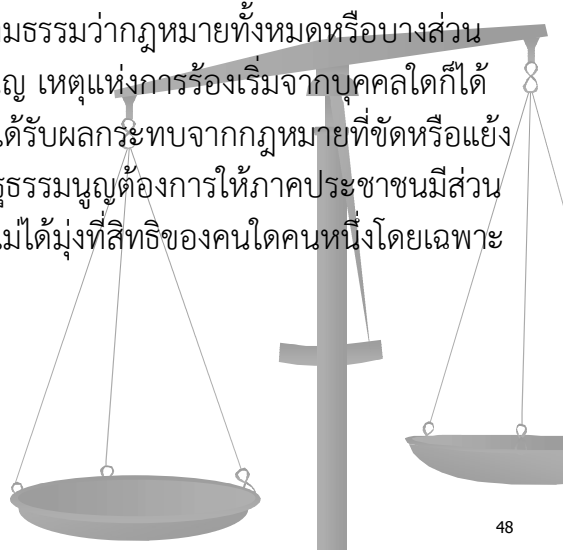
๑. การควบคุมเป็นนามธรรม(ภาวะวิสัย:objectivity)
๒. การควบคุมเป็นรูปธรรม(อัตวิสัย:subjectivity)
๓. ระบบผสม

47

การควบคุมเป็นนามธรรม

- เป็นการวินิจฉัยในเชิงนามธรรมว่ากฎหมายทั้งหมดหรือบางส่วน
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เหตุแห่งการร้องเริ่มจากบุคคลใดก็ได้
ไม่ต้องมีส่วนได้เสียหรือได้รับผลกระทบจากกฎหมายที่ขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญต้องการให้ภาคประชาชนมีส่วน
ร่วมในการตรวจสอบฯ ไม่ได้มุ่งที่สิทธิของคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ

48

กระบวนการควบคุมแบบนามธรรม

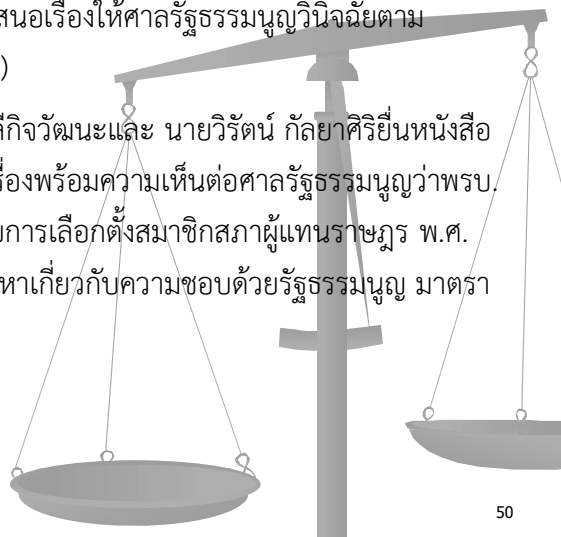
- เป็นเรื่อง que ผู้ตรวจการแผ่นดิน ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหาเรื่อง ความขัดหรือแย้งกันของกฎหมายกับรัฐธรรมนูญ (รธน.มาตรา ๒๓๑(๑))
- ที่ว่าเป็นนามธรรมก็เพราะ
 ๑. ผู้ตรวจการแผ่นดินริเริ่มเรื่องเองก็ได้ หรือบุคคลใดก็ได้(แม้จะ ไม่ได้เป็นผู้มีส่วนได้เสีย)ก็ร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินให้ส่งเรื่องไปศาลรัฐธรรมนูญได้
 ๒. ขณะชี้ขาดไม่ได้ก่อให้เกิดสิทธิหรือหน้าที่แก่ปัจเจกชนคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ

49

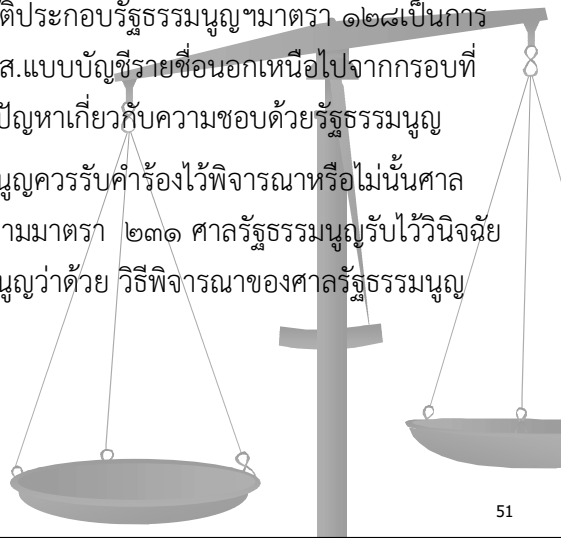
ตัวอย่างกระบวนการควบคุมแบบนามธรรมคำวินิจฉัยศาล รัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๖๒

- ผู้ตรวจการแผ่นดิน(ผู้ร้อง)เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๓๑(๑)
- สืบเนื่องจากนายเรืองไกร ลีภิพัฒน์และ นายวิรัตน์ กัลยาศิรินทร์หนังสือ ร้องเรียนขอให้ผู้ร้องเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าพรบ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๒๘ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑

50

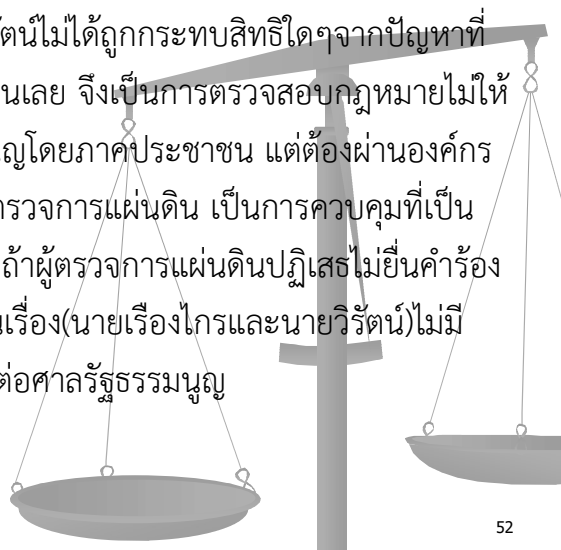
- ผู้ร้องเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๘เป็นการคิดอัตราส่วนการคำนวณส.ส.แบบบัญชีรายชื่อนอกเหนือไปจากกรอบที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ จึงมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
- ในประเด็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญควรรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่นั้นศาลเห็นว่า ผู้ร้องปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๑ ศาลรัฐธรรมนูญรับไว้วินิจฉัยตามพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗(๑)

51

ข้อสังเกต

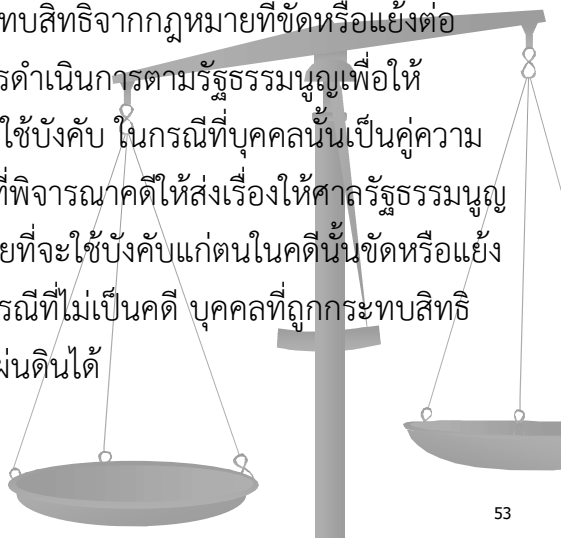
- นายเรืองไกรและนายวิรัตน์ไม่ได้ถูกกระทบสิทธิใดๆจากปัญหาที่ร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเลย จึงเป็นการตรวจสอบกฎหมายไม่ให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญโดยภาคประชาชน แต่ต้องผ่านองค์กรตรวจสอบเบื้องต้นคือผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นการควบคุมที่เป็นนามธรรม มีข้อสังเกตว่าถ้าผู้ตรวจการแผ่นดินปฏิเสธไม่ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ยื่นเรื่อง(นายเรืองไกรและนายวิรัตน์)ไม่มีสิทธิยื่นเรื่องเองโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญ

52

การควบคุมเป็นรูปธรรม

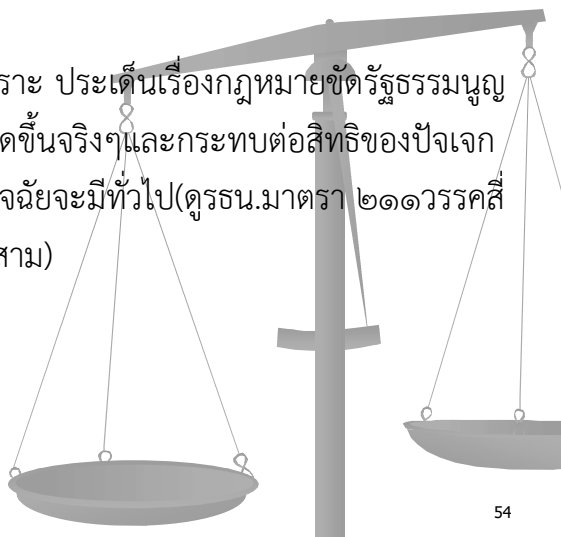
- เป็นกรณีบุคคลที่ถูกกระทบสิทธิจากกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญใช้สิทธิในการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญเพื่อให้กฎหมายดังกล่าวไม่มีผลใช้บังคับ ในกรณีที่บุคคลนั้นเป็นคู่ความในคดี ให้ร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยปัญหาว่ากฎหมายที่จะใช้บังคับแก่ตนในคดีนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ส่วนในกรณีที่ไม่เป็นคดี บุคคลที่ถูกกระทบสิทธิอาจร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินได้

53

การควบคุมเป็นรูปธรรม

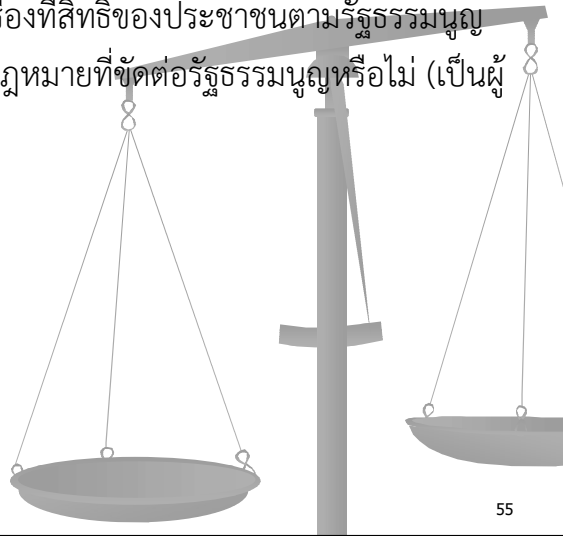
- ที่ว่าเป็นรูปธรรมนั้นก็เพราะ ประเด็นเรื่องกฎหมายขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นจริงๆและกระทบต่อสิทธิของปัจเจกชนแล้ว แต่ผลของคำวินิจฉัยจะมีทั่วไป(ดูรธน.มาตรา ๒๑๑วรรคสี่ และมาตรา ๒๑๒ วรรคสาม)

54

การควบคุมเป็นรูปธรรม

- ปัญหาในกรณีนี้จึงเป็นเรื่องที่สิทธิของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ถูกกระทบเนื่องมาจากกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (เป็นผู้ถูกกระทบสิทธิโดยตรง)

55

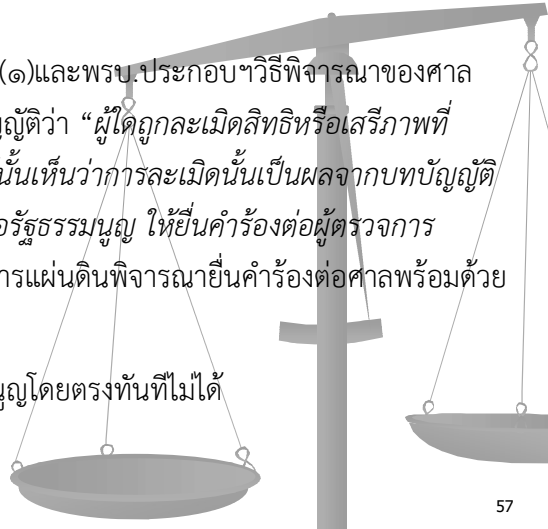
- หากเรื่องนั้นเป็นคดีขึ้นสู่ศาลแล้ว กรณีนี้ต้องด้วยรธน.มาตรา ๒๑๒
- หากเรื่องนั้นยังไม่ได้มีคดีขึ้นสู่ศาล และมีผู้ถูกระทบสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ผู้นั้นต้องยื่นเรื่องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามรธน.มาตรา ๒๓๑(๑) และพรบ.ประกอบวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๘

56

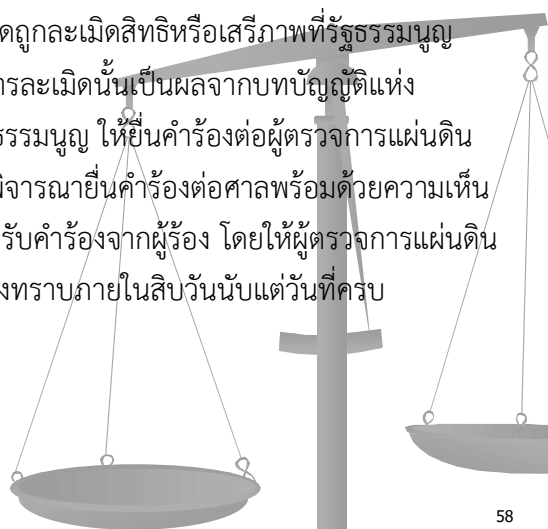
ข้อสังเกต

- กรณีตามมาตรา ๒๓๑(๑)และพรบ.ประกอบฯวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๘ บัญญัติว่า “ผู้ใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ถ้าผู้นั้นเห็นว่าการละเมิดนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน..” และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลพร้อมด้วยความเห็น
- ผู้นั้นจะยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรงทันทีไม่ได้

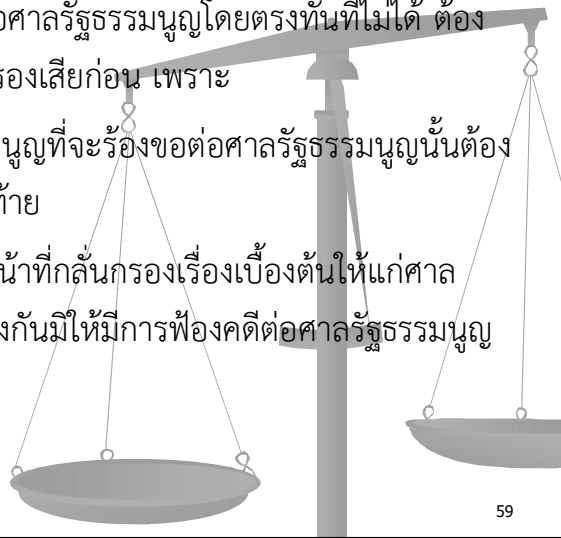
พรบ.ประกอบฯวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๘

“ภายใต้บังคับมาตรา ๔๗ ผู้ใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ถ้าผู้นั้นเห็นว่าการละเมิดนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลพร้อมด้วยความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว”

การที่ผู้ร้องจะร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรงทันทีไม่ได้ ต้องผ่านกระบวนการกลั่นกรองเสียก่อน เพราะ

๑. สิทธิร้องทุกข์รัฐธรรมนูญที่จะร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้นต้องเป็นวิธีการทางเลือกสุดท้าย
๒. เพื่อให้มีองค์กรทำหน้าที่กลั่นกรองเรื่องเบื้องต้นให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญ เป็นการป้องกันมิให้มีการฟ้องคดีต่อศาลรัฐธรรมนูญง่ายจนเกินไป

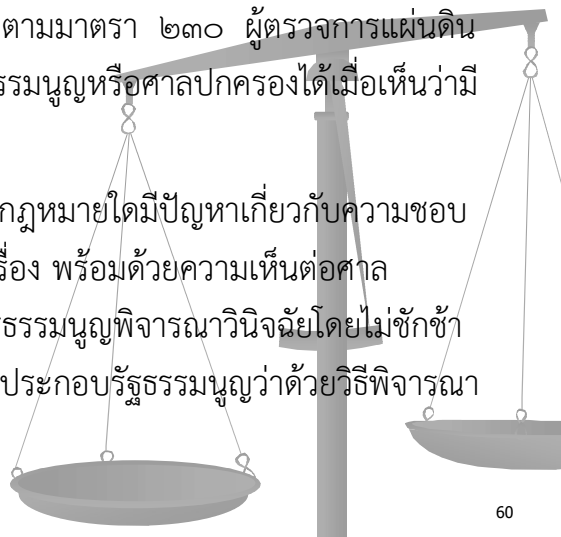

59

รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๒๓๑

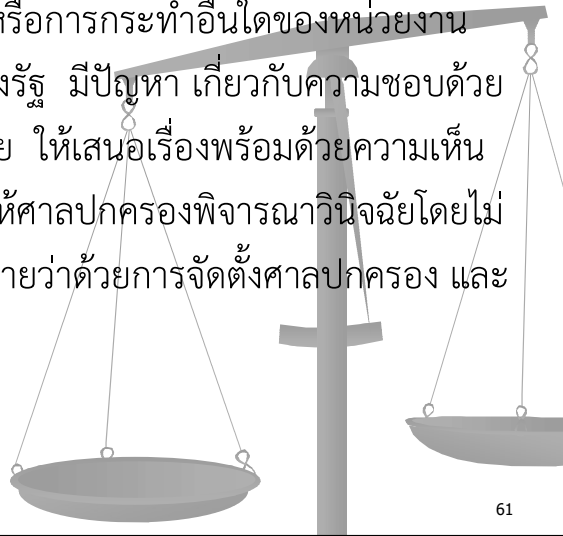
ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๓๐ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามีกรณี ดังต่อไปนี้

- (๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้เสนอเรื่อง พร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

60

(๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีปัญหา เกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง

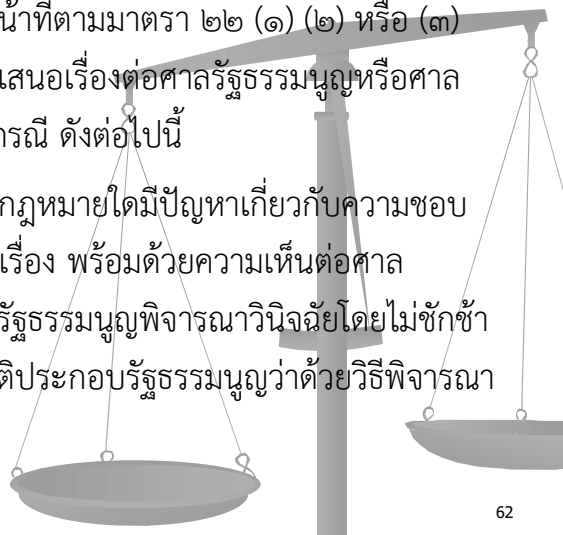
61

พรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

พ.ศ.๒๕๖๐

มาตรา ๒๓ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๒ (๑) (๒) หรือ (๓) ผู้ตรวจการแผ่นดิน อาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้เมื่อเห็นว่ามิครณี ดังต่อไปนี้

(๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้เสนอเรื่อง พร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

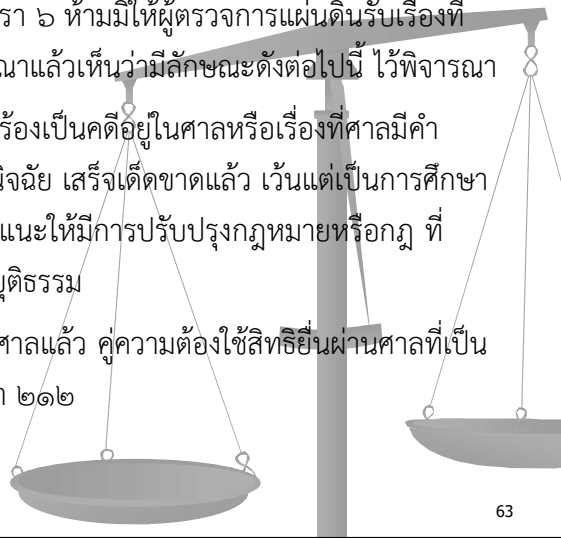
62

พรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๖๐

มาตรา ๓๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๖ ห้ามมิให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรับเรื่องที่ผู้ตรวจการแผ่นดิน พิจารณาแล้วเห็นว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้ ไว้พิจารณา

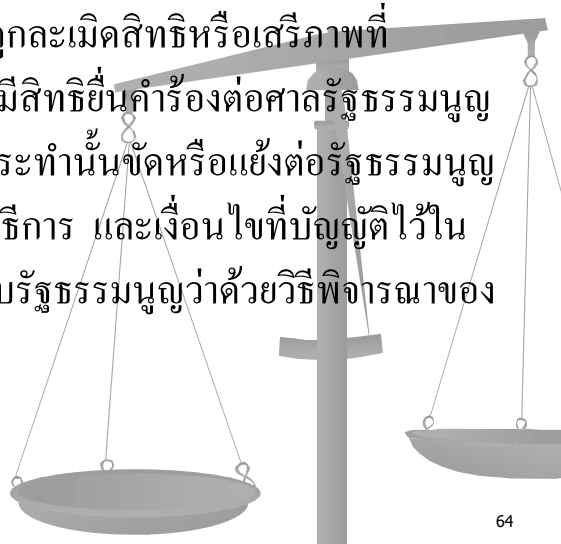
(๒) เรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือเรื่องที่ศาลมีคำพิพากษา คำสั่ง หรือคำวินิจฉัย เสร็จเด็ดขาดแล้ว เว้นแต่เป็นการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการเสนอแนะให้มีการปรับปรุงกฎหมายหรือกฎที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

ข้อสังเกต ดังนั้นถ้าเป็นคดีในศาลแล้ว คู่ความต้องใช้สิทธิยื่นผ่านศาลที่เป็นเจ้าของคดีตามรธน.มาตรา ๒๑๒

63

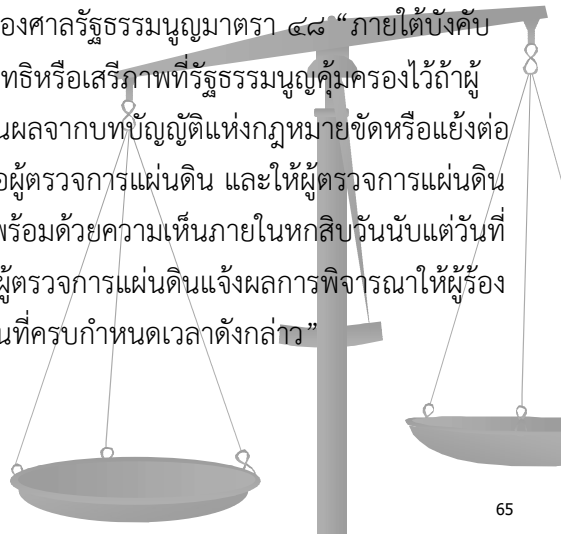
มาตรา ๒๑๓ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

64

บุคคลใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองและการละเมิดนั้นเป็นผล
จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

พรบ.ประกอบวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๘ “ภายใต้บังคับ
มาตรา ๔๗ ผู้ใดถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ถ้าผู้
นั้นเห็นว่าการละเมิดนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อ
รัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดิน
พิจารณายื่นคำร้องต่อศาลพร้อมด้วยความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่
รับคำร้องจากผู้ร้อง โดยให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้อง
ทราบภายในสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว”

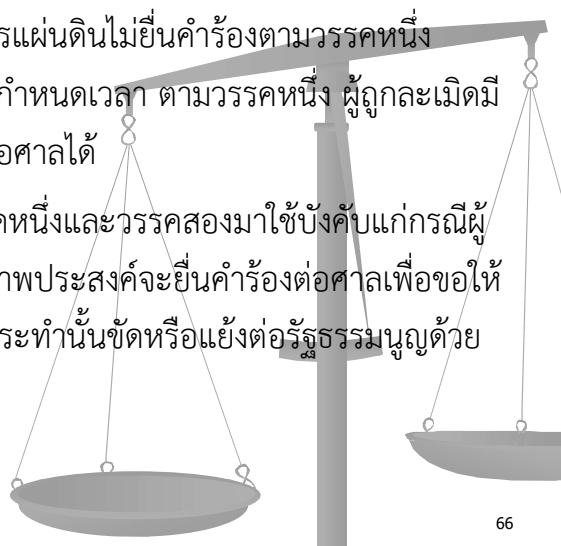

65

มาตรา ๔๘ ววรรคสองและวรรคสาม

ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง
หรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลา ตามวรรคหนึ่ง ผู้ถูกละเมิดมี
สิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลได้

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับแก่กรณีผู้
ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพประสงค์จะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้
ศาลมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญด้วย
โดยอนุโลม

66

ข้อสังเกต

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๒/๒๕๖๐ จำเลยในคดียาเสพติดที่ถึงที่สุดแล้วแล้วยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้วินิจฉัยว่า พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ.๒๕๖๐ ม.๘ ซึ่งไม่ให้ใช้บทบัญญัติที่แก้ไขใหม่บังคับแก่คดีที่ถึงที่สุดแล้ว ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๖๐) ม.๒๗๙ วรรคสอง ประกอบม.๔ ม.๕ ม.๒๕ ม.๒๖ ม.๒๗ ม.๒๘ ม.๒๑๒ และ ม.๒๑๓

ข้อสังเกต

- ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ตามคำร้องเป็นกรณีผู้ร้องอ้างว่าตนถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพอันเนื่องมาจากพ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ.๒๕๖๐ ม.๘ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่....

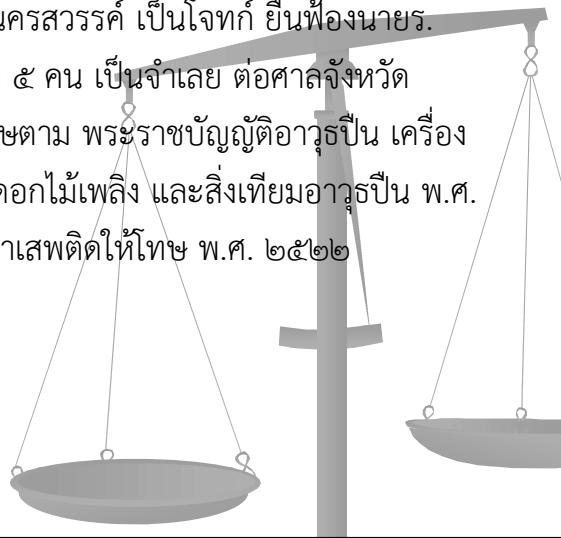
ข้อสังเกต

...หรือไม่ อันเป็นกรณีการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้สิทธิในการยื่น คำร้องเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ บทบัญญัติแห่งกฎหมายไว้เป็นการเฉพาะแล้ว โดยการใช้สิทธิทาง ศาลตามม.๒๑๒ และการใช้สิทธิทางผู้ตรวจการแผ่นดินตามม. ๒๓๑(๑) (แต่ไม่ได้หมายความว่า จะใช้สิทธิทั้งสองช่องทางได้พร้อม กันตามพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย ผู้ตรวจการแผ่นดินพ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๓๗) ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวโดยอาศัย ช่องทางของม.๒๑๓ ได้

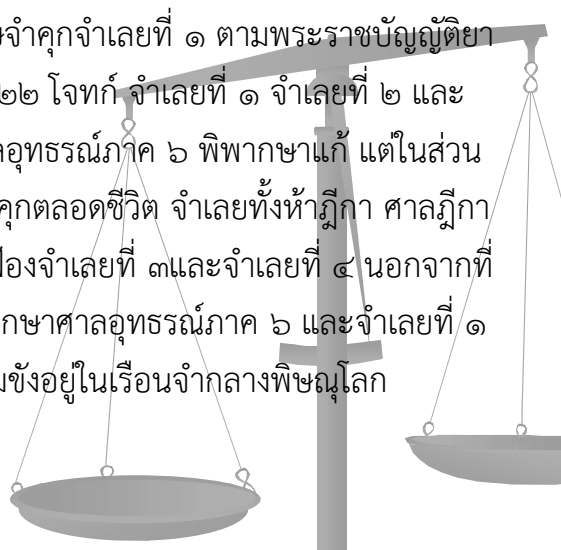
- รธน.มาตรา ๒๑๒ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย บังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเอง หรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วย เหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา ๕ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัย ในระหว่างนั้น ให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้แต่ให้รอการ พิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

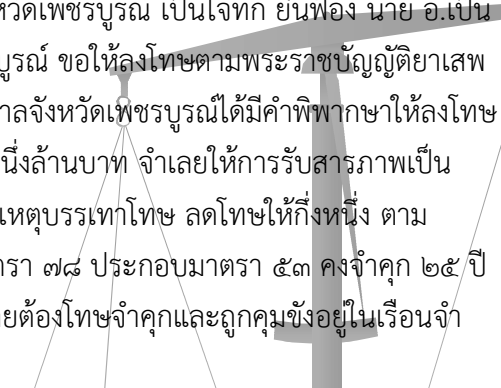
คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖-๗/๒๕๖๑

พนักงานอัยการจังหวัดนครสวรรค์ เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนายร.
จำเลยที่ ๑ กับพวก รวม ๕ คน เป็นจำเลย ต่อศาลจังหวัด
นครสวรรค์ ขอให้ลงโทษตาม พระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่อง
กระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน พ.ศ.
๒๔๙๐พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒

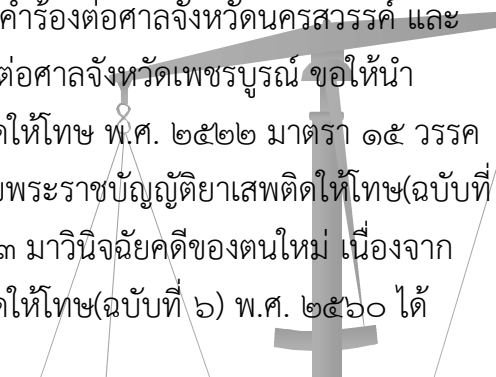

ศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยที่ ๑ ตามพระราชบัญญัติยา
เสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ โจทก์ จำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๒ และ
จำเลยที่ ๕ อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์ภาค ๖ พิพากษาแก้ แต่ในส่วน
ของจำเลยที่ ๑ คงให้จำคุกตลอดชีวิต จำเลยทั้งห้าฎีกา ศาลฎีกา
พิพากษาแก้เป็น ให้ยกฟ้องจำเลยที่ ๓และจำเลยที่ ๔ นอกจากนี้
แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๖ และจำเลยที่ ๑
ต้องโทษจำคุกและถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกลางพิษณุโลก

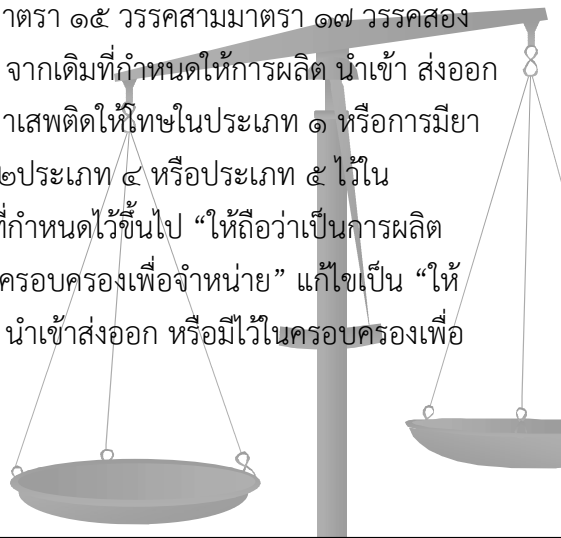

อีกคดีหนึ่ง พนักงานอัยการจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นโจทก์ ยื่นฟ้อง นาย อ.เป็นจำเลย ต่อศาลจังหวัดเพชรบูรณ์ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งศาลจังหวัดเพชรบูรณ์ได้มีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับหนึ่งล้านบาท จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณามีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๗๘ ประกอบมาตรา ๕๓ คงจำคุก ๒๕ ปี และปรับห้าแสนบาท จำเลยต้องโทษจำคุกและถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำกลางพิษณุโลก

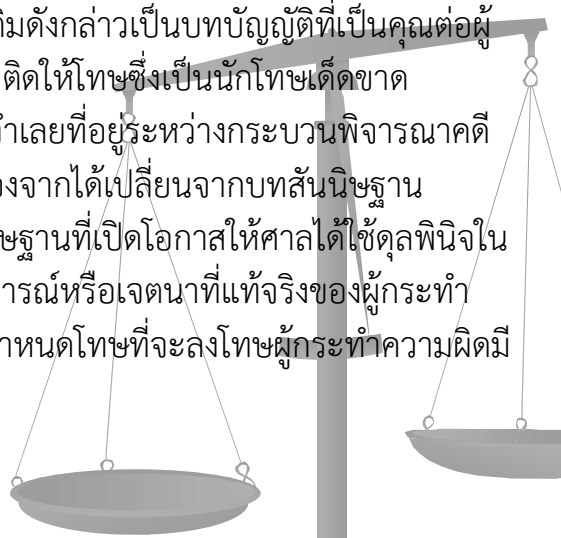

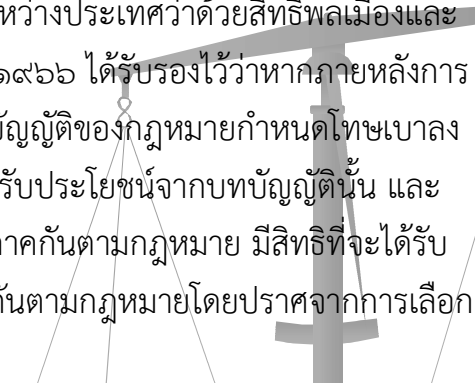
ต่อมา นายร.จำเลยที่ ๑ ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดนครสวรรค์ และ นาย อ.จำเลย ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดเพชรบูรณ์ ขอให้นำพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ วรรคสาม ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ(ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๓ มาวินิจฉัยคดีของตนใหม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ(ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ประกาศใช้บังคับแล้ว

โดยแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสามมาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง จากเดิมที่กำหนดให้การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ หรือการมียาเสพติดให้โทษในประเภท ๒ประเภท ๔ หรือประเภท ๕ ไว้ในครอบครองมีปริมาณตามที่กำหนดไว้ขึ้นไป “ให้ถือว่าเป็นการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย” แก้ไขเป็น “ให้สันนิษฐานว่าเป็นการผลิต นำเข้าส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย”

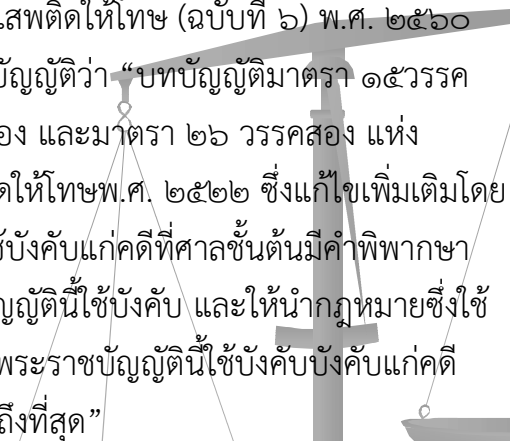

ซึ่งบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่เป็นคุณต่อผู้ต้องราชทัณฑ์คดียาเสพติดให้โทษซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดตลอดจนผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาคดีของศาลทุกชั้นศาล เนื่องจากได้เปลี่ยนจากบทสันนิษฐานเด็ดขาดมาเป็นบทสันนิษฐานที่เปิดโอกาสให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจในการพิจารณาจากพฤติการณ์หรือเจตนาที่แท้จริงของผู้กระทำความผิด ส่งผลให้การกำหนดโทษที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมีความแตกต่างกัน

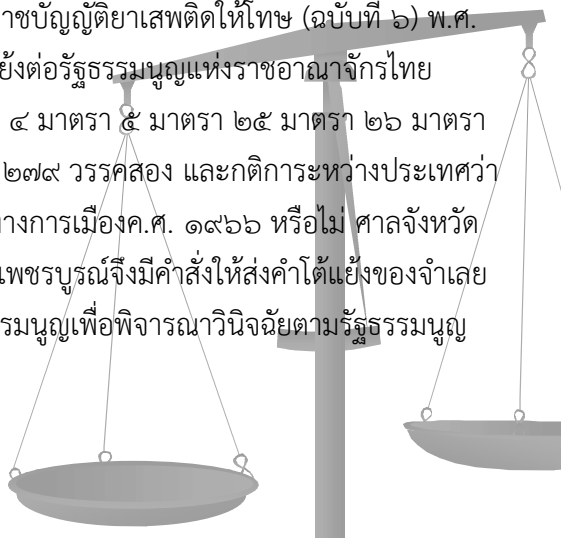

ซึ่งรัฐธรรมนูญและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ ได้รับรองไว้ว่าหากภายหลังการกระทำความผิดได้มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดโทษเบาลง ผู้กระทำความผิดย่อมได้รับประโยชน์จากบทบัญญัตินั้น และบุคคลทั้งปวงย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมาย มีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมายโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ

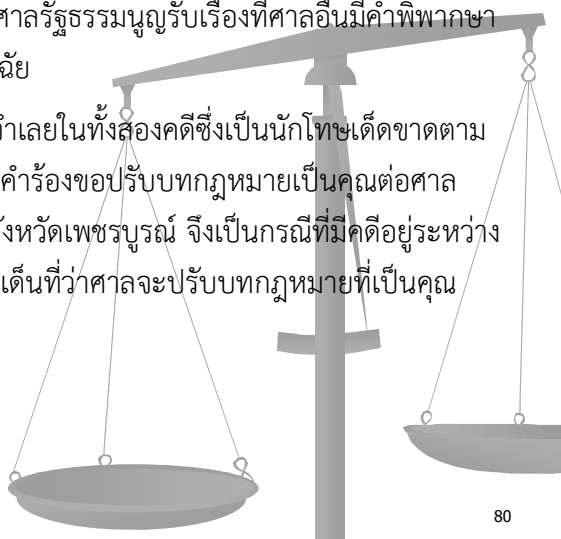
แต่โดยที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติว่า “บทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษพ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่ให้ใช้บังคับแก่คดีที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้นำกฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับบังคับแก่คดีดังกล่าวต่อไปจนกว่าคดีถึงที่สุด”

จำเลยทั้งสองจึงโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๗๙ วรรคสอง และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองค.ศ. ๑๙๖๖ หรือไม่ ศาลจังหวัดนครสวรรค์และศาลจังหวัดเพชรบูรณ์จึงมีคำสั่งให้ส่งคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสองดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

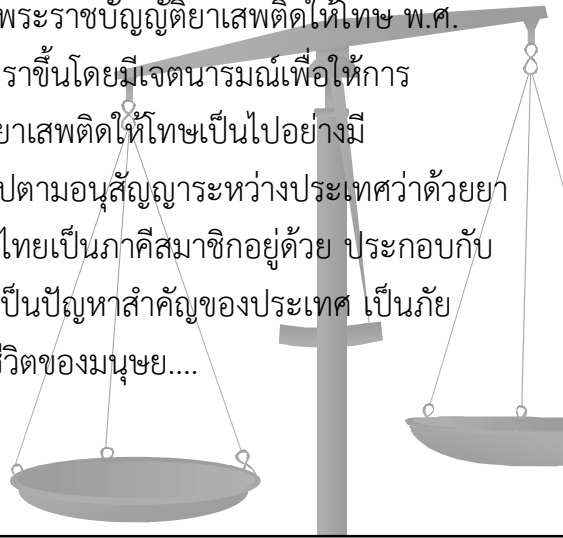
ข้อสังเกต

- ตามพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗(๔) บัญญัติไม่ให้ศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้วไว้วินิจฉัย
- คดีทั้งสองนี้ถึงที่สุดแล้ว แต่จำเลยในทั้งสองคดีซึ่งเป็นนักโทษเด็ดขาดตามคำพิพากษาที่ถึงที่สุดแล้วยื่นคำร้องขอปรับบทกฎหมายเป็นคุณต่อศาลจังหวัดนครสวรรค์และศาลจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงเป็นกรณีที่มีคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลในประเด็นที่ว่าศาลจะปรับบทกฎหมายที่เป็นคุณให้แก่จำเลยได้หรือไม่

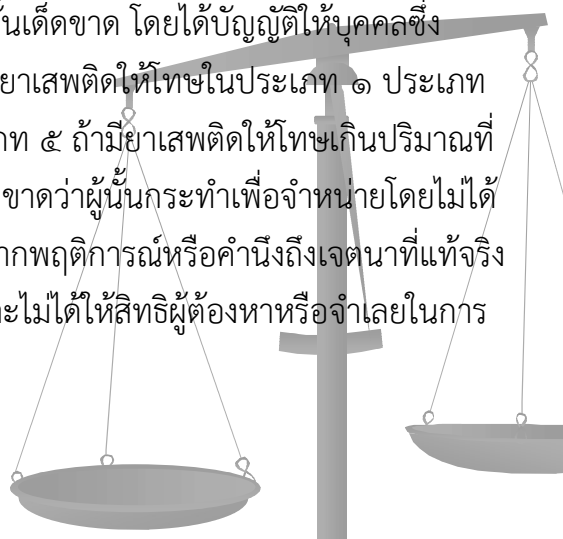
ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.

๒๕๒๒ เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้การ
ปราบปรามและควบคุมยาเสพติดให้โทษเป็นไปอย่างมี
ประสิทธิภาพ และเป็นไปตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยยา
เสพติดให้โทษที่ประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกอยู่ด้วย ประกอบกับ
ปัญหายาเสพติดให้โทษเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ เป็นภัย
ร้ายแรงต่อสุขภาพและชีวิตของมนุษย์....

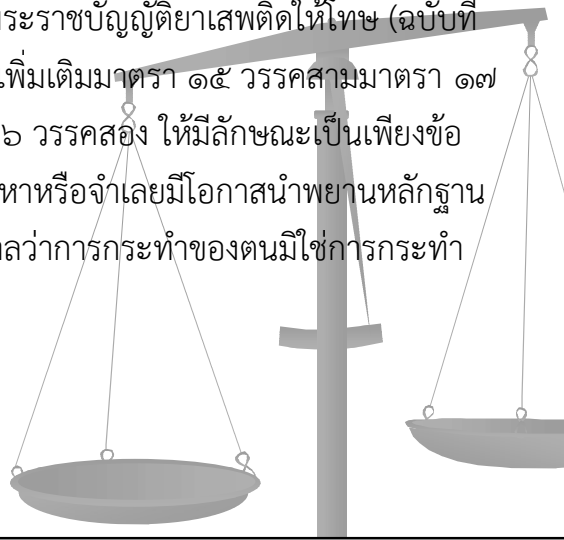

จึงต้องมีมาตรการลงโทษขั้นเด็ดขาด โดยได้บัญญัติให้บุคคลซึ่ง

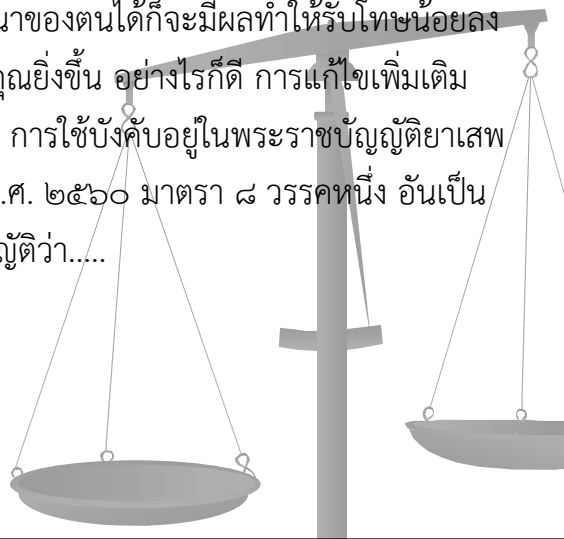
กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท
๒ประเภท ๔ และประเภท ๕ ถ้ามียาเสพติดให้โทษเกินปริมาณที่
กำหนดไว้ ให้ถือเป็นเด็ดขาดว่าผู้นั้นกระทำเพื่อจำหน่ายโดยไม่ได้
เปิดโอกาสให้พิจารณาจากพฤติการณ์หรือคำนึงถึงเจตนาที่แท้จริง
ของผู้กระทำความผิดและไม่ได้ให้สิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยในการ
พิสูจน์ความจริงในคดี

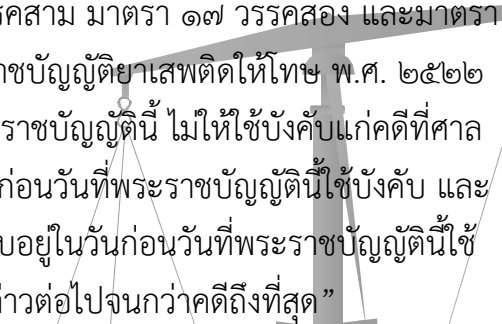

จึงมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕ วรรคสามมาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง ให้มีลักษณะเป็นเพียงข้อสันนิษฐาน เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีโอกาสนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความจริงต่อศาลว่าการกระทำของตนมิใช่การกระทำเพื่อจำหน่ายได้

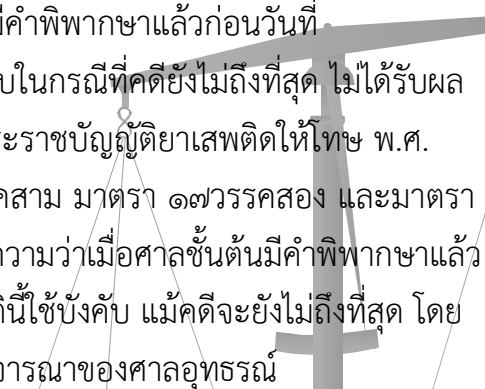

ซึ่งหากสามารถพิสูจน์เจตนาของตนได้ก็จะมีผลทำให้รับโทษน้อยลง จึงเป็นบทบัญญัติที่เป็นคุณยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวมีบทเฉพาะกาล การใช้บังคับอยู่ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง อันเป็นประเด็นแห่งคดีนี้ ที่บัญญัติว่า.....

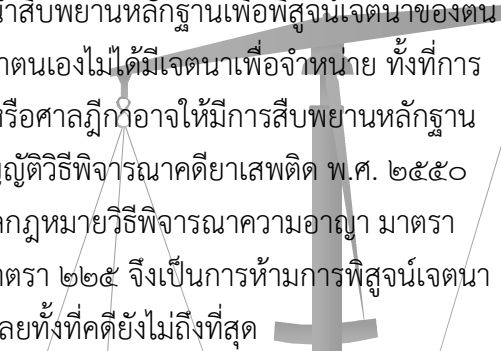

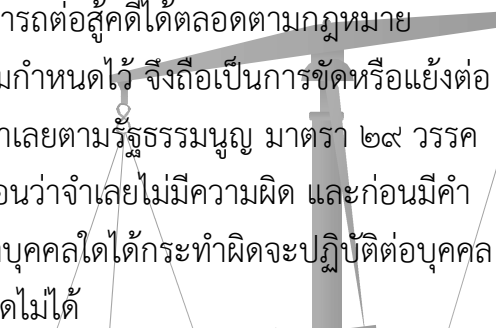
“บทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ให้ใช้บังคับแก่คดีที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้นำกฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ บังคับแก่คดีดังกล่าวต่อไปจนกว่าคดีถึงที่สุด”

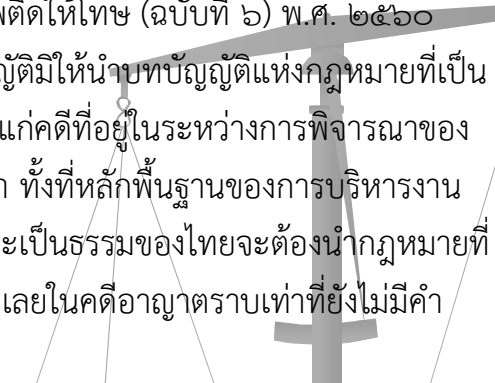
ซึ่งส่งผลให้คดีที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับในกรณีที่ยังไม่ถึงที่สุด ไม่ได้รับผลจากการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง ซึ่งหมายความว่าเมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ แม้คดีจะยังไม่ถึงที่สุด โดยอาจอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์

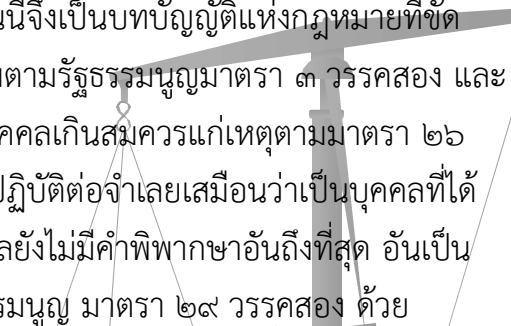
หรือศาลฎีกา จำเลยก็ไม่อาจนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์เจตนาของตนเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษว่าตนเองไม่ได้มีเจตนาเพื่อจำหน่าย ทั้งที่การพิจารณาของศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาอาจให้มีการสืบพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดียาเสพติด พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐๓ มาตรา ๒๐๘ และมาตรา ๒๒๕ จึงเป็นการห้ามการพิสูจน์เจตนาพิเศษของผู้ต้องหาหรือจำเลยทั้งที่คดียังไม่ถึงที่สุด

เมื่อคดีไม่ถึงที่สุดจำเลยสามารถต่อสู้คดีได้ตลอดตามกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความกำหนดไว้ จึงถือเป็นการขัดหรือแย้งต่อสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้

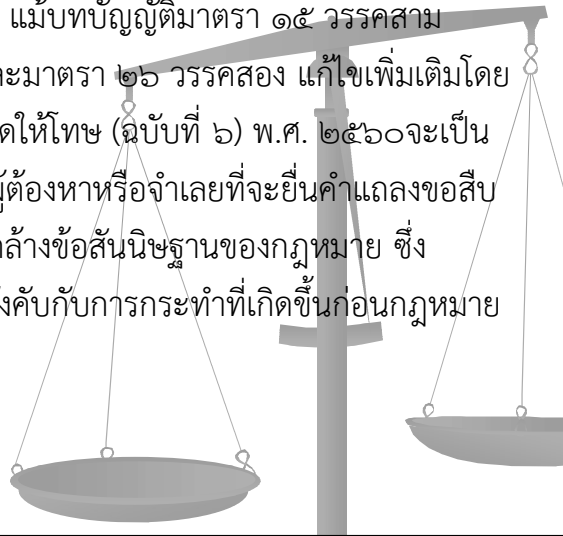

การที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐
มาตรา ๘ วรรคหนึ่งบัญญัติมิให้นำบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็น
คุณแก่จำเลยมาใช้บังคับแก่คดีที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของ
ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ทั้งที่หลักพื้นฐานของการบริหารงาน
ยุติธรรมทางอาญาที่ดีและเป็นธรรมของไทยจะต้องนำกฎหมายที่
เป็นคุณมาใช้บังคับแก่จำเลยในคดีอาญาตราบเท่าที่ยังไม่มีคำ
พิพากษาถึงที่สุด

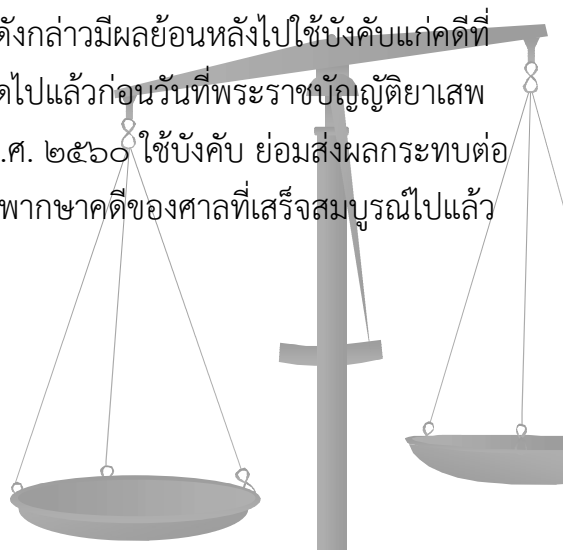

บทบัญญัติมาตรา ๘ ในส่วนนี้จึงเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัด
หรือแย้งต่อหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๓ วรรคสอง และ
จำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุตามมาตรา ๒๖
วรรคหนึ่งทั้งยังเป็นการปฏิบัติต่อจำเลยเสมือนว่าเป็นบุคคลที่ได้
กระทำความผิดโดยที่ศาลยังไม่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุด อันเป็น
การขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ด้วย

สำหรับกรณีคดีถึงที่สุดแล้ว แม้บทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสาม
มาตรา ๑๗ วรรคสองและมาตรา ๒๖ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดย
พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐จะเป็น
บทบัญญัติที่เป็นคุณแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยื่นคำแถลงขอสืบ
พยานหลักฐานพิสูจน์หักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมาย ซึ่ง
สามารถย้อนหลังไปใช้บังคับกับการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนกฎหมาย
ใช้บังคับได้ก็ตาม

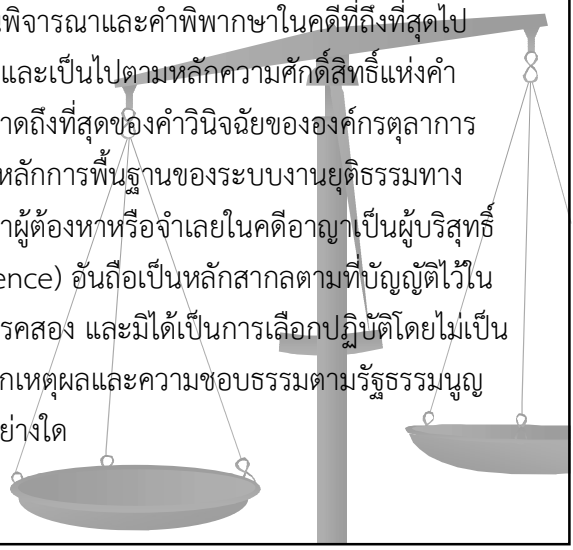
- แต่หากให้นำบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมีผลย้อนหลังไปใช้บังคับแก่คดีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ ใช้บังคับ ย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีของศาลที่เสร็จสมบูรณ์ไปแล้วตามกฎหมายเดิม

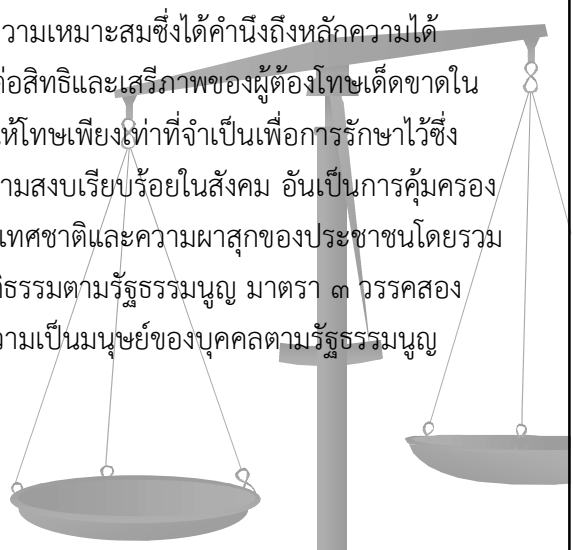
ทั้งที่กระบวนการพิจารณาและพิพากษาคดีที่ถึงที่สุดไปแล้วนั้นชอบด้วยกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้นทุกประการก่อนวันที่กฎหมายที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่จะมีผลใช้บังคับ อันกระทบต่อหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษาที่ต้องมีความมั่นคงและแน่นอน หรือลักษณะเด็ดขาดถึงที่สุดของคำวินิจฉัยขององค์กรตุลาการ ซึ่งไม่อาจถูกกลับหรือแก้ไขโดยองค์กรใดได้อีก เว้นแต่การแก้ไขโดยองค์กรตุลาการซึ่งอยู่ในลำดับที่สูงขึ้นไปตามกระบวนการพิจารณาความว่าด้วยการอุทธรณ์หรือฎีกา

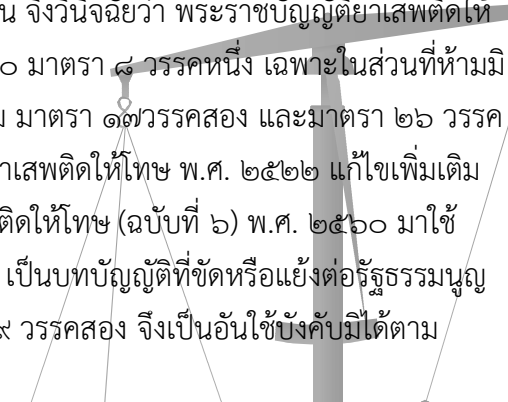
- ดังนั้น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง ในส่วนที่มีให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เป็นคุณต่อจำเลยไปใช้บังคับแก่คดีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ ใช้บังคับ

จึงเป็นไปเพื่อคุ้มครองกระบวนการพิจารณาและคำพิพากษาในคดีที่ถึงที่สุดไป
แล้วโดยชอบด้วยกฎหมาย และเป็นไปตามหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำ
พิพากษาหรือลักษณะเด็ดขาดถึงที่สุดของคำวินิจฉัยขององค์กรตุลาการ
มิได้เป็นการขัดหรือแย้งต่อหลักการพื้นฐานของระบบงานยุติธรรมทาง
อาญาหรือข้อสันนิษฐานที่ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์
(Presumption of Innocence) อันถือเป็นหลักสากลตามที่บัญญัติไว้ใน
รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง และมีได้เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็น
ธรรมต่อบุคคลโดยปราศจากเหตุผลและความชอบธรรมตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๗ วรรคสาม แต่อย่างไร

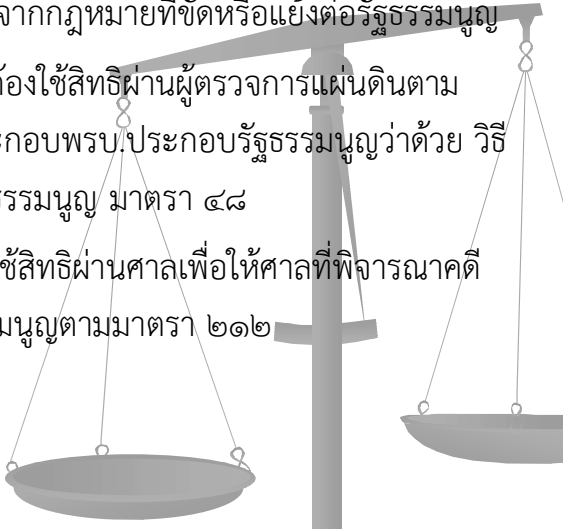
อีกทั้งเป็นการดำเนินการตามความเหมาะสมซึ่งได้คำนึงถึงหลักความได้
สัดส่วนเพื่อให้มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องโทษเด็ดขาดใน
คดีตามกฎหมายยาเสพติดให้โทษเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อการรักษาไว้ซึ่ง
ประโยชน์สาธารณะและความสงบเรียบร้อยในสังคม อันเป็นการคุ้มครอง
ประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม
จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง
และไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖

-
- อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่ห้ามมิให้นำมาตรา ๑๕ วรรคสาม มาตรา ๑๗ วรรคสอง และมาตรา ๒๖ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๖๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐ มาใช้บังคับแก่คดีที่ยังไม่ถึงที่สุด เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕

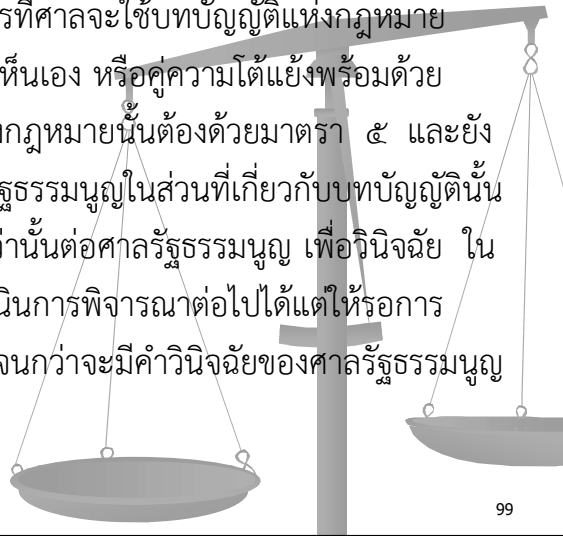
สรุป

ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

-
- หากไม่มีคดีในศาลก็ต้องใช้สิทธิผ่านผู้ตรวจการแผ่นดินตาม มาตรา ๒๓๑(๑) ประกอบพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๘
 - หากมีคดีในศาลต้องใช้สิทธิผ่านศาลเพื่อให้ศาลที่พิจารณาคดี ส่งเรื่องไปศาลรัฐธรรมนูญตาม มาตรา ๒๑๒

ในกรณีที่มีคดีในศาล

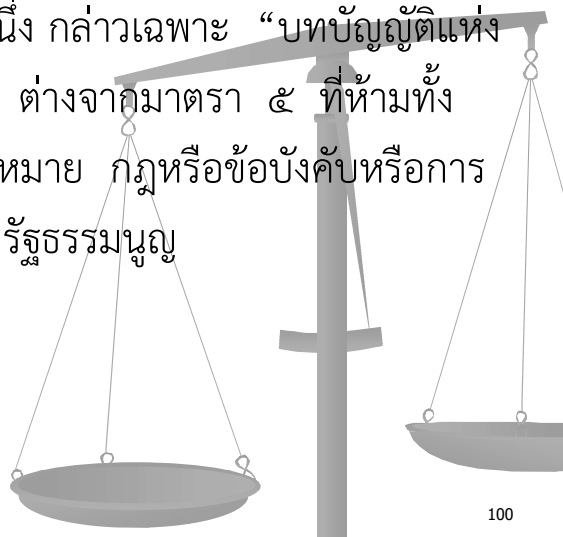
- รธน.มาตรา ๒๑๒ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย บังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเอง หรือคู่ความโต้แย้งพร้อมด้วย เหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา ๕ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลส่งความเห็นเช่นนั้นต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัย ในระหว่างนั้น ให้ศาลดำเนินการพิจารณาต่อไปได้แต่ให้รอการ พิพากษาคดีไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

99

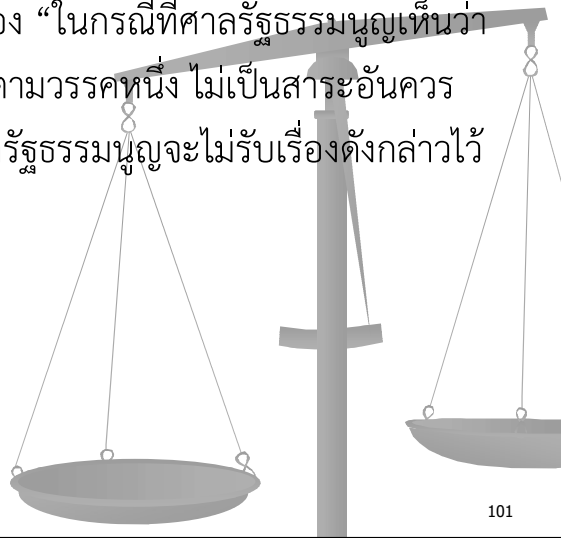
ข้อสังเกต

มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง กล่าวเฉพาะ “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” เท่านั้น ต่างจากมาตรา ๕ ที่ห้ามทั้ง “บทบัญญัติของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับหรือการกระทำใด” มิให้ขัดรัฐธรรมนูญ

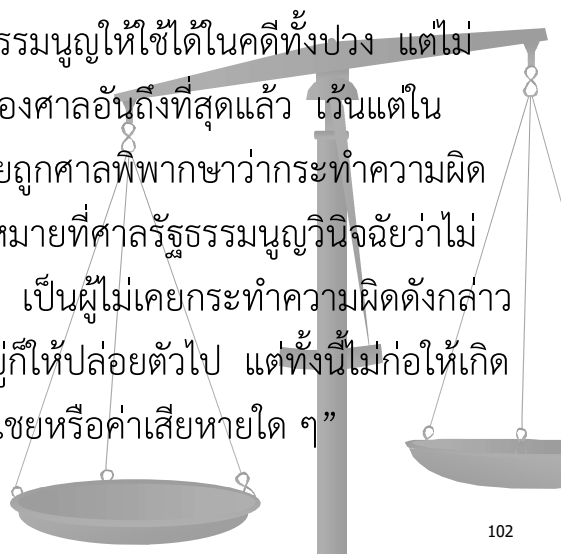
100

- มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง “ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า คำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นสาระอันควร ได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้ พิจารณาก็ได้”

มาตรา ๒๑๒ วรรคสาม

“คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ใช้ได้ในคดีทั้งปวง แต่ไม่กระทบต่อคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดแล้ว เว้นแต่ในคดีอาญาให้ถือว่าผู้ซึ่งเคยถูกศาลพิพากษาว่ากระทำความผิดตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าไม่ชอบด้วยมาตรา ๕ นั้น เป็นผู้ไม่เคยกระทำความผิดดังกล่าว หรือถ้าผู้นั้นยังรับโทษอยู่ก็ให้ปล่อยตัวไป แต่ทั้งนี้ไม่ก่อให้เกิดสิทธิที่จะเรียกร้องค่าชดเชยหรือค่าเสียหายใด ๆ”

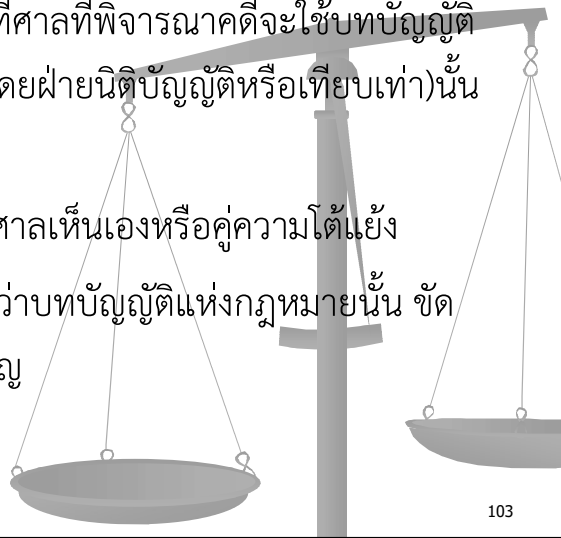

หลักเกณฑ์การส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาตามมาตรา ๒๑๒

๑. ต้องเป็นกรณีศาลที่พิจารณาคดีจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย(ที่ออกโดยฝ่ายนิติบัญญัติหรือเทียบเท่า)นั้น บังคับแก่คดี

๒. อาจเป็นกรณีศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้ง

๓. เป็นข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

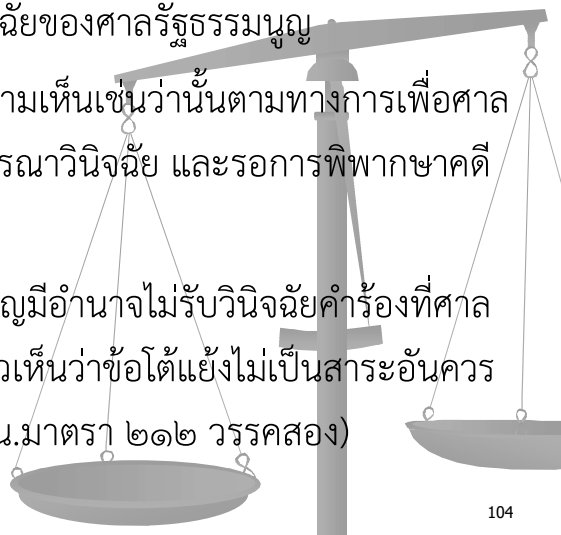

103

๔. ยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

๕. ศาลต้องส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย และรอการพิพากษาคดีไว้

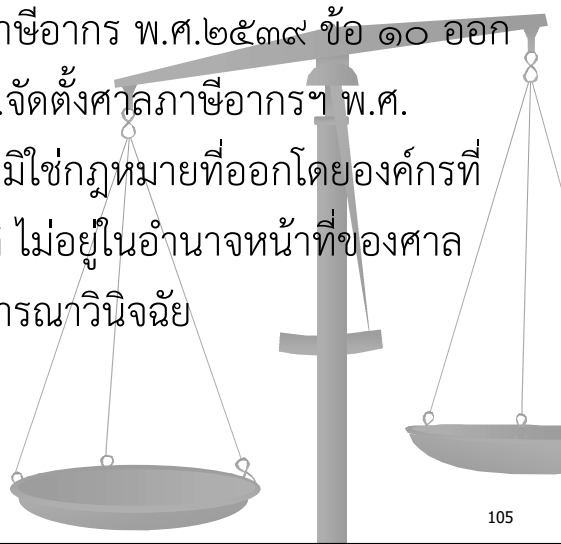
๖. ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจไม่รับวินิจฉัยคำร้องที่ศาลส่งไปเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อโต้แย้งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย (รธน.มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง)

104

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๐/๒๕๔๔

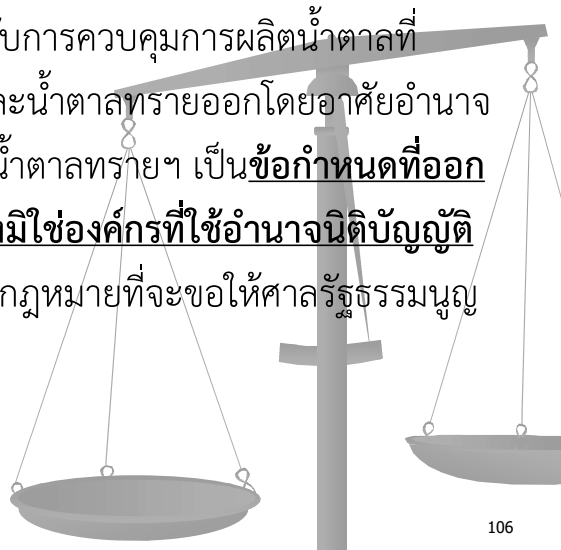
ข้อกำหนดคดีภาษีอากร พ.ศ.๒๕๓๙ ข้อ ๑๐ ออกตามความใน พ.ร.บ.จัดตั้งศาลภาษีอากรฯ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๒๐ มิใช่กฎหมายที่ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัย

105

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๔๔

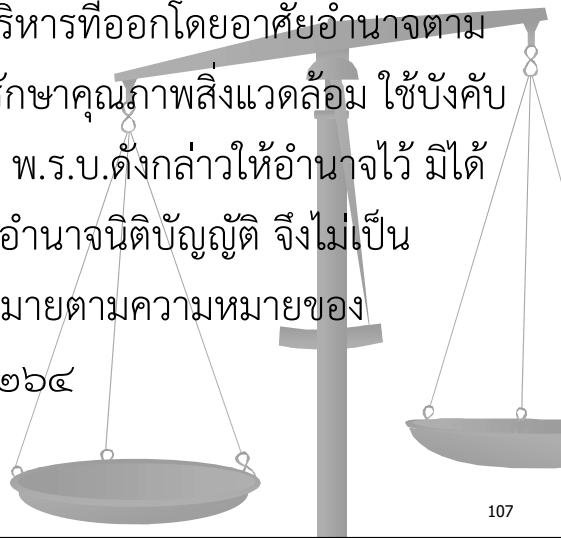
ข้อกำหนดเกี่ยวกับการควบคุมการผลิตน้ำตาลที่คณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายออกโดยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ.อ้อยและน้ำตาลทรายฯ เป็นข้อกำหนดที่ออกโดยคณะกรรมการซึ่งมิใช่องค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

106

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๔-๑๕/๒๕๕๓

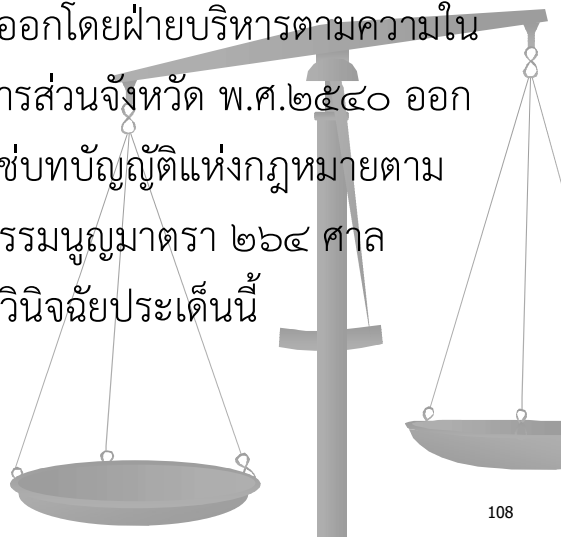
คำสั่งของฝ่ายบริหารที่ออกโดยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ใช้บังคับ ได้ภายในขอบเขตที่ พ.ร.บ.ดังกล่าวให้อำนาจไว้ มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ จึงไม่เป็น บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของ รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๔

107

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๘

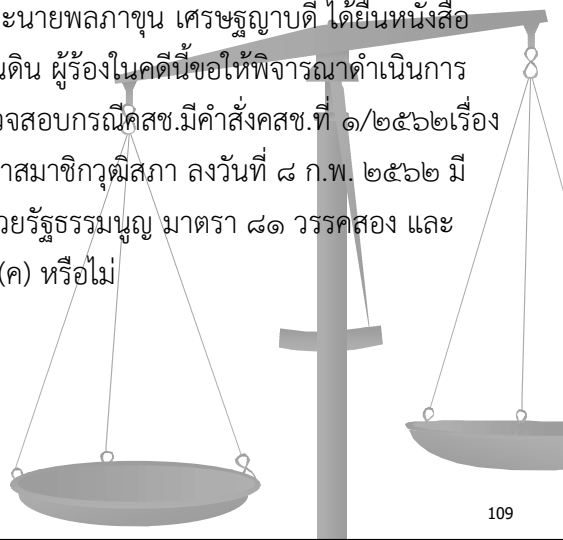
กฎกระทรวงซึ่งออกโดยฝ่ายบริหารตามความใน พ.ร.บ.องค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.๒๕๕๐ ออก โดยฝ่ายบริหาร ไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตาม ความหมายของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๔ ศาล รัฐธรรมนูญจึงไม่รับวินิจฉัยประเด็นนี้

108

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๕/๒๕๖๒

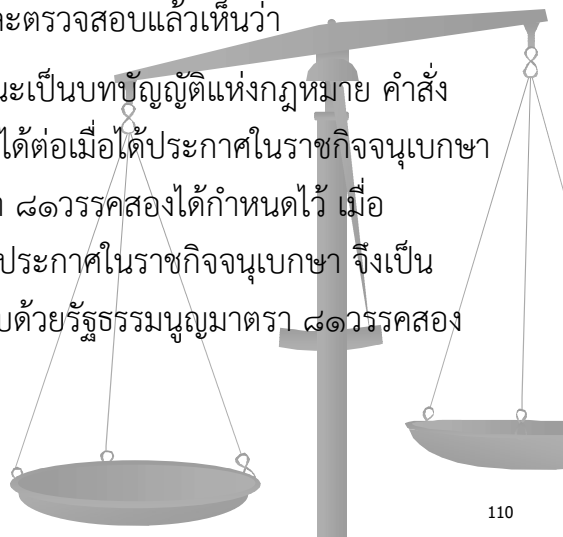
นาย บรรยงค์ อัมพรตระกูลและนายพลภาขุน เศรษฐญาบดี ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ร้องในคดีนี้ขอให้พิจารณาดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและตรวจสอบกรณีคสช.มีคำสั่งคสช.ที่ ๑/๒๕๖๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๘ ก.พ. ๒๕๖๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๑ วรรคสอง และ มาตรา ๒๖๙ (๑) (ข) และ (ค) หรือไม่

109

ผู้ร้องแสวงหาข้อเท็จจริงและตรวจสอบแล้วเห็นว่า

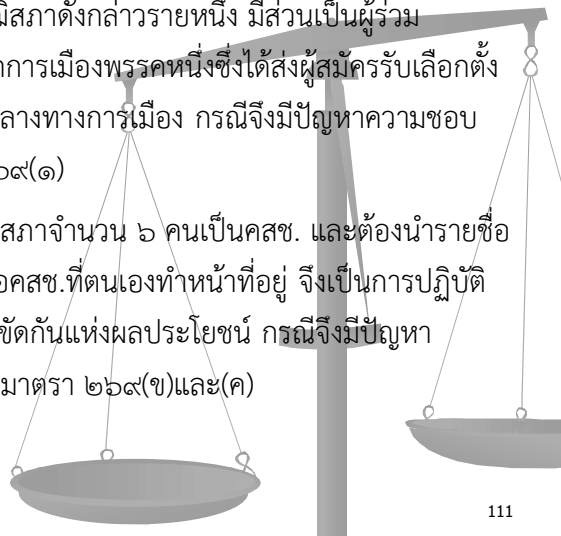
๑. คำสั่งคสช.ดังกล่าวมีฐานะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมาย คำสั่งดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับได้ต่อเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามที่รัฐธรรมนูญมาตรา ๘๑วรรคสองได้กำหนดไว้ เมื่อคำสั่งคสช.ดังกล่าวไม่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา จึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญมาตรา ๘๑วรรคสอง

110

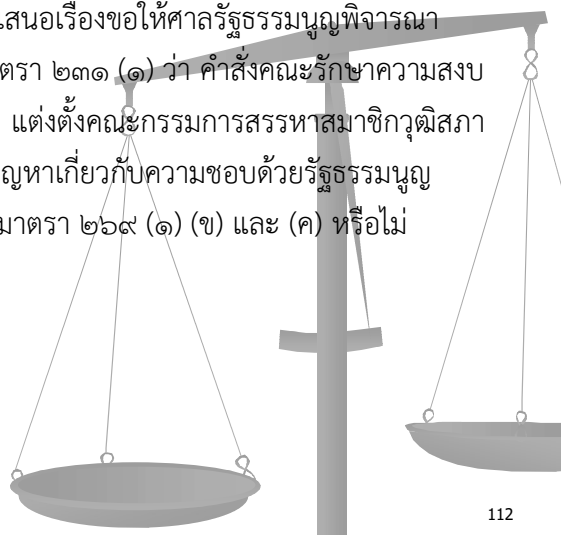
๒. กรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวรายหนึ่ง มีส่วนเป็นผู้ร่วม
สนับสนุนในการจัดตั้งพรรคการเมืองพรรคหนึ่งซึ่งได้ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง
ส.ส. จึงมีปัญหาความเป็นกลางทางการเมือง กรณีจึงมีปัญหาความชอบ
ด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙(๑)

๓. กรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๖ คนเป็นคสช. และต้องนำรายชื่อ
ผู้ที่ได้รับการสรรหาเสนอต่อคสช. ที่ตนเองทำหน้าที่อยู่ จึงเป็นการปฏิบัติ
หน้าที่ในลักษณะซึ่งมีความขัดกันแห่งผลประโยชน์ กรณีจึงมีปัญหา
ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙(ข)และ(ค)

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๕/๒๕๖๒

ผู้ร้อง (ผู้ตรวจการแผ่นดิน) จึงเสนอเรื่องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา
วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) ว่า คำสั่งคณะรักษาความสงบ
แห่งชาติ ที่ ๑/๒๕๖๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา
ลงวันที่ ๘ ก.พ. ๒๕๖๒ มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๘๑ วรรคสอง และมาตรา ๒๖๙ (๑) (ข) และ (ค) หรือไม่

- ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำสั่ง คสช. ที่ ๑/๒๕๖๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ลงวันที่ ๘ ก.พ. ๒๕๖๒ แล้ว เห็นว่า คำสั่ง คสช. ฉบับดังกล่าวเป็นเพียงการออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่กลั่นกรอง เสนอรายชื่อสมาชิกวุฒิสภาชุดแรกตามบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ เท่านั้น มิใช่เป็นการออกกฎเกณฑ์ที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป จึงมิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายตามความหมายของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๑ (๑) ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาได้ จึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย

113

มาตรา ๒๑๒ วรรคสอง

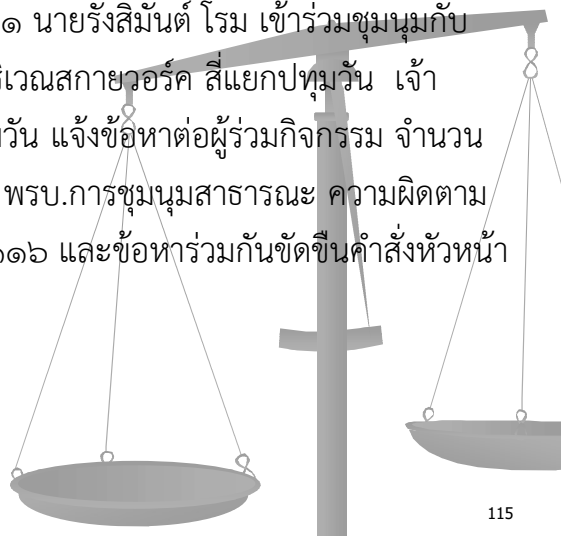
ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความตามวรรคหนึ่ง ไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้

ดังนั้น ในประเด็นว่าคำโต้แย้งของคู่ความเป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัยหรือไม่นั้น เป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ ศาลอื่นไม่มีอำนาจวินิจฉัย

114

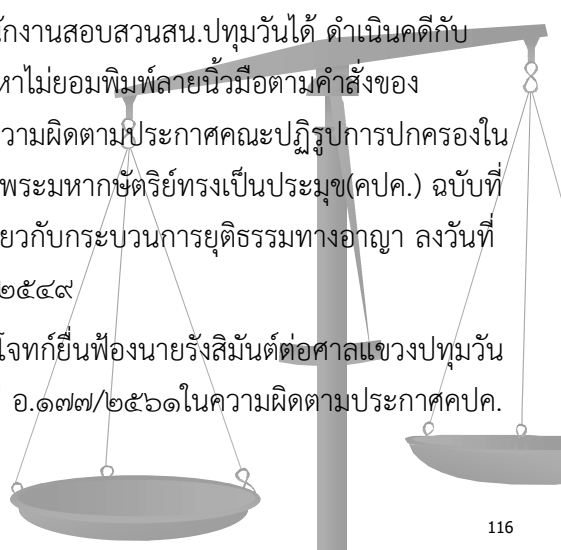
คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒/๒๕๖๒

- เมื่อวันที่ ๒๗ ม.ค. ๒๕๖๑ นายรังสิมันต์ โรม เข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มคนอยากเลือกตั้งบริเวณสกายวอร์ค สีแยกปทุมวัน เจ้าพนักงานตำรวจสน.ปทุมวัน แจ้งข้อหาต่อผู้ร่วมกิจกรรม จำนวน ๓๙ คน ในความผิดต่อ พรบ.การชุมนุมสาธารณะ ความผิดตามกฎหมายอาญามาตรา ๑๑๖ และข้อหาร่วมกันขัดขวางคำสั่งหัวหน้าคสช. ที่ ๓/๒๕๕๘

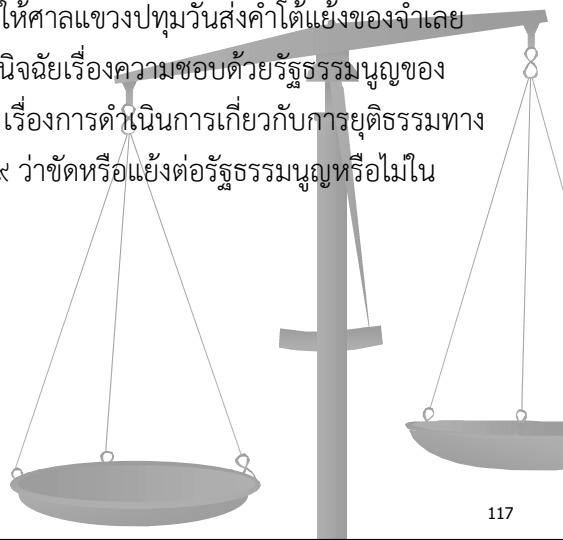
115

- วันที่ ๒๐ ก.พ. ๒๕๖๑ พนักงานสอบสวนสน.ปทุมวันได้ ดำเนินคดีกับนายรังสิมันต์เพิ่มเติมในข้อหาไม่ยอมพิมพ์ลายนิ้วมือตามคำสั่งของพนักงานสอบสวน ซึ่งเป็นความผิดตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข(คปค.) ฉบับที่ ๒๕ เรื่อง การดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ลงวันที่ ๒๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๕๙
- ต่อมาพนักงานอัยการ เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายรังสิมันต์ต่อศาลแขวงปทุมวัน เป็นคดีอาญามาตรา ๑๑๖ ในความผิดตามประกาศคปค. ฉบับดังกล่าว

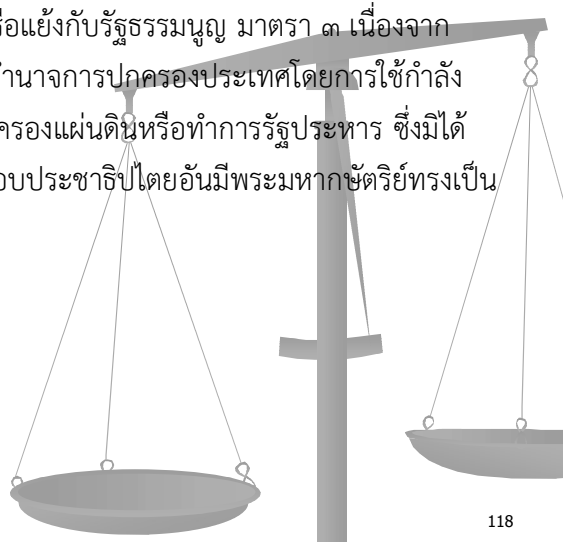
116

ระหว่างพิจารณาคดี จำเลยขอให้ศาลแขวงปทุมวันส่งคำโต้แย้งของจำเลย
เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเรื่องความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของ
ประกาศ คปค. ฉบับที่ ๒๕ เรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับการยุติธรรมทาง
อาญา ลงวันที่ ๒๙ ก.ย. ๕๙ ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ใน
ประเด็นดังต่อไปนี้...

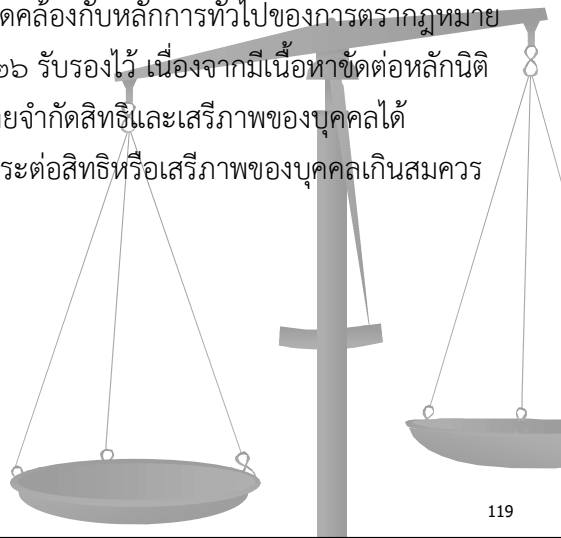
117

๑. ประกาศฉบับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ เนื่องจาก
คปค. เป็นคณะบุคคลที่ได้อำนาจการปกครองประเทศโดยการใช้กำลัง
ทหารเข้ายึดอำนาจการปกครองแผ่นดินหรือทำการรัฐประหาร ซึ่งมีได้
เป็นไปตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข

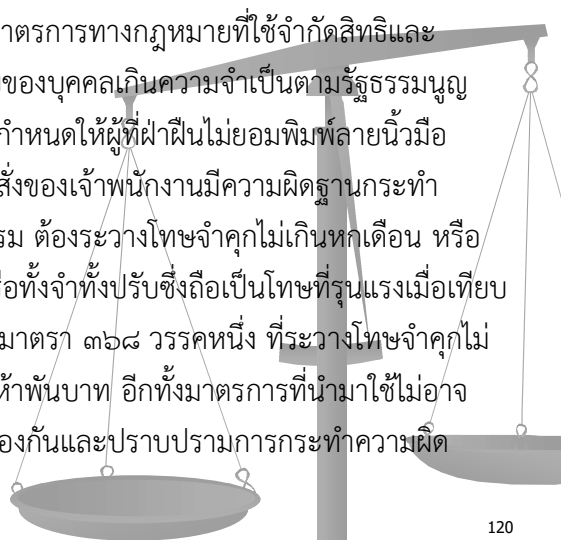
118

๒. ประกาศฉบับดังกล่าวไม่สอดคล้องกับหลักการทั่วไปของการตรากฎหมายตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ รับรองไว้ เนื่องจากมีเนื้อหาขัดต่อหลักนิติธรรม ซึ่งการจะตรากฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ กฎหมายนั้นต้องไม่สร้างภาระต่อสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ

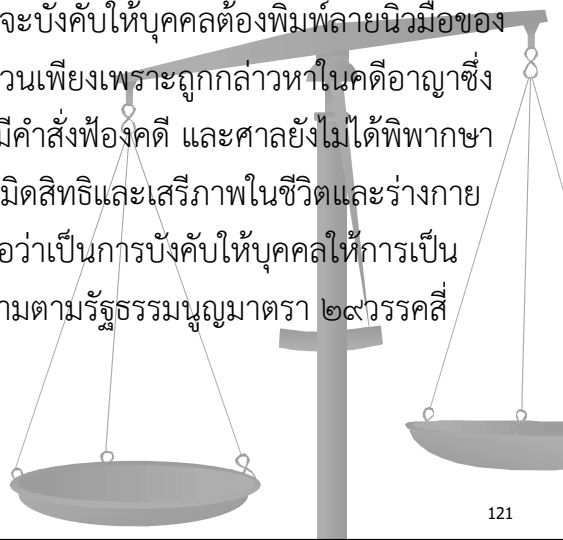
119

๓. ประกาศฉบับดังกล่าวเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ใช้จำกัดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลเกินความจำเป็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง โดยกำหนดให้ผู้ที่ฝ่าฝืนไม่ยอมพิมพ์ลายนิ้วมือลายมือหรือลายเท้าตามคำสั่งของเจ้าพนักงานมีความผิดฐานกระทำความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับซึ่งถือเป็นโทษที่รุนแรงเมื่อเทียบกับประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๖๘ วรรคหนึ่ง ที่ระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบวัน หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท อีกทั้งมาตรการที่นำมาใช้ไม่อาจสร้างประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด

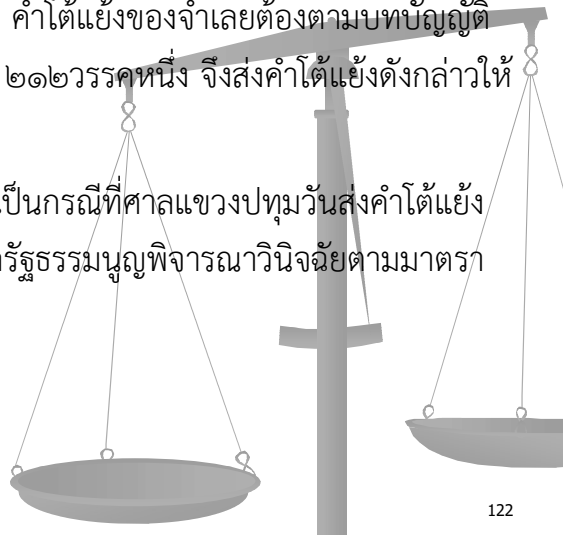
120

๔. การที่พนักงานสอบสวนจะบังคับให้บุคคลต้องพิมพ์ลายนิ้วมือของตนให้กับพนักงานสอบสวนเพียงเพราะถูกกล่าวหาในคดีอาญาซึ่งพนักงานอัยการยังไม่ได้มีคำสั่งฟ้องคดี และศาลยังไม่ได้พิพากษาลงโทษ ย่อมเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ถูกกล่าวหา และถือว่าเป็นการบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๘วรรคสี่

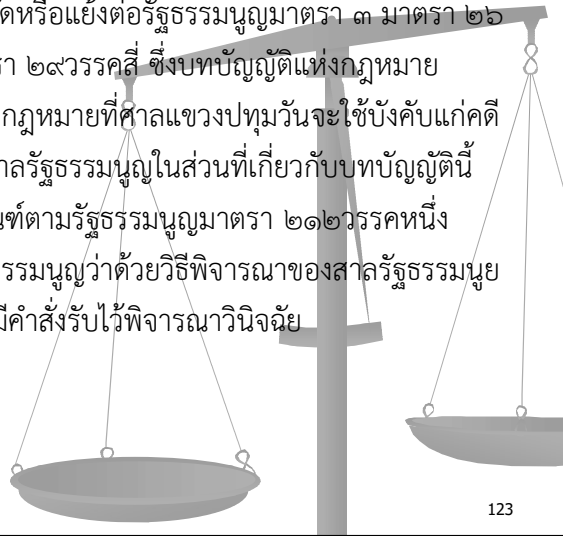
121

- ศาลแขวงปทุมวันเห็นว่า คำโต้แย้งของจำเลยต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒วรรคหนึ่ง จึงส่งคำโต้แย้งดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย
- ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า เป็นกรณีที่ศาลแขวงปทุมวันส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๑๒ว่า....

122

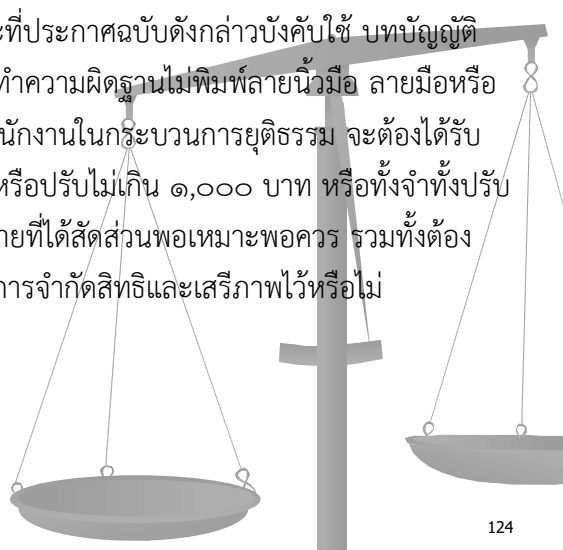
.....ประกาศปกค. ฉบับที่ ๒๕๕๓หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๓ มาตรา ๒๖
มาตรา ๒๘วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘วรรคสี่ ซึ่งบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลแขวงปทุมวันจะใช้บังคับแก่คดี
และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้
กรณีจึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๒วรรคหนึ่ง
ประกอบพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
พ.ศ.๒๕๖/ มาตรา ๕๑ จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

123

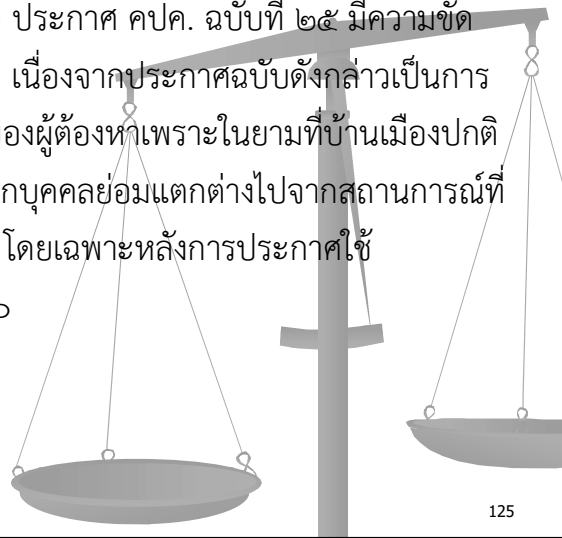
คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

- ประเด็นที่๑ ปัญหาว่าขณะที่ประกาศฉบับดังกล่าวบังคับใช้ บทบัญญัติ
ที่ว่าให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานไม่พิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือ
ลายเท้าตามคำสั่งของเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรม จะต้องได้รับ
โทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ
นั้น เป็นการบัญญัติกฎหมายที่ได้สัดส่วนพอเหมาะพอควร รวมทั้งต้อง
ระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้หรือไม่

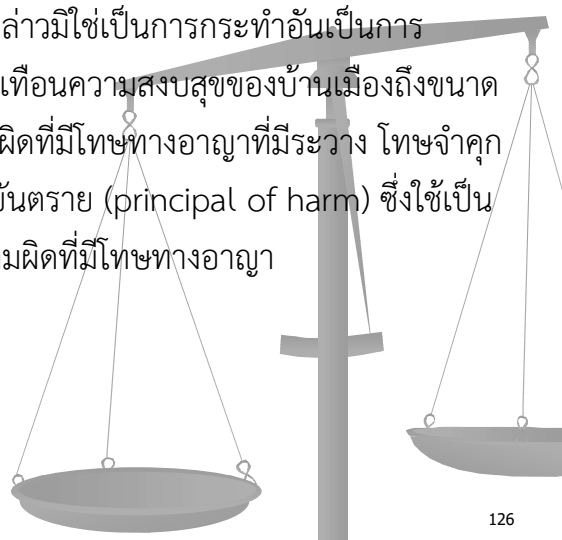

124

- ศาลรัฐธรรมนูญ เห็นว่า ประกาศ คปค. ฉบับที่ ๒๕ มีความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากประกาศฉบับดังกล่าวเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาเพราะในยามที่บ้านเมืองปกติสุข การใช้ชีวิตของปัจเจกบุคคลย่อมแตกต่างไปจากสถานการณ์ที่ประกาศฉบับนี้บังคับใช้ โดยเฉพาะหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๐

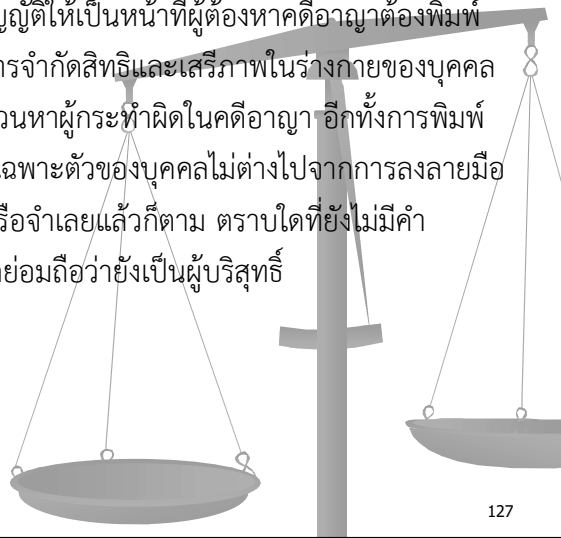

- อีกทั้งการกระทำผิดดังกล่าวมิใช่เป็นการกระทำอันเป็นการร้ายแรงหรือกระทบกระเทือนความสงบสุขของบ้านเมืองถึงขนาดต้องบัญญัติให้เป็นความผิดที่มีโทษทางอาญาที่มีระวาง โทษจำคุกถึง ๖ เดือน ตามหลักภัยอันตราย (principal of harm) ซึ่งใช้เป็นกรอบในการกำหนดความผิดที่มีโทษทางอาญา

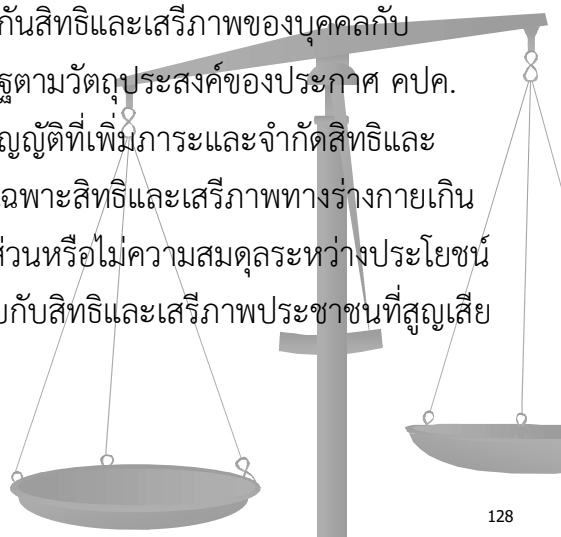
ประเด็นที่ ๒ ความผิดลหุโทษที่เหมาะสมอยู่แล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า การบัญญัติให้เป็นหน้าที่ผู้ต้องหาคดีอาญาต้องพิมพ์ลายนิ้วมือ มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในร่างกายของบุคคลเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนหาผู้กระทำผิดในคดีอาญา อีกทั้งการพิมพ์ลายนิ้วมือเป็นสิทธิพื้นฐานเฉพาะตัวของบุคคลไม่ต่างไปจากการลงลายมือชื่อ ซึ่งแม้จะเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้วก็ตาม トラบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำผิดย่อมถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

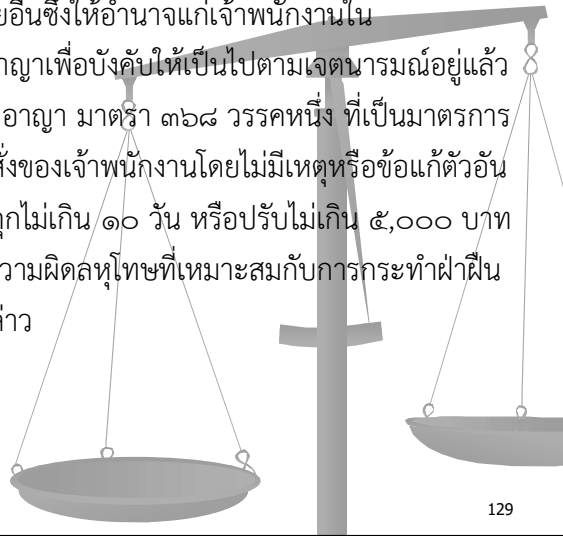
127

- เมื่อชั่งน้ำหนักหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมของรัฐตามวัตถุประสงค์ของประกาศ คปค. ฉบับที่ ๒๕ ถือเป็นบทบัญญัติที่เพิ่มภาระและจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยเฉพาะสิทธิและเสรีภาพทางร่างกายเกินสมควรแก่เหตุ ไม่ได้สัดส่วนหรือไม่ความสมดุลระหว่างประโยชน์ส่วนรวมเมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิและเสรีภาพประชาชนที่สูญเสียไป...

128

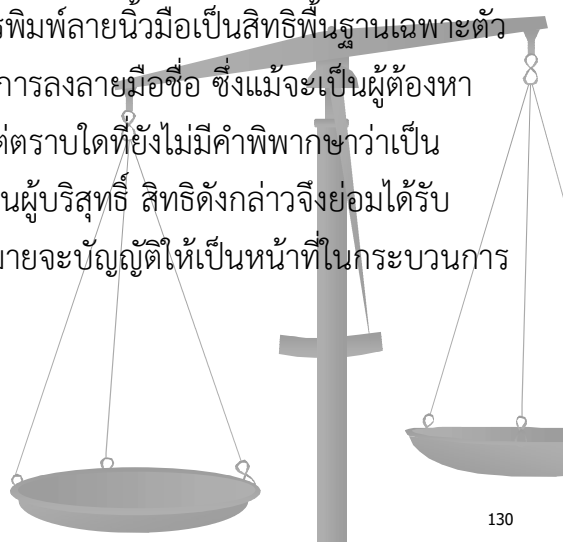
...และมีมาตรการทางกฎหมายอื่นซึ่งให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานใน
กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพื่อบังคับให้เป็นไปตามเจตนารมณ์อยู่แล้ว
อันได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๘ วรรคหนึ่ง ที่เป็นมาตรการ
ลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานโดยไม่มีเหตุหรือข้อแก้ตัวอัน
สมควร โดยมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ วัน หรือปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ อันเป็นความผิดลหุโทษที่เหมาะสมกับการกระทำฝ่าฝืน
คำสั่งของเจ้าพนักงานดังกล่าว

129

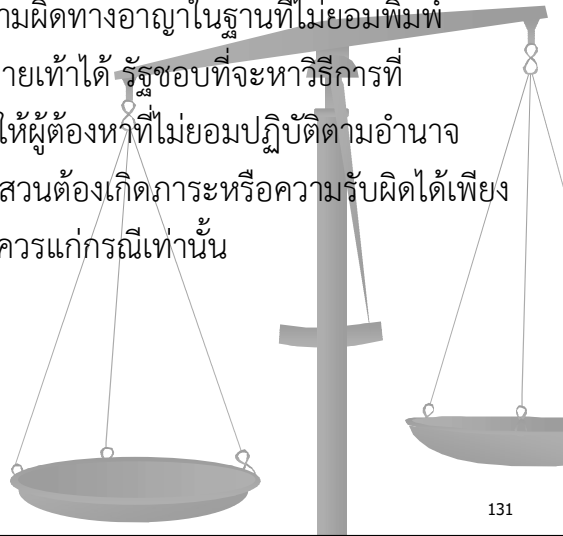
ประเด็นที่ ๓ การพิมพ์ลายนิ้วมือเป็นสิทธิพื้นฐานเฉพาะตัวของบุคคล

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า การพิมพ์ลายนิ้วมือเป็นสิทธิพื้นฐานเฉพาะตัว
ของบุคคลไม่ต่างไปจากการลงลายมือชื่อ ซึ่งแม้จะเป็นผู้ต้องหา
หรือจำเลยแล้วก็ตาม แต่ตราบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาว่าเป็น
ผู้กระทำผิดย่อมถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิดังกล่าวจึงย่อมได้รับ
ความคุ้มครอง แม้กฎหมายจะบัญญัติให้เป็นหน้าที่ในกระบวนการ
ยุติธรรม

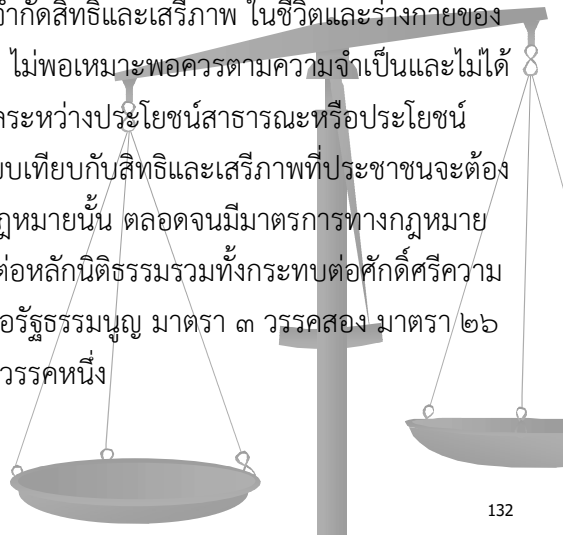
130

....แต่ยอมไม่อาจถือเป็นความผิดทางอาญาในฐานะที่ไม่ยอมพิมพ์
ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้าได้ รัฐชอบที่จะหาวิธีการที่
เหมาะสมเพื่อบังคับการให้ผู้ต้องหาที่ไม่ยอมปฏิบัติตามอำนาจ
หน้าที่ของพนักงานสอบสวนต้องเกิดภาระหรือความรับผิดชอบได้เพียง
เท่าที่จำเป็น และพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

131

บทบัญญัติดังกล่าวจึงเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ในชีวิตและร่างกายของ
บุคคลอย่างไม่สมเหตุสมผล ไม่พอเหมาะพอควรตามความจำเป็นและไม่ได้
สัดส่วนหรือไม่มีความสมดุลระหว่างประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์
ส่วนรวมที่จะได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิและเสรีภาพที่ประชาชนจะต้อง
สูญเสียไปอันเนื่องมาจากกฎหมายนั้น ตลอดจนมีมาตรการทางกฎหมาย
อื่นที่ทดแทนได้อยู่แล้ว ขัดต่อหลักนิติธรรมรวมทั้งกระทบต่อศักดิ์ศรีความ
เป็นมนุษย์ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๖
วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง

132

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔-๕/๒๕๖๒

ศาลจังหวัดพญาส่างค่าโต้แย้งทั้งสองของจำเลยที่ ๖ และจำเลยที่ ๗ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๗ และ มาตรา ๒๖ ซึ่งข้อเท็จจริงตามหนังสือส่างค่าโต้แย้งทั้งสองเป็น กรณีที่ศาลจังหวัดพญาจะใช้เฉพาะพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง บังคับแก้คดี

เมื่อจำเลยทั้งสองโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีจึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๑ วรรคสาม และมาตรา ๕๐ จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

ข้อสังเกต

ตามมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ในประเด็นต่อไปนี้ ศาลที่มีอำนาจพิจารณาขอวินิจฉัยได้เอง

๑. ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เป็นปัญหาบังคับแก่คดีนั้นหรือไม่
๒. มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้นแล้วหรือไม่
๓. เป็นกรณีที่คู่ความโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยมาตรา๕ หรือไม่

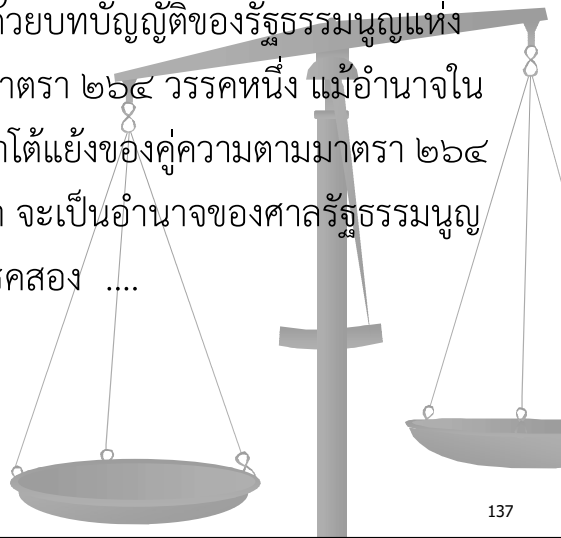
135

๔. ถ้าศาลตรวจดูคำร้องแล้ว เห็นว่าไม่ชัดเจน เคลือบคลุม ศาลไม่ต้องส่ง (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙/๒๕๔๓) คำสั่งศาลที่ไม่ส่งเป็นคำสั่งระหว่างพิจารณา แม้จะเป็นคำสั่งเกี่ยวกับคำร้องขอตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๔ แต่ก็ เป็นคำสั่งในขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรม (คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๒๔๗๘/๒๕๔๔)

136

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๕๐๐/๒๕๔๒

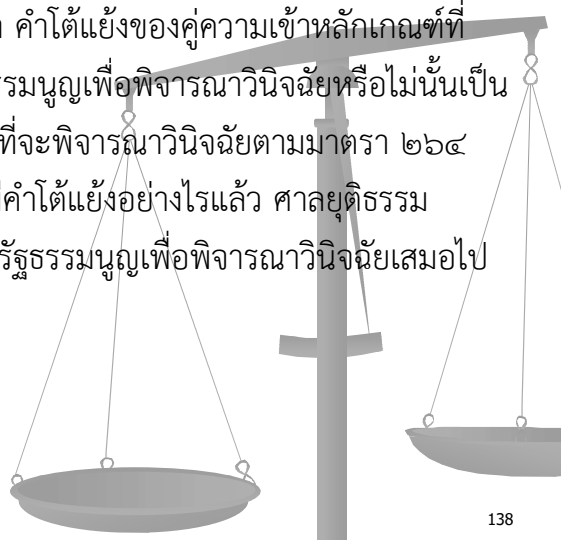
คำร้องของโจทก์ไม่ต้องด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง แม้อำนาจในการสั่งรับหรือไม่รับคำโต้แย้งของคู่ความตามมาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง ไว้พิจารณา จะเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๖๔ วรรคสอง

137

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๕๐๐/๒๕๔๒

แต่อำนาจในการวินิจฉัยว่า คำโต้แย้งของคู่ความเข้าหลักเกณฑ์ที่จะต้องส่งไปให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยหรือไม่นั้นเป็นอำนาจของศาลยุติธรรมที่จะพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง มิใช่ว่าโจทก์มีคำโต้แย้งอย่างไรแล้ว ศาลยุติธรรมจะต้องส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยเสมอไป

138

■ หลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของศาล เมื่อเนื้อหาคำร้องถูกต้องแล้ว

๑. ถ้ากรณีที่ได้แย้ง เป็นประเด็นเดียวกันกับที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไปแล้ว ศาลไม่ต้องส่งไปศาลรัฐธรรมนูญอีก เพราะคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญผูกพันศาล (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ และคำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๑๑๓/๒๕๕๒ และยังมีเหตุผลตามมาตรา ๒๑๒ อีกด้วย) แต่ถ้าศาลยังคงส่งมาศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญจะไม่รับวินิจฉัย (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๕๒ และ ๕/๒๕๕๑)

139

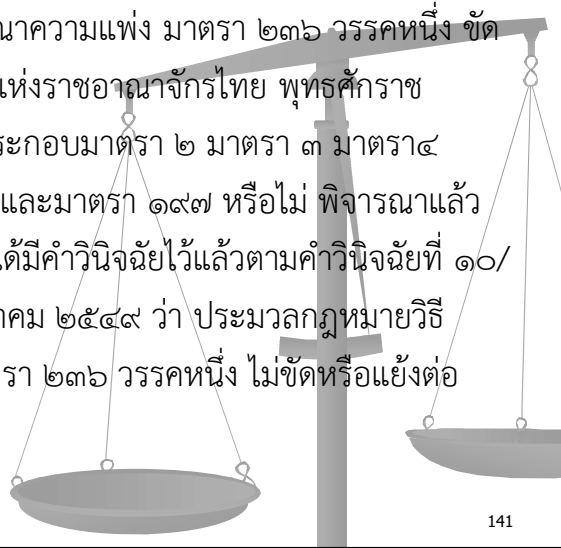
ข้อสังเกต

- กรณีศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นไม่ขัดรัฐธรรมนูญฉบับเดิม เช่นรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ หากคู่ความมาโต้แย้งอีกว่าขัดรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันปี ๒๕๖๐ ที่มีข้อความตรงกัน :ไม่ต้องส่ง เพราะเป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยแล้ว (คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๕๒)
- แสดงว่าศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาถึงเนื้อหาของตัวบทรัฐธรรมนูญเป็นหลักโดยไม่คำนึงว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับไหน

140

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๕๒

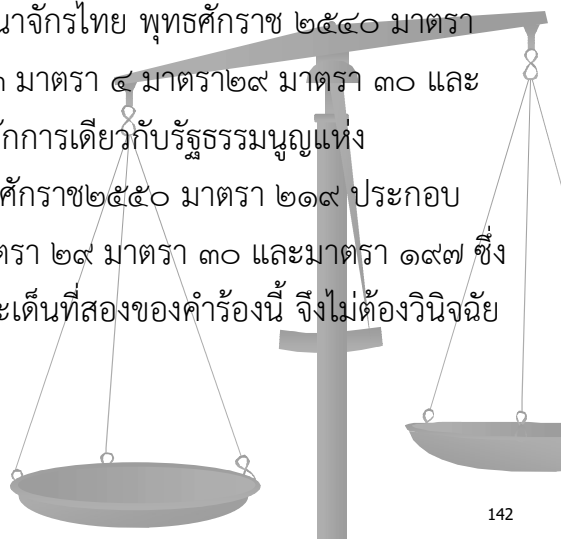
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง ชัด
หรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบมาตรา ๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔
มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๑๙๗ หรือไม่ พิจารณาแล้ว
เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยไว้แล้วตามคำวินิจฉัยที่ ๑๐/
๒๕๕๔ วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ว่า ประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อ
.....

141

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๕๒

.....รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา
๒๓๒ ประกอบมาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และ
มาตรา ๒๓๓ อันเป็นหลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๙ ประกอบ
มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๑๙๗ ซึ่ง
เป็นประเด็นเดียวกับประเด็นที่สองของคำร้องนี้ จึงไม่ต้องวินิจฉัย
ในประเด็นนี้อีก

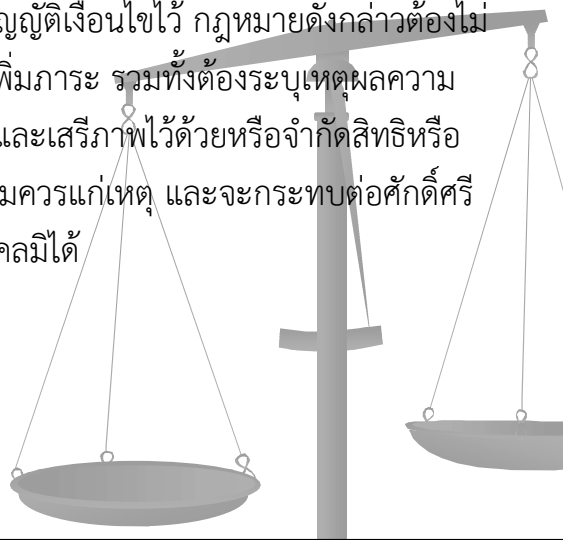
142

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๖๑

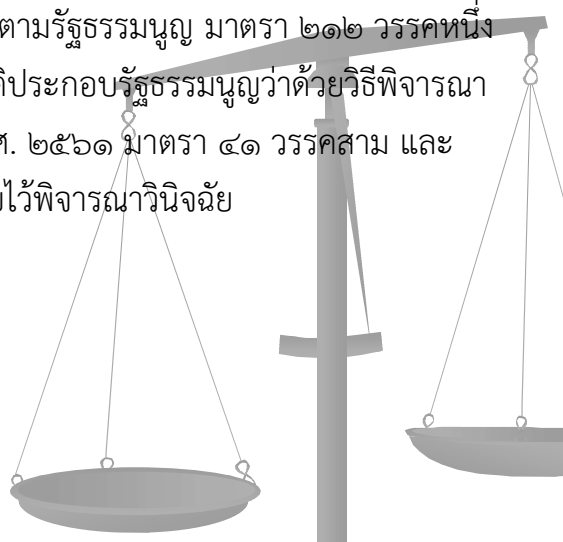
ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับหนังสือส่งคำโต้แย้งนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ หรือไม่ เห็นว่า เป็นกรณีที่ศาลอุทธรณ์ส่งคำโต้แย้งของผู้คัดค้านที่ ๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๕๑ วรรคสาม ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ หรือไม่ ซึ่งเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลอุทธรณ์จะใช้บังคับแก่คดี

และแม้ศาลรัฐธรรมนูญจะเคยมีคำวินิจฉัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้มาก่อนตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๐ - ๔๑/๒๕๔๖ ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ ก็ตาม แต่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖ มีเนื้อหาแตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๙ ที่ว่า...

ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่
ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระ รวมทั้งต้องระบุมเหตุผลความ
จำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วยหรือจำกัดสิทธิหรือ
เสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรี
ความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้

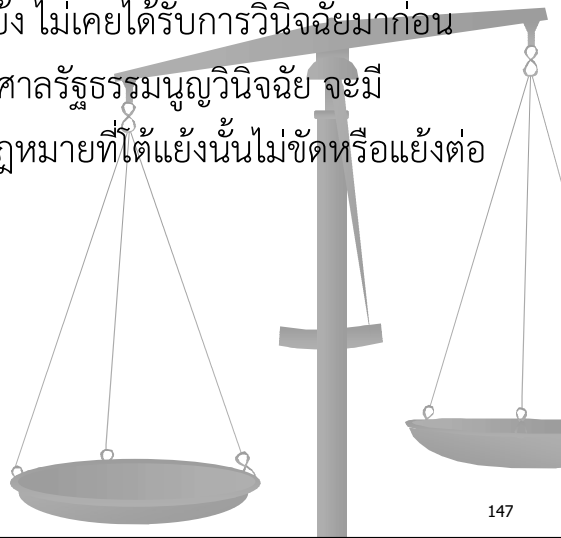

กรณีจึงต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง
ประกอบพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา
ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๑ วรรคสาม และ
มาตรา ๕๐ จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

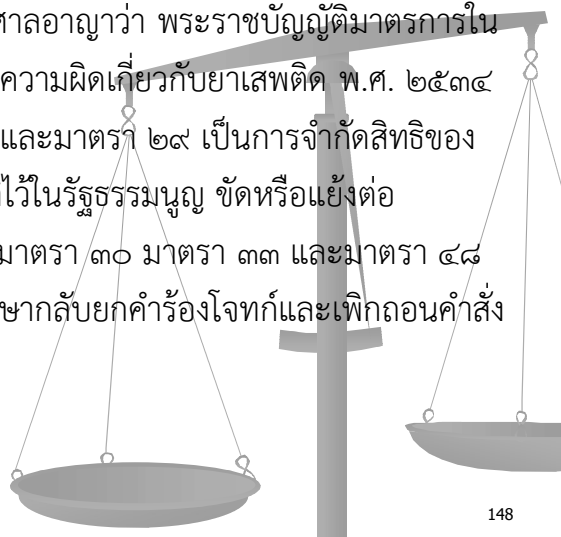
หลักเกณฑ์ในการใช้ดุลพินิจของศาล เมื่อเนื้อหาคำร้องถูกต้องแล้ว

๒. ถ้ากรณีที่ได้แย้ง ไม่เคยได้รับการวินิจฉัยมาก่อน ศาลต้องส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย จะมี ความเห็นเสียเองว่ากฎหมายที่ได้แย้งนั้นไม่ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญไม่ได้

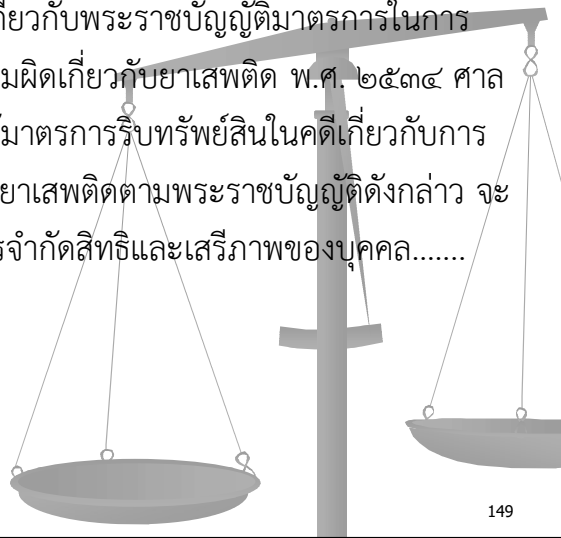
คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๕๖

ผู้ร้องอุทธรณ์คัดค้านคำสั่งศาลอาญาว่า พระราชบัญญัติมาตรการใน การปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ เป็นการจำกัดสิทธิของ ปวงชนชาวไทยที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ ขอให้ศาลอุทธรณ์พิพากษากลับยกคำร้องโจทก์และเพิกถอนคำสั่ง ริบทรัพย์สิน

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๔๖

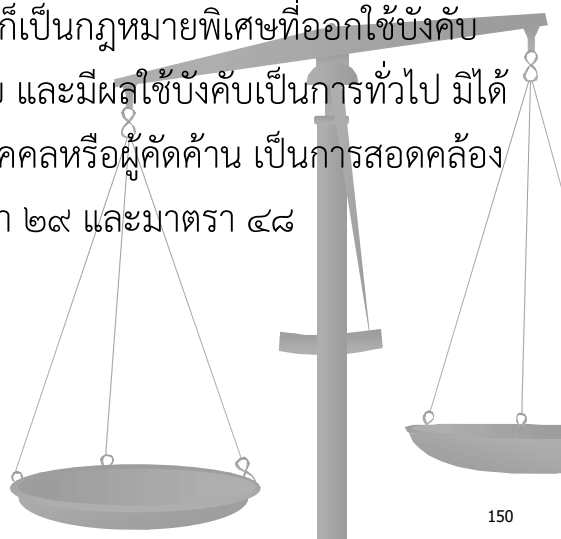
ศาลอุทธรณ์พิพากษายืน เกี่ยวกับพระราชบัญญัติมาตรการในการ
ปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ ศาล
อุทธรณ์ได้วินิจฉัยว่า แม้มาตรการริบทรัพย์สินในคดีเกี่ยวกับการ
กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จะมี
มีบทบัญญัติบางประการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล.....

149

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๔๖

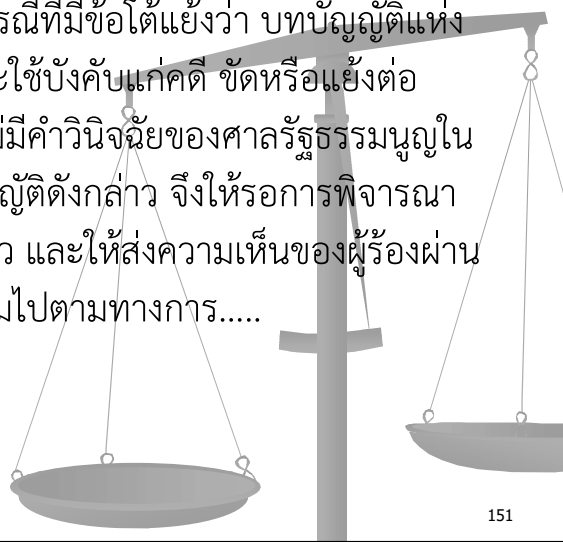
....ในเรื่องทรัพย์สิน แต่ก็เป็นกฎหมายพิเศษที่ออกใช้บังคับ
โดยชอบด้วยกฎหมาย และมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้
ใช้บังคับเฉพาะกลุ่มบุคคลหรือผู้คัดค้าน เป็นการสอดคล้อง
กับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๘

150

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๕๖

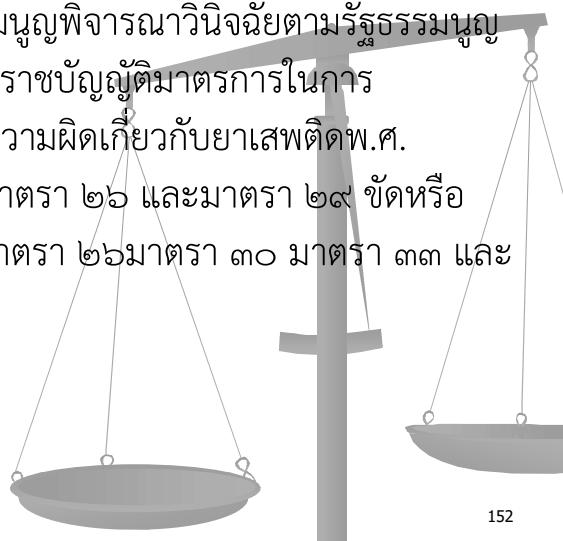
ศาลฎีกาเห็นว่า เป็นกรณีที่มีข้อโต้แย้งว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลฎีกาจะใช้บังคับแก่คดี ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าว จึงให้รอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งความเห็นของผู้ร้องผ่านสำนักงานศาลยุติธรรมไปตามทางการ.....

151

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๕๖

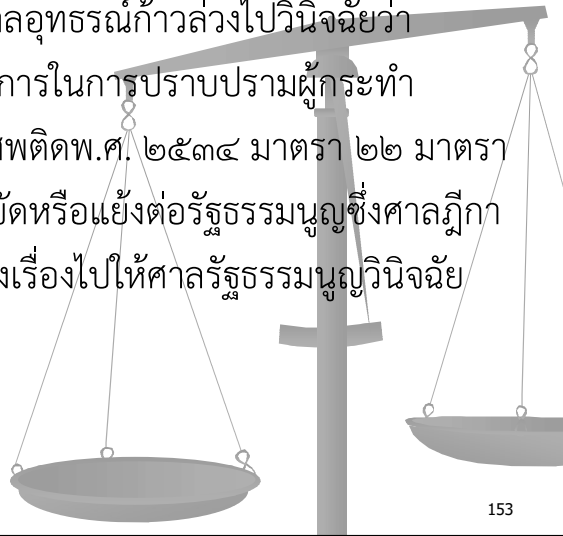
.... เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ ว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๓๐ มาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๘ หรือไม่

152

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๕๖

- คดีนี้มีข้อสังเกตว่า ศาลอุทธรณ์ก้าวล่วงไปวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดพ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญซึ่งศาลฎีกาเห็นว่าไม่ถูกต้อง จึงส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

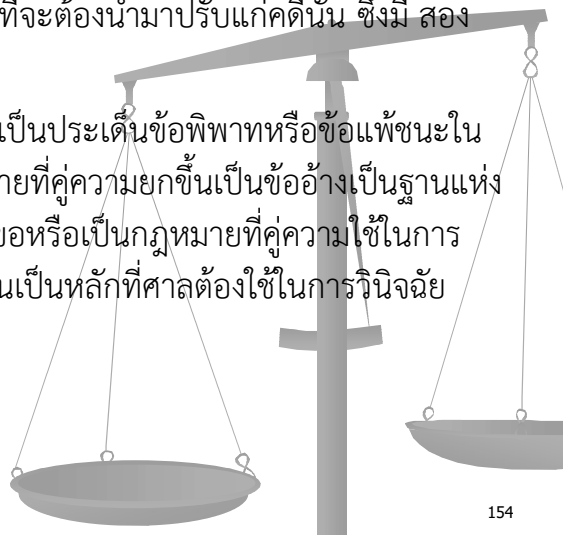

153

บทบัญญัติต้องเป็นกฎหมายที่ศาลใช้บังคับแก้คดี

หมายถึงต้องเป็นกฎหมายที่จะต้องนำมาปรับแก้คดีนั้น ซึ่งมี สองกรณีคือ

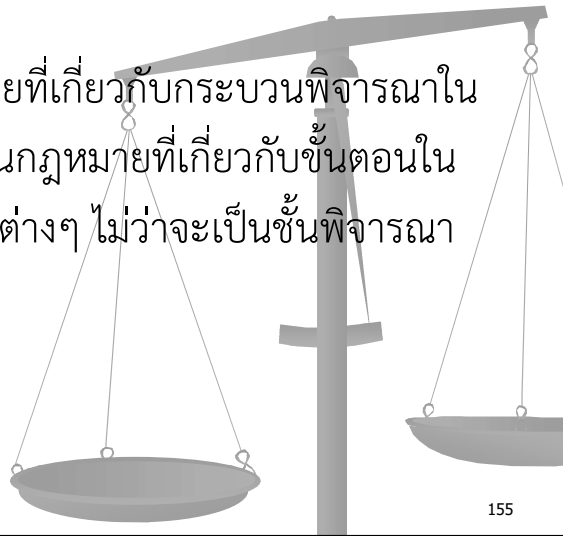
๑. เป็นกฎหมายที่เป็นประเด็นข้อพิพาทหรือข้อแพ้ชนะในคดี หมายถึง เป็นกฎหมายที่คู่ความยกขึ้นเป็นข้ออ้างเป็นฐานแห่งข้อหาในคำฟ้อง คำร้องขอหรือเป็นกฎหมายที่คู่ความใช้ในการต่อสู้คดี และกฎหมายนั้นเป็นหลักที่ศาลต้องใช้ในการวินิจฉัยประเด็นดังกล่าว

154

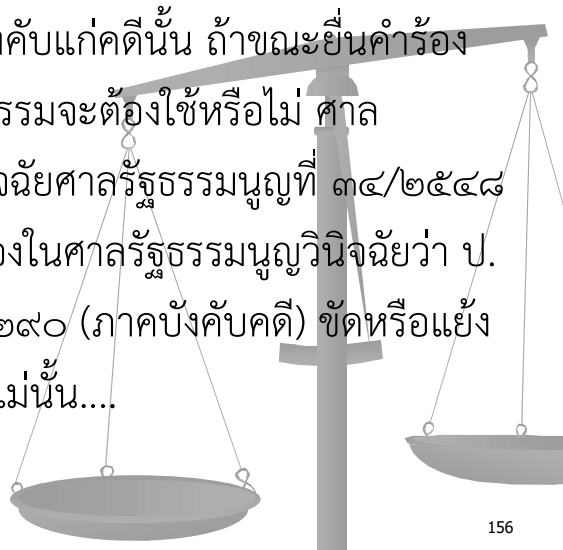
บทบัญญัติต้องเป็นกฎหมายที่ศาลใช้บังคับแก่คดี

๒. เป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาในคดีนั้น หมายถึงเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนในการดำเนินคดีความต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นชั้นพิจารณาชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา

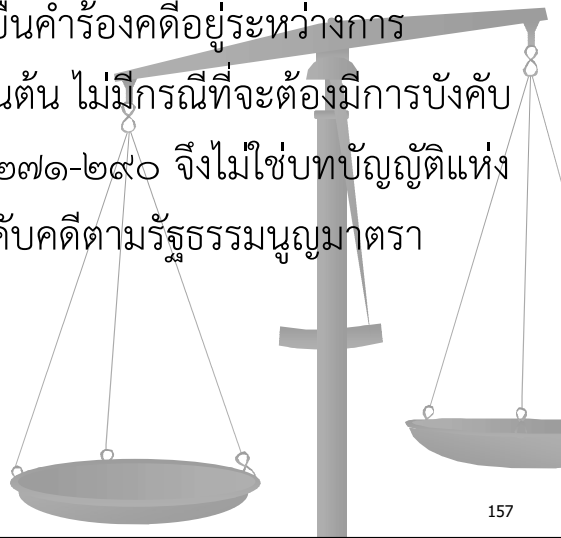
155

กฎหมายที่ใช้บังคับแก่คดีนั้น ถ้าขณะยื่นคำร้องยังไม่แน่ว่าศาลยุติธรรมจะต้องใช้หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๔/๒๕๔๘ ว่า ที่จำเลยยื่นคำร้องในศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗๑-๒๗๐ (ภาคบังคับคดี) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่...

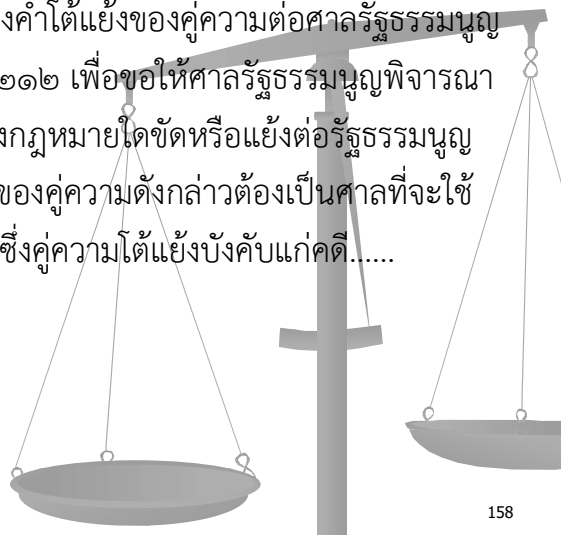
156

.... ปรากฏว่าขณะยื่นคำร้องคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ไม่มีกรณีที่จะต้องมีการบังคับคดี ป.วิ.พ. มาตรา ๒๗๑-๒๗๐ จึงไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่จะใช้บังคับคดีตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๔

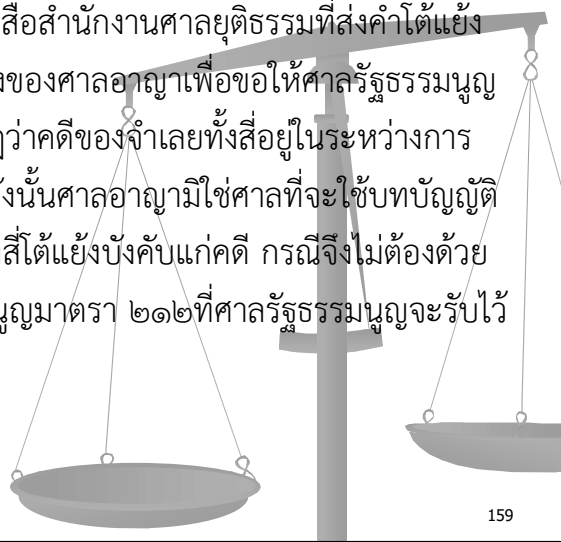

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๗/๒๕๖๑

วินิจฉัยว่า หลักเกณฑ์การส่งคำโต้แย้งของคู่ความต่อศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๒ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้น ศาลที่มีส่งคำโต้แย้งของคู่ความดังกล่าวต้องเป็นศาลที่จะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งคู่ความโต้แย้งบังคับแก่คดี.....

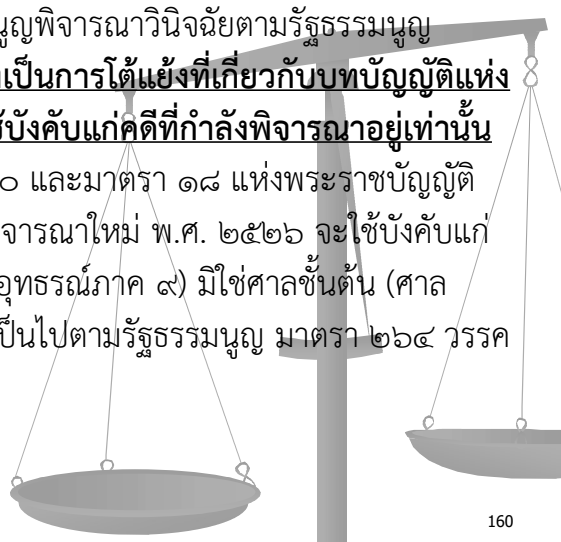

.....เมื่อข้อเท็จจริงตามหนังสือสำนักงานศาลยุติธรรมที่ส่งคำโต้แย้ง
ของจำเลยทั้งสี่ตามคำสั่งของศาลอาญาเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัย ปราบปรามคดีของจำเลยทั้งสี่อยู่ในระหว่างการ
พิจารณาของศาลฎีกา ดังนั้นศาลอาญามีใช้ศาลที่จะใช้บทบัญญัติ
แห่งกฎหมายที่จำเลยทั้งสี่โต้แย้งบังคับแก้คดี กรณีจึงไม่ต้องด้วย
หลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๒ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้
พิจารณาวินิจฉัยได้

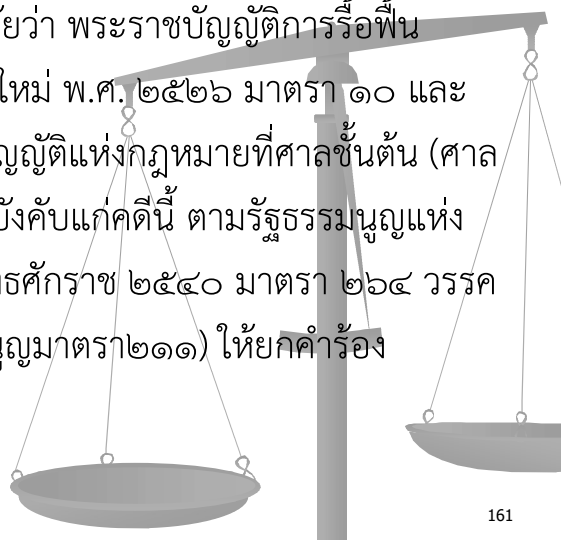

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๕๐

การส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ
มาตรา ๒๖๔ นั้นจะต้องเป็นการโต้แย้งที่เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่ง
กฎหมายที่ศาลนั้นจะใช้บังคับแก้คดีที่กำลังพิจารณาอยู่เท่านั้น
เมื่อบทบัญญัติมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติ
การรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ จะใช้บังคับแก้
คดีในศาลอุทธรณ์ (ศาลอุทธรณ์ภาค ๙) มิใช่ศาลชั้นต้น (ศาล
จังหวัดสงขลา) กรณีไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ วรรค
หนึ่ง

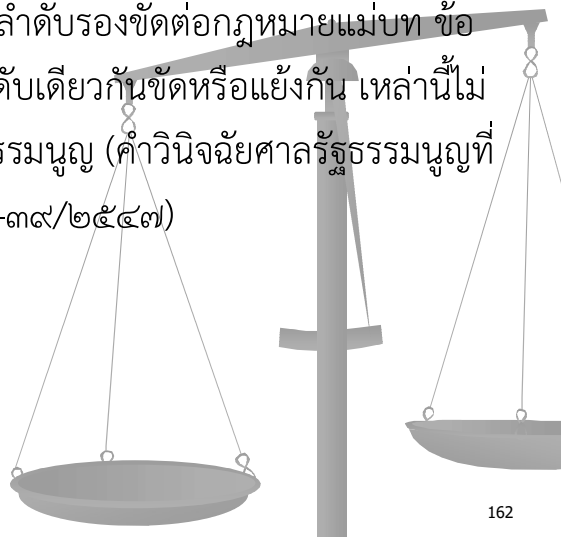
ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๑๐ และ มาตรา ๑๘ มีใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลชั้นต้น (ศาลจังหวัดสงขลา) จะใช้บังคับแก่คดีนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๒๖๔ วรรคหนึ่ง(ตรงกับรัฐธรรมนูญมาตรา๒๑๑) ให้ยกคำร้อง

161

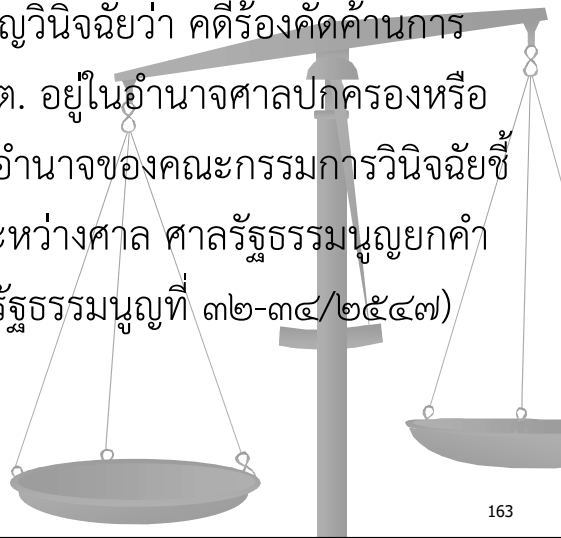
กรณีอื่นๆที่ศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัย

- ข้อโต้แย้งว่ากฎหมายลำดับรองขัดต่อกฎหมายแม่บท ข้อโต้แย้งว่ากฎหมายลำดับเดียวกันขัดหรือแย้งกัน เหล่านี้ไม่อยู่ในอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๗/๒๕๔๔ และ ๓๘-๓๙/๒๕๔๗)

162

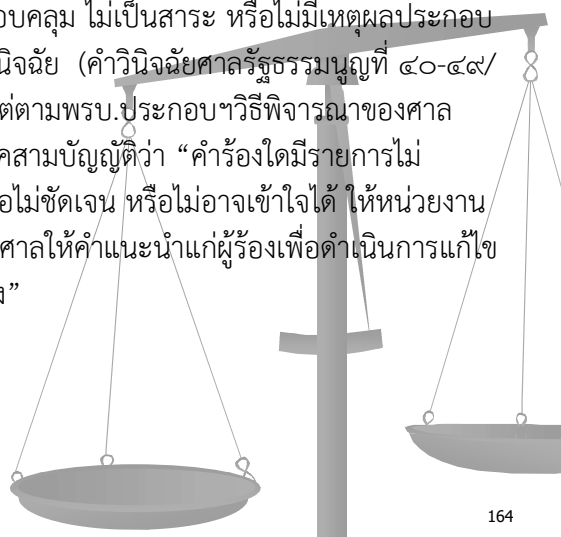
- ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คดีร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิก อบต. อยู่ในอำนาจศาลปกครองหรือศาลยุติธรรม อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ศาลรัฐธรรมนูญยกคำขอ (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๒-๓๔/๒๕๕๗)

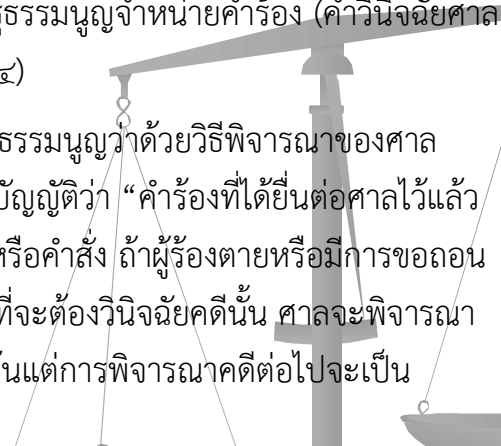
163

ข้อสังเกต

- ถ้าข้อโต้แย้งไม่ชัดเจน เคลือบคลุม ไม่เป็นสาระ หรือไม่มีเหตุผลประกอบ เดิมศาลรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัย (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔๐-๔๙/๒๕๕๔ และ ๓๘/๒๕๕๘) แต่ตามพรบ.ประกอบวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา๔๒วรรคสามบัญญัติว่า “คำร้องใดมีรายการไม่ครบถ้วนตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ชัดเจน หรือไม่อาจเข้าใจได้ ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องเพื่อดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องนั้นให้ถูกต้อง”

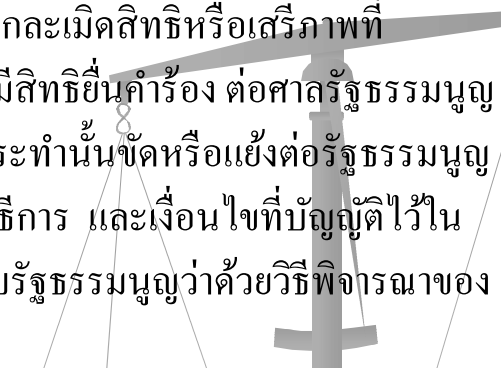

164

-
- เดิม ถ้าผู้ร้องตาย ศาลรัฐธรรมนูญจำหน่ายคำร้อง (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๗/๒๕๔๔)
 - แต่ตามพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๑ บัญญัติว่า “คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาลไว้แล้ว ก่อนศาลจะมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตายหรือมีการขอถอนคำร้อง หรือเมื่อไม่มีเหตุที่จะต้องวินิจฉัยคดีนั้น ศาลจะพิจารณาสั่งจำหน่ายคดีนั้นก็ได้ เว้นแต่การพิจารณาคดีต่อไปจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ”

165

มาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเพื่อมิให้รัฐกระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพดังกล่าว

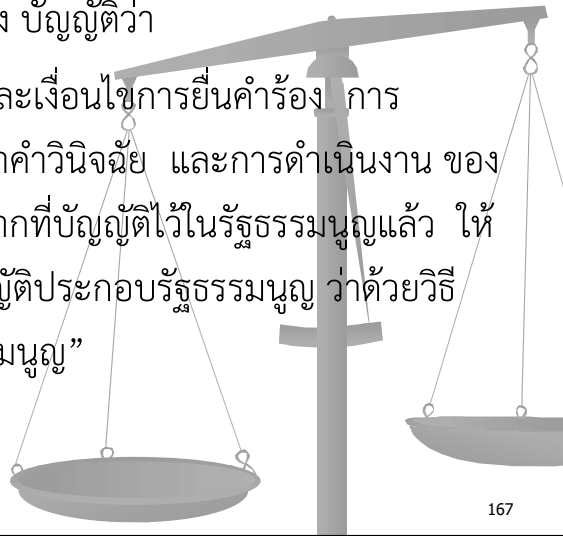

มาตรา ๒๑๓ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

166

มาตรา ๒๑๐ วรรคสอง บัญญัติว่า

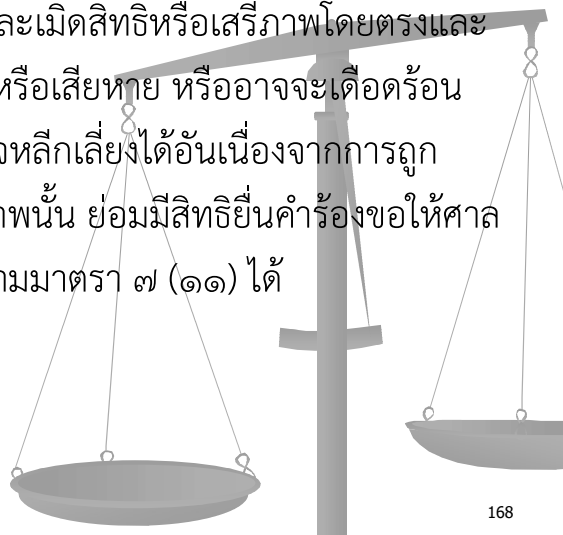
“การยื่นคำร้องและเงื่อนไขการยื่นคำร้อง การ
พิจารณาวินิจฉัย การทำคำวินิจฉัย และการดำเนินงาน ของ
ศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ให้
เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธี
พิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ”

167

พรป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

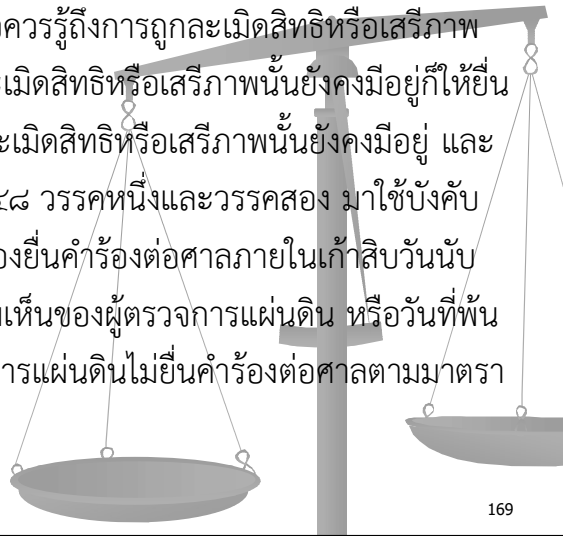
มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและ
ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อน
หรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้อันเนื่องจากการถูก
ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาล
พิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๑๑) ได้

168

พรบ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

..... โดยจะต้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเสียก่อน ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าว เว้นแต่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ก็ให้ยื่นคำร้องได้ทราบถึงการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ และให้นำความในมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่งและวรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือวันที่พ้นกำหนดเวลาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๔๘ วรรคสอง

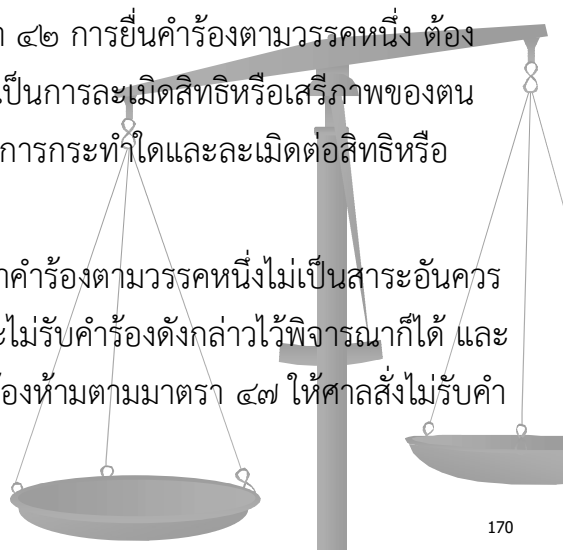

169

พรบ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ม.๔๖

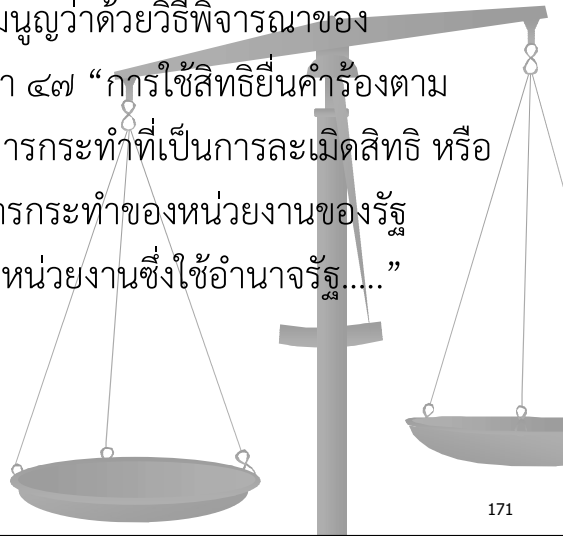
ภายใต้บังคับมาตรา ๔๒ การยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง ต้องระบุการกระทำที่อ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของตน โดยตรงให้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำใดและละเมิดต่อสิทธิหรือเสรีภาพของตนอย่างไร

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำร้องตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลจะไม่รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ และถ้าศาลเห็นว่า เป็นกรณีต้องห้ามตามมาตรา ๔๗ ให้ศาลสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา

170

- พรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๗ “การใช้สิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา ๔๖ ต้องเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพอันเกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ....”

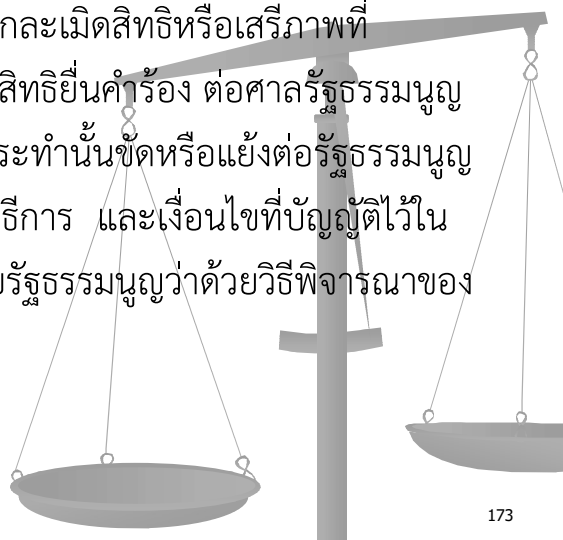

- มีข้อสังเกตว่า มาตรา ๔๗(๑) บัญญัติว่าต้องไม่ใช่กรณี “การกระทำของรัฐบาล” : Act of State: การกระทำที่เป็นการใช้อำนาจอธิปไตย เช่น การยุบสภา

มาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเพื่อมิให้รัฐกระทำการอันเป็นการ
ละเมิดสิทธิเสรีภาพดังกล่าว

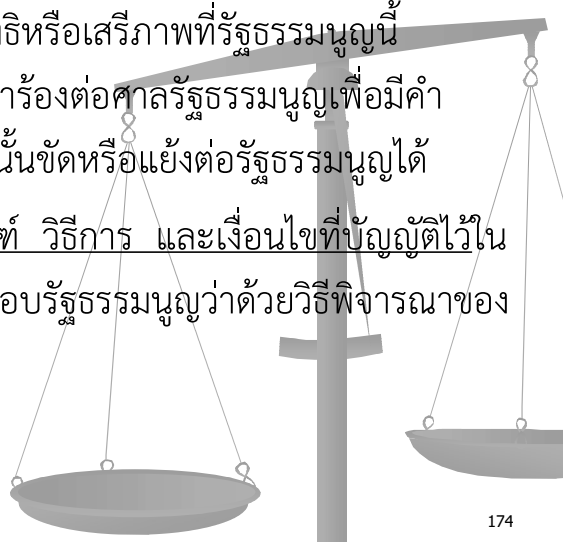
มาตรา ๒๑๓ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่
รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญ
เพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ใน
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ
ศาลรัฐธรรมนูญ

173

มาตรา ๒๑๓

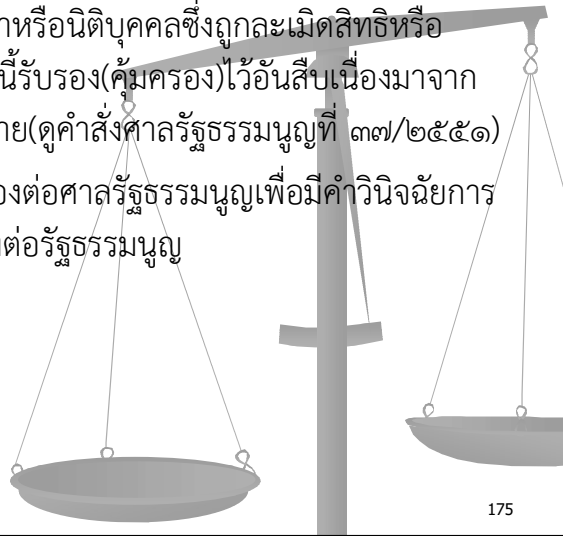
- บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้
คุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำ
วินิจฉัยว่า การกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้
- ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ใน
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของ
ศาลรัฐธรรมนูญ

174

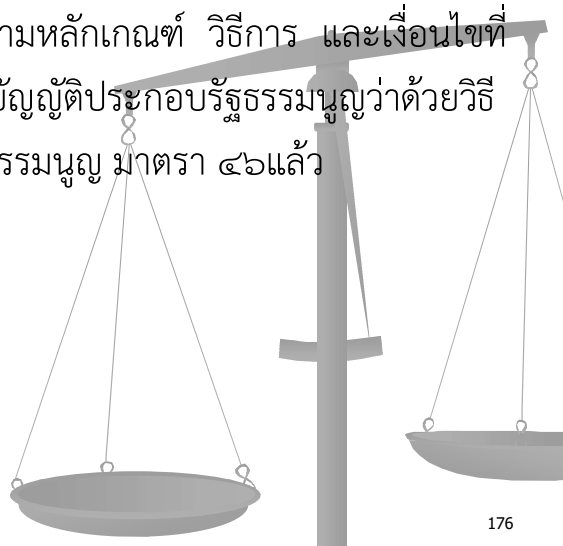
หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้องตาม มาตรา ๒๑๓

๑. ต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรอง(คุ้มครอง)ไว้อันสืบเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมาย(ดูคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๗/๒๕๕๑)
๒. บุคคลนั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

175

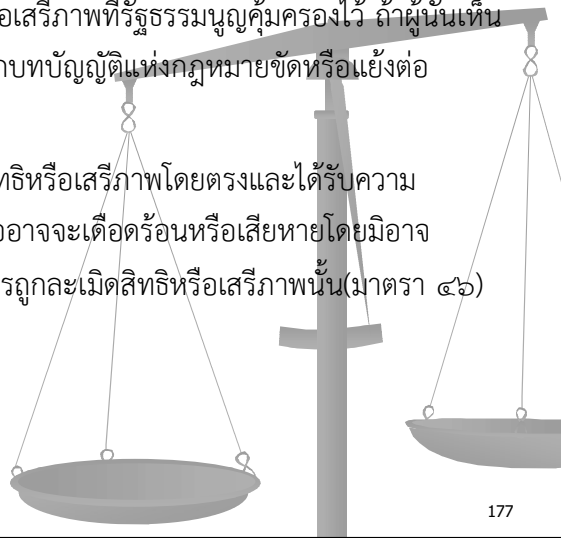
๓. บุคคลนั้นได้ปฏิบัติ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ แล้ว

176

สรุปสิทธิของปัจเจกชนในการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ
(conditions and how to exercise constitutional rights)

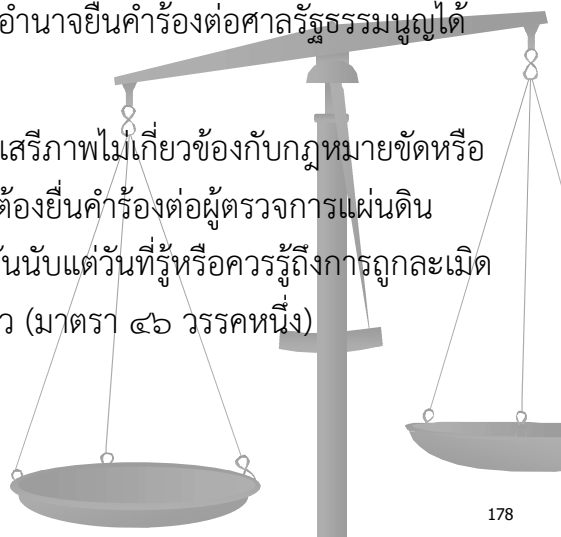
๑. ผู้ซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ ถ้าผู้นั้นเห็นว่าถูกละเมิดนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๔๘)
๒. บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น (มาตรา ๔๖)

177

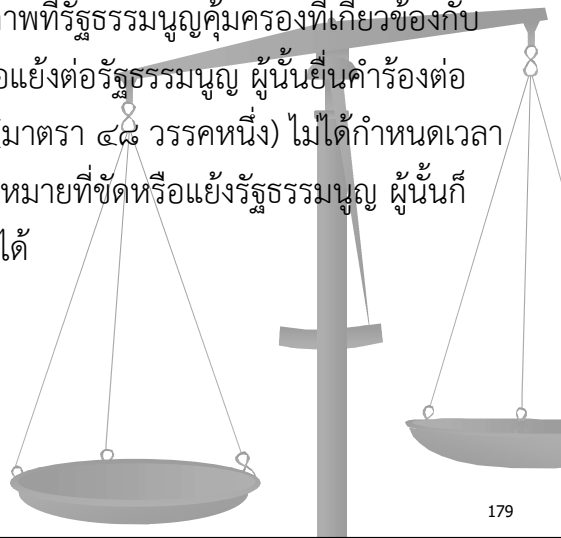
ทั้งสองกรณี ปัจเจกชนไม่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง

๑. กรณีถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพไม่เกี่ยวข้องกับกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญผู้นั้นต้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเสียก่อน ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าว (มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง)

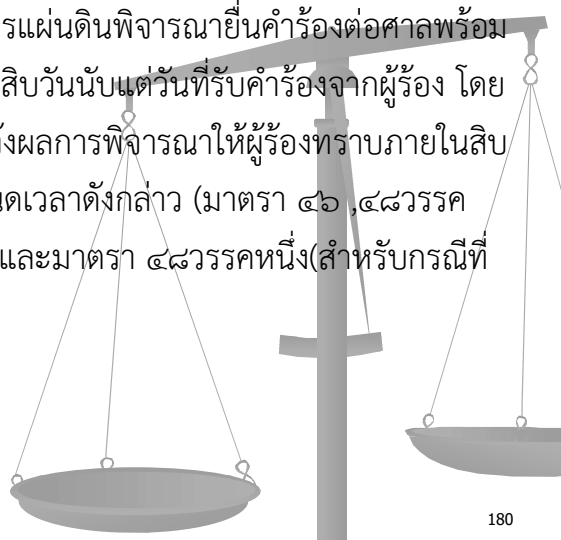

178

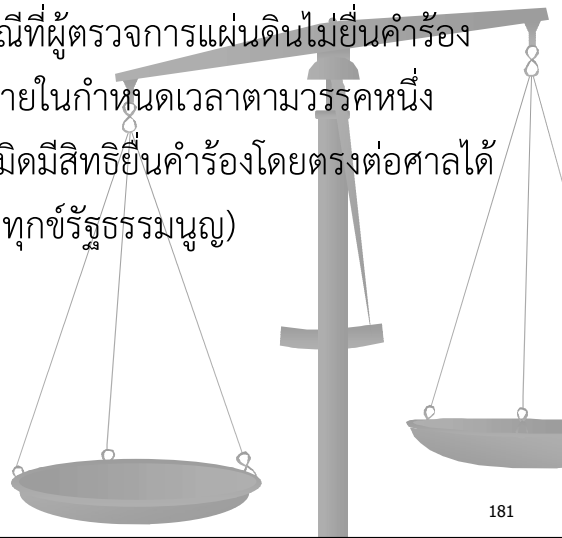
๒. กรณีถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ผู้ยื่นคำร้องต่อ ผู้ตรวจการแผ่นดินก่อน(มาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง) ไม่ได้กำหนดเวลา ไว้ เพราะตราบไต่ที่มีกฎหมายที่ขัดหรือแย้งรัฐธรรมนูญ ผู้ยื่นก็ ชอบที่จะใช้สิทธิเมื่อใดก็ได้

■ ทั้งสองกรณีให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลพร้อม ด้วยความเห็นภายในหกสิบวันนับแต่วันที่รับคำร้องจากผู้ร้อง โดย ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ร้องทราบภายในสิบล ้านนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว (มาตรา ๔๖ ,๔๘วรรค หนึ่ง(สำหรับกรณีที่ ๑), และมาตรา ๔๘วรรคหนึ่ง(สำหรับกรณีที สอง))

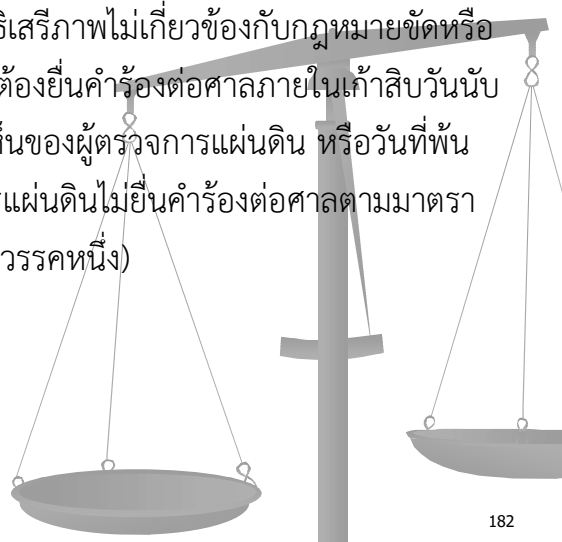
- ทั้งสองกรณี ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้อง หรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลาตามวรรคหนึ่ง กฎหมาย ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลได้ (ก่อให้เกิดสิทธิร้องทุกข์รัฐธรรมนูญ)

181

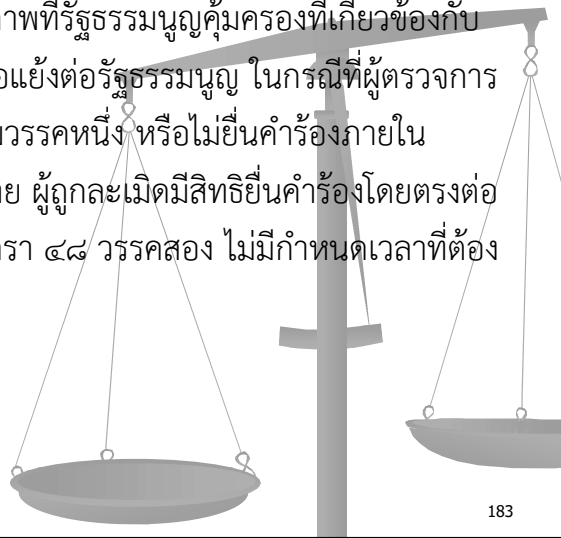
ต้องยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญเมื่อไร?

๑. กรณีผู้ถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพไม่เกี่ยวข้องกับกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ผู้นั้นต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือวันที่พ้นกำหนดเวลาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๔๘ วรรคสอง(มาตรา๔๖วรรคหนึ่ง)

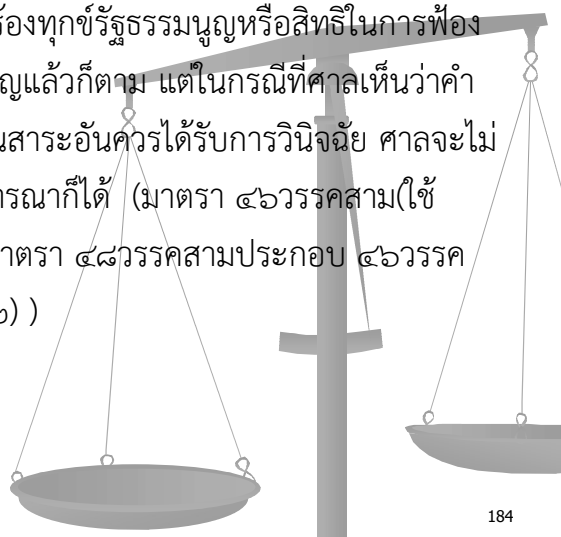
182

๒. กรณีถูกละเมิดสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องตามวรรคหนึ่ง หรือไม่ยื่นคำร้องภายใน กำหนดเวลาตามกฎหมาย ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อ ศาลรัฐธรรมนูญได้ (มาตรา ๔๘ วรรคสอง ไม่มีกำหนดเวลาที่ต้อง ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ)

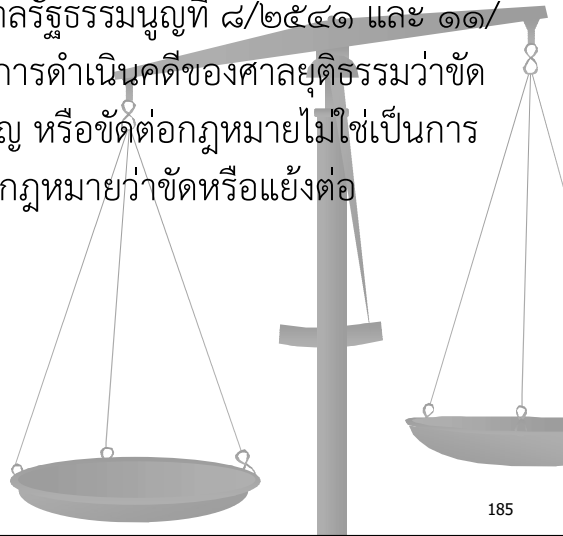
183

■ ทั้งสองกรณีแม้เกิดสิทธิร้องทุกข์รัฐธรรมนูญหรือสิทธิในการฟ้องคดีตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญแล้วก็ตาม แต่ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคำร้องตามวรรคหนึ่งไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลจะไม่รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ (มาตรา ๔๖วรรคสาม(ใช้สำหรับกรณีที่ ๑) และมาตรา ๔๘วรรคสามประกอบ ๔๖วรรคสาม (ใช้สำหรับกรณีที่ ๒))

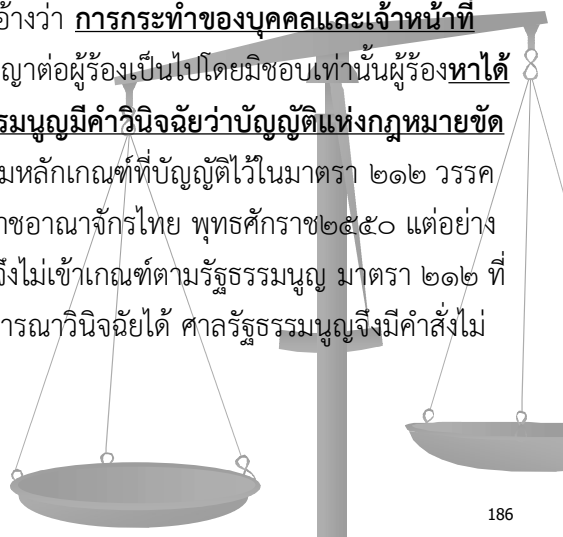
184

- เดิมเคยมีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๔๑ และ ๑๑/๒๕๔๑ ว่าการโต้แย้งการดำเนินคดีของศาลยุติธรรมว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือขัดต่อกฎหมายไม่ใช่เป็นการโต้แย้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

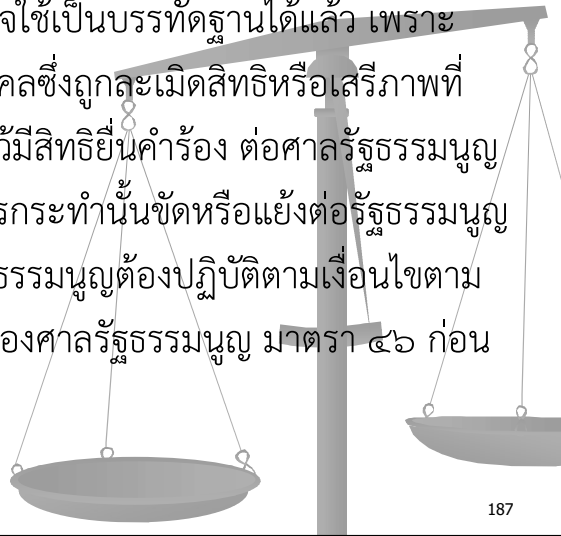

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๑

คำร้องของผู้ร้องเพียงแต่กล่าวอ้างว่า **การกระทำของบุคคลและเจ้าหน้าที่ของรัฐ** ในการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ร้องเป็นไปโดยมิชอบเท่านั้นผู้ร้องหาได้ยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช๒๕๕๐ แต่อย่างไรก็ดี คำร้องของผู้ร้องจึงไม่เข้าเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาวินิจฉัยได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งไม่รับคำร้องของผู้ร้อง

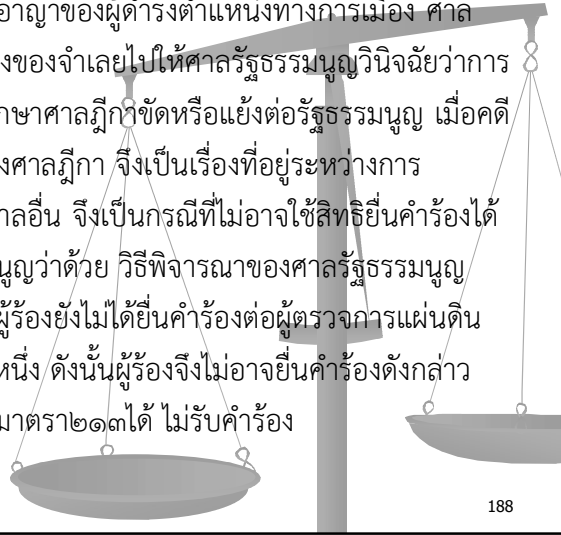
- แนวคำวินิจฉัยนี้ไม่อาจใช้เป็นบรรทัดฐานได้แล้ว เพราะ ตามมาตรา ๒๑๓ บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้อง ต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ได้ แต่ก่อนยื่นศาลรัฐธรรมนูญต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขตาม พรบ.วิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ ก่อน

187

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๕/๒๕๖๑

- ในระหว่างการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลฎีกาไม่ได้มีคำสั่งให้ส่งคำร้องของจำเลยไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าการกระทำขององค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เมื่อคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา จึงเป็นเรื่องที่อยู่ระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่น จึงเป็นกรณีที่ไม่อาจใช้สิทธิยื่นคำร้องได้ตามพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๓(๔) ประกอบกับผู้ร้องยังไม่ได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ก่อนตามมาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ดังนั้นผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าว ดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๓ ได้ ไม่รับคำร้อง

188

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๙/๒๕๖๐

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ผู้ร้องอ้างว่าการพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมไม่ชอบด้วยกฎหมายจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า การพิจารณาพิพากษาคดีของผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมดังกล่าวเป็นการกระทำที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งไม่ปรากฏข้อเท็จจริงอื่นนอกเหนือไปจากการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามหน้าที่และอำนาจของศาลที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘๘

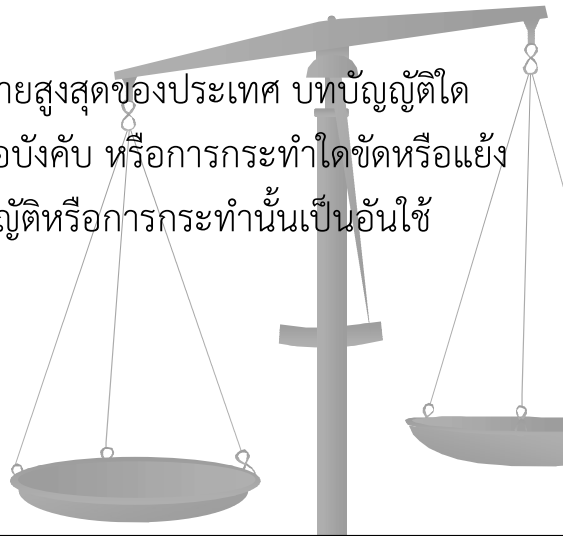
189

- โดยผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวง แต่เป็นกรณีที่ผู้พิพากษาในศาลยุติธรรมพิจารณาพิพากษาอรรถคดีตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายให้เป็นไปโดยเร็ว เป็นธรรม และปราศจากอคติทั้งปวงตามหน้าที่และอำนาจของศาลตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องโดยอาศัยช่องทางตามรัฐธรรมนูญ ม.๒๑๓ ได้ จึงไม่รับคำร้องไว้วินิจฉัย

190

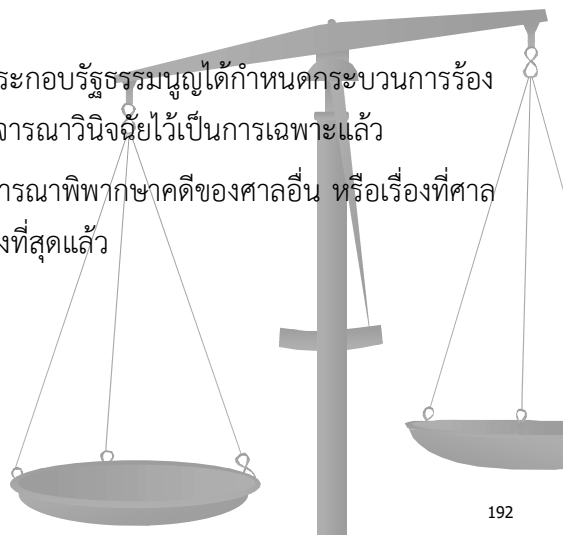
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕

“ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใด
ของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใดขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้
บังคับมิได้ ”

พรป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ม.๔๗

- (๑) กระทำของรัฐบาล
- (๒) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้อง
หรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว
- (๔) เรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิพากษาคดีของศาลอื่น หรือเรื่องที่ศาล
อื่นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๐/๒๕๖๒

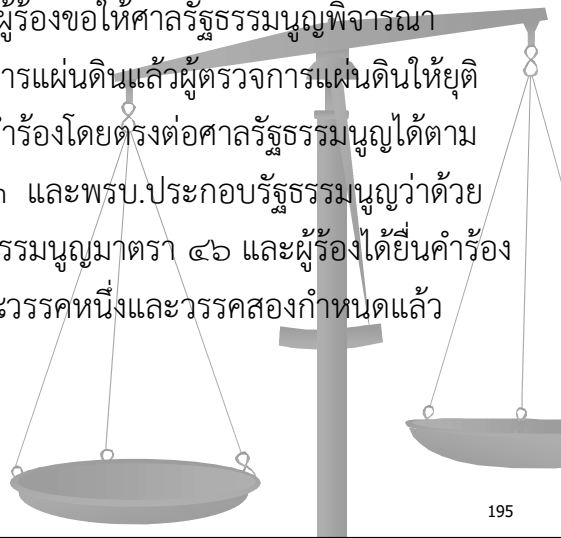
- ผู้ร้องและคณะเป็นพนักงานบริษัท ทิฟฟ้า ไอซีดี จำกัด บริษัทที่ได้รับสัมปทานจากการรถไฟแห่งประเทศไทยบริหารสถานีบรรจุกและแยกสินค้ากล่องที่ลาดกระบัง เมื่อสัญญาสิ้นสุดการรถไฟแห่งประเทศไทยเปิดประมูลใหม่ตามมติกรม. และได้กำหนดคุณสมบัติผู้เข้าประมูลสูงจนบริษัทขาดคุณสมบัติ บริษัทเล็กจ้างผู้ร้องและคณะเป็นการกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

193

และผู้ร้องและคณะเห็นว่าโครงการมีผลกระทบต่อสุขภาพ อนามัยหรือคุณภาพชีวิตของประชาชน การรถไฟแห่งประเทศไทยไม่ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘วรรคหนึ่ง ผู้ร้องและคณะจึงยื่นหนังสือร้องเรียนต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินให้ยุติเรื่อง ผู้ร้องจึงใช้สิทธิตามมาตรา ๒๑๓ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญโดยตรง

194

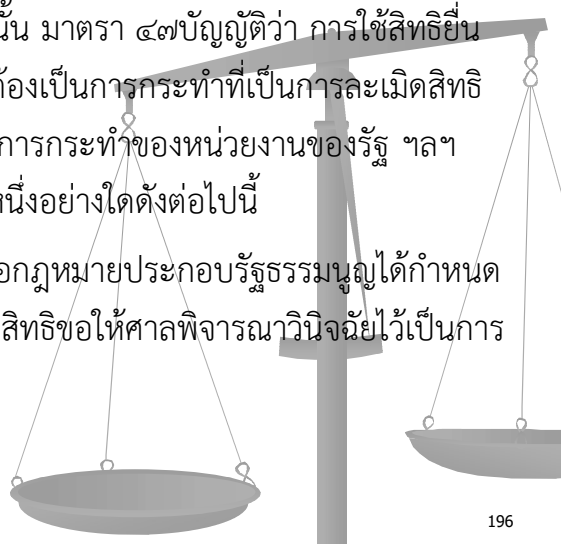
ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ผู้ร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา
วินิจฉัยโดยผ่านผู้ตรวจการแผ่นดินแล้วผู้ตรวจการแผ่นดินให้ยุติ
เรื่อง ผู้ร้องจึงมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ตาม
รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๓ และพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๖ และผู้ร้องได้ยื่นคำร้อง
ภายในเวลาที่มาตรา ๔๘วรรคหนึ่งและวรรคสองกำหนดแล้ว

195

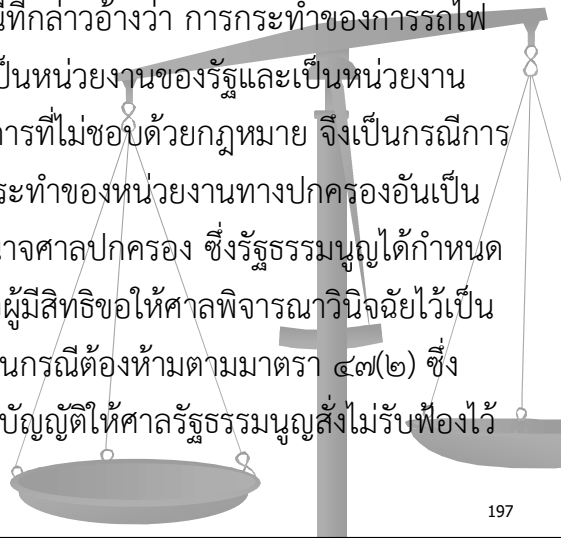
...แต่การวินิจฉัยสั่งคำร้องนั้น มาตรา ๔๗บัญญัติว่า การใช้สิทธิยื่น
คำร้องตามมาตรา ๔๖ ต้องเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิ
หรือเสรีภาพอันเกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ ฯลฯ
และต้องมีใช้กรณีอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๒) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนด
กระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการ
เฉพาะแล้ว

196

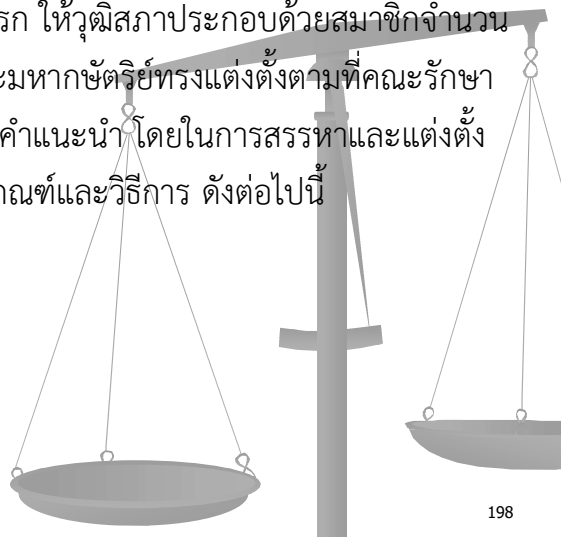
เมื่อตามคำร้องเป็นกรณีที่กำลังอ้างว่า การกระทำของการรถไฟแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐและเป็นหน่วยงานทางปกครองกระทำการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเป็นกรณีการโต้แย้งเกี่ยวกับการกระทำของหน่วยงานทางปกครองอันเป็นคดีพิพาทที่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง ซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว จึงเป็นกรณีต้องห้ามตามมาตรา ๔๗(๒) ซึ่งมาตรา ๔๖วรรคสามบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งไม่รับฟ้องไว้พิจารณา

197

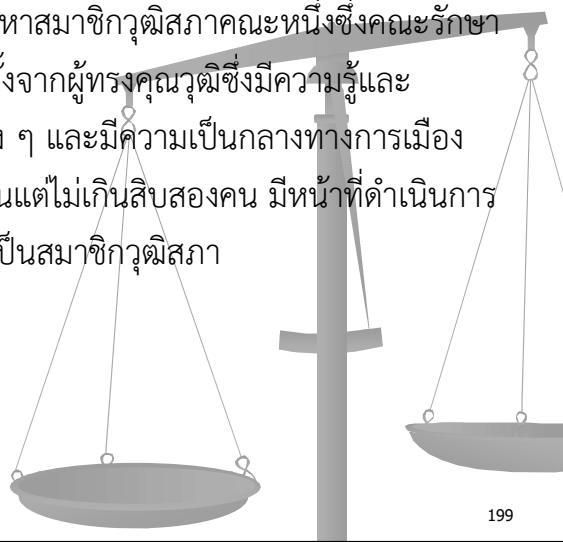
รัฐธรรมนูญฯ

มาตรา ๒๖๙ ในวาระเริ่มแรก ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยห้าสิบคนซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติถวายคำแนะนำ โดยในการสรรหาและแต่งตั้งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ดังต่อไปนี้

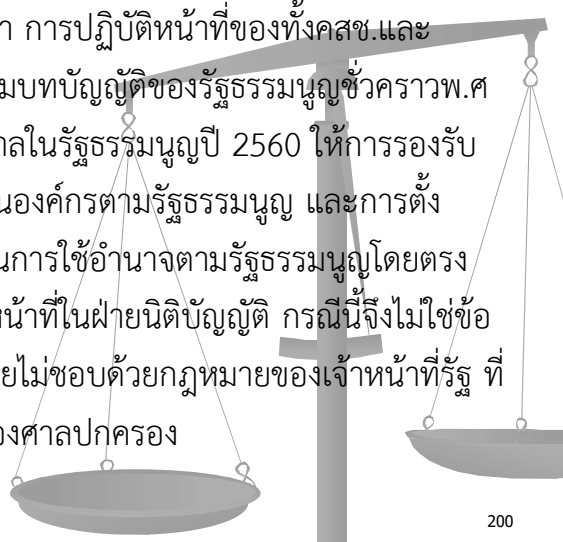
198

(๑) ให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาคณะหนึ่งซึ่งคณะรักษา
ความสงบแห่งชาติแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้และ
ประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ และมีความเป็นกลางทางการเมือง
จำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคนแต่ไม่เกินสิบสองคน มีหน้าที่ดำเนินการ
สรรหาบุคคลซึ่งสมควรเป็นสมาชิกวุฒิสภา

199

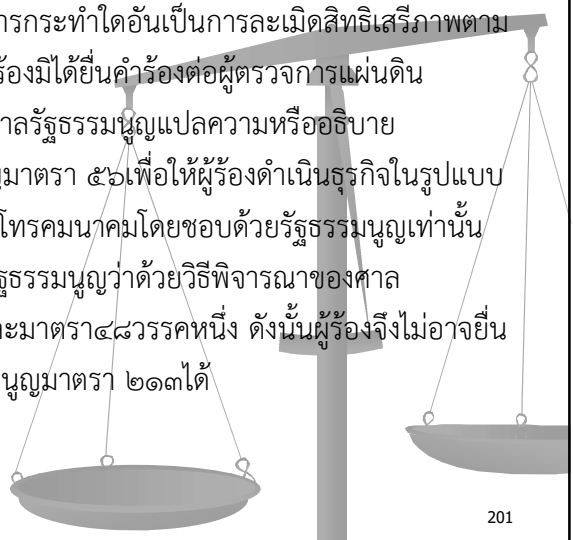
■ ศาลปกครองสูงสุดเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ของทั้งคสช.และ
นายกรัฐมนตรีเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญชั่วคราวพ.ศ
2557 โดยมีบทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญปี 2560 ให้การรองรับ
ซึ่งผู้ถูกร้องทั้งสองถือเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และการตั้ง
กรรมการสรรหาสว. เป็นการใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญโดยตรง
เพื่อสรรหาบุคคลไปทำหน้าที่ในฝ่ายนิติบัญญัติ กรณีนี้จึงไม่ใช่ข้อ
พิพาทจากการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ ที่
อยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลปกครอง

200

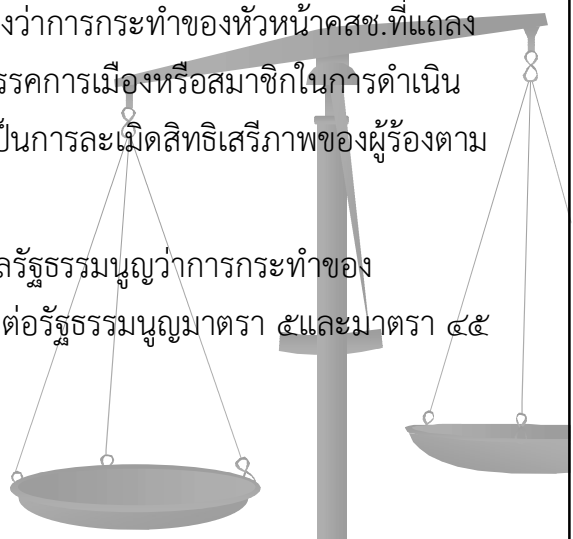
คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๖/๒๕๖๑

เมื่อข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่ามีการกระทำใดอันเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของผู้ร้อง ทั้งผู้ร้องมิได้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเสียก่อน ผู้ร้องเพียงยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญแปลความหรืออธิบายความหมายของรัฐธรรมนูญมาตรา ๕๖ เพื่อให้ผู้ร้องดำเนินธุรกิจในรูปแบบการจัดตั้งบริษัทร่วมทุนเสาโทรคมนาคมโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญเท่านั้น ไม่ต้องด้วยพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๘วรรคหนึ่ง ดังนั้นผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๓ได้

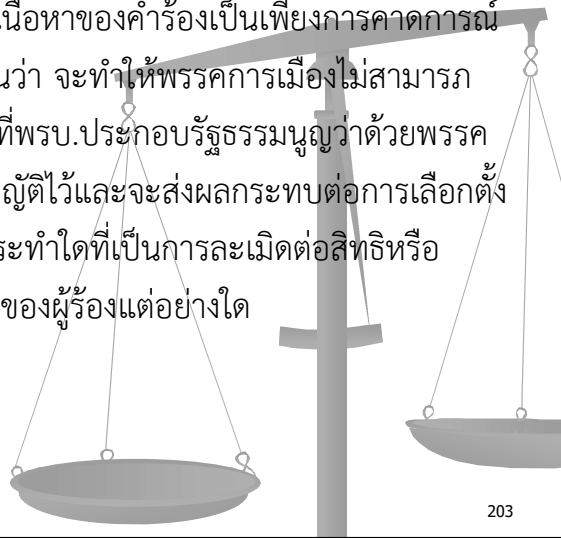

คำสั่งศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๘/๒๕๖๐

- ผู้ร้อง (นายเรืองไกร) อ้างว่าการกระทำของหัวหน้าคสช.ที่แถลงข่าวว่ายังไม่ปลด ล็อกพรรคการเมืองหรือสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ
- ผู้ร้องจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าการกระทำของหัวหน้าคสช.ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๕ และมาตรา ๔๕

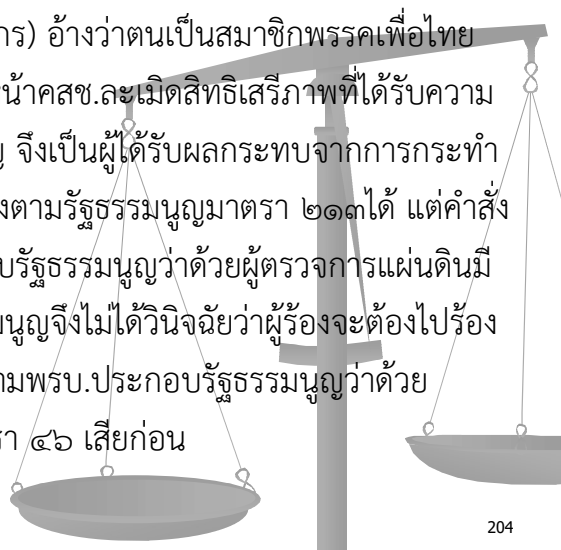

- ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า เนื้อหาของคำร้องเป็นเพียงการคัดค้าน ล่วงหน้าของผู้ร้องเท่านั้นว่า จะทำให้พรรคการเมืองไม่สามารถ ดำเนินกิจการต่างๆตามที่พรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรค การเมืองพ.ศ.๒๕๖๐บัญญัติไว้และจะส่งผลกระทบต่อ^๕การเลือกตั้ง โดยไม่ปรากฏว่ามี^๕การกระทำใดที่เป็น^๕การละเมิดต่อสิทธิหรือ เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของผู้ร้องแต่อย่างใด

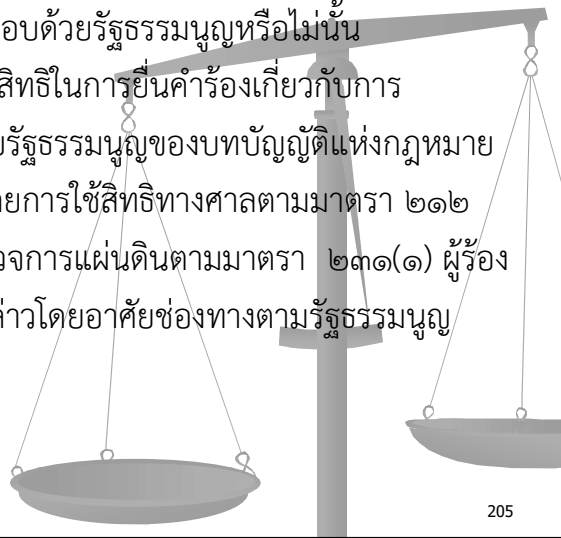
203

ข้อสังเกต ผู้ร้อง(นายเรืองไกร) อ้างว่าตนเป็นสมาชิกพรรคเพื่อไทย และการกระทำของหัวหน้าคสช.ละเมิดสิทธิเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำดังกล่าว มีสิทธิยื่นคำร้องตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๓ได้ แต่คำสั่งนี้มีขึ้นก่อนพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินมีผลใช้บังคับ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่ได้วินิจฉัยว่าผู้ร้องจะต้องไปร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินตามพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินมาตรา ๔๖ เสียก่อน

204

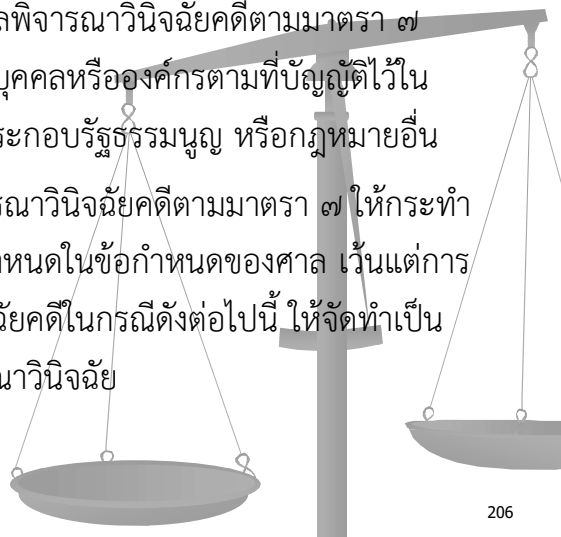
- สำหรับกรณีที่ผู้ร้องอ้างว่าประกาศคสช.ที่ ๕๗/๒๕๕๗และคำสั่งคสช.ที่ ๓/๒๕๕๘ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้สิทธิในการยื่นคำร้องเกี่ยวกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายไว้เป็นการเฉพาะแล้ว โดยการใช้สิทธิทางศาลตามมาตรา ๒๑๒ และการใช้สิทธิทางผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา ๒๓๑(๑) ผู้ร้องจึงไม่อาจยื่นคำร้องดังกล่าวโดยอาศัยช่องทางตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๓ได้

พรป.วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑

มาตรา ๔๑ ผู้ที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ จะต้องเป็นบุคคล คณะบุคคลหรือองค์กรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น

การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ ให้กระทำเป็นคำร้องตามแบบที่กำหนดในข้อกำหนดของศาล เว้นแต่การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีในกรณีดังต่อไปนี้ ให้จัดทำเป็นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

พรป.วิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑

- (๑) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ หรือ นายกรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย
- (๒) ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ขอให้ศาลพิจารณาคความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย
- (๓) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาคความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกำหนด

207

- (๖) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

208

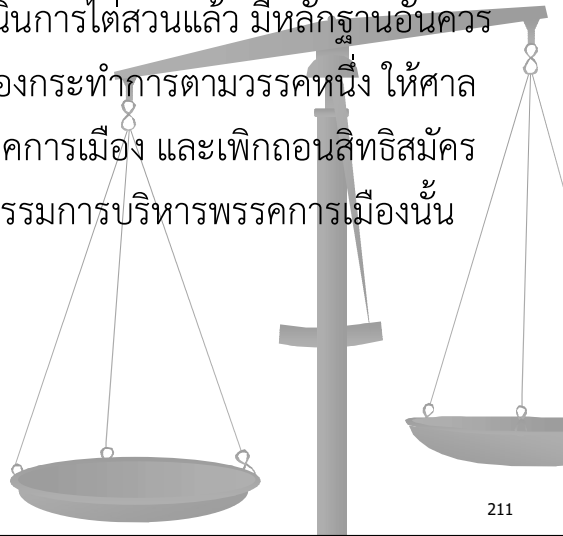
คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓/๒๕๖๒

คณะกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องจะถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง หรือไม่พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง บัญญัติว่า “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น”

เมื่อผู้ถูกร้องได้กระทำการอันเป็นเหตุให้สั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง (๒) และวรรคสอง ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องแล้ว จึงขอที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวอยู่ในวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ อันเป็นวันที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้ยุบพรรคผู้ถูกร้อง

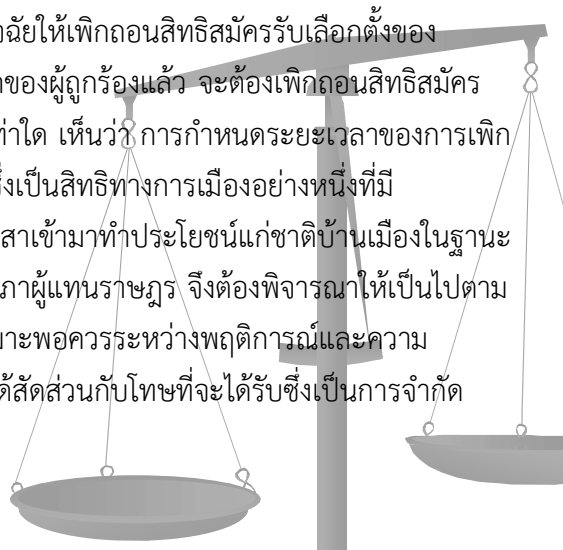
พรบ.ประกอบฯพรรคการเมือง มาตรา ๙๒ วรรคสอง

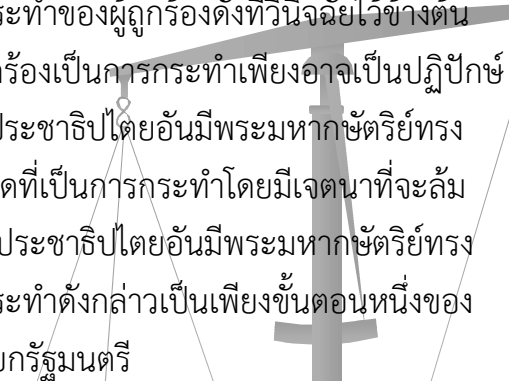
เมื่อศาลรัฐธรรมนูญดำเนินการไต่สวนแล้ว มีหลักฐานอันควร
เชื่อได้ว่าพรรคการเมืองกระทำการตามวรรคหนึ่ง ให้ศาล
รัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง และเพิกถอนสิทธิสมัคร
รับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น

211

มีข้อพิจารณาต่อไปว่า เมื่อวินิจฉัยให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของ
คณะกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องแล้ว จะต้องเพิกถอนสิทธิสมัคร
รับเลือกตั้งเป็นระยะเวลาเท่าใด เห็นว่า การกำหนดระยะเวลาของการเพิก
ถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งซึ่งเป็นสิทธิทางการเมืองอย่างหนึ่งที่มี
ความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้อาสาเข้ามาทำประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองในฐานะ
ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงต้องพิจารณาให้เป็นไปตาม
หลักความได้สัดส่วนพอเหมาะพอควรระหว่างพฤติการณ์และความ
ร้ายแรงแห่งการกระทำที่ได้สัดส่วนกับโทษที่จะได้รับซึ่งเป็นการจำกัด
สิทธิของบุคคล

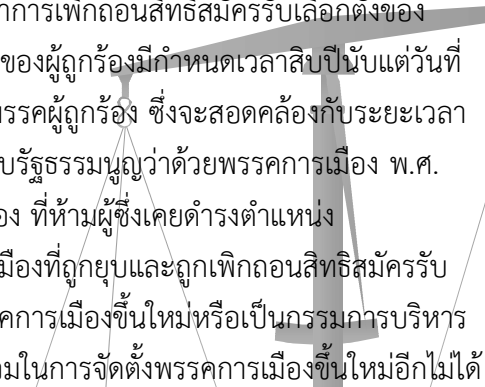

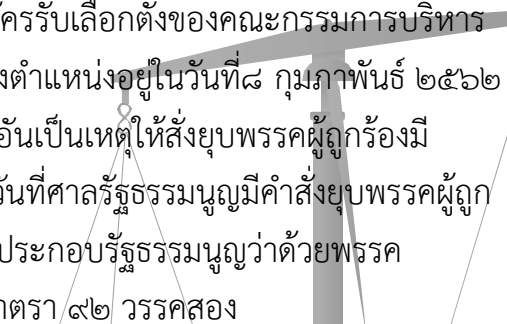
เมื่อพิจารณาลักษณะการกระทำของผู้ถูกร้องตั้งที่วินิจฉัยไว้ข้างต้น
แล้ว การกระทำของผู้ถูกร้องเป็นการกระทำเพียงอาจเป็นปฏิปักษ์
ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง
เป็นประมุข ยังไม่ถึงขนาดที่เป็นการกระทำโดยมีเจตนาที่จะล้ม
ล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง
เป็นประมุข อีกทั้งการกระทำดังกล่าวเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของ
กระบวนการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี

ยังมิได้ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อระบอบการปกครองของ
ประเทศชาติ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาความสำนึกรับผิดชอบของ
คณะกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องที่ได้น้อมรับพระราช
โองการไว้เหนือเกล้าเหนือกระหม่อมทันทีภายหลังที่ได้รับทราบซึ่ง
แสดงให้เห็ว่ายังมีความเคารพต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่

จึงเห็นสมควรกำหนดระยะเวลาการเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของ
คณะกรรมการบริหารพรรคของผู้ถูกร้องมีกำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่
ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูกร้อง ซึ่งจะสอดคล้องกับระยะเวลา
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ.
๒๕๖๐ มาตรา ๙๔ วรรคสอง ที่ห้ามผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่ง
กรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ถูกยุบและถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับ
เลือกตั้ง ไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่หรือเป็นกรรมการบริหาร
พรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีกไม่ได้

ดังนั้นจึงให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหาร
พรรคของผู้ถูกร้องที่ดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒
ซึ่งเป็นวันที่มีการกระทำอันเป็นเหตุให้สั่งยุบพรรคผู้ถูกร้องมี
กำหนดเวลาสิบปีนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคผู้ถูก
ร้องตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรค
การเมืองพ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๙๒ วรรคสอง

